

Stein på stein

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

LÆRERENS BOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

VENNLIGST IKKE SKRIV I BOKEN

CAPPELEN

Stein på stein

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

Deichmanske bibliotek
Gamle Oslo

LÆRERENS BOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

CAPPELEN

© J.W. Cappelens Forlag A/S, Oslo, 2005

«Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.»

Grafisk formgiver: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsdesign: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsfoto: Fotobase, Øivind Leren

Forlagsredaktør: Liv Veum Seljevold

Tegninger:

Solveig Lid Ball: 57, 60, 72, 78 110, 113,

John Thoresen: 75, 80, 82, 87, 102, 129,

Sats: Ring Design, Ingunn Framgården

Repro: RenaissanceMedia

Trykk: AIT Oslo AS, 2010

ISBN 978-82-02-24264-0

3. utgave

5. opplag

Internettadresser: www.cappelendamm.no

www.steinpastein.cappelendamm.no

Innhold

Forord	4
Del 1 Om læreverket <i>Stein på stein</i>	5
Del 2 Kommentarer til hvert kapittel	10
1 Hva driver du med?	10
2 Familie og hverdagsliv	13
3 Bolig og økonomi	17
4 Mat og helse	20
5 Massemedier og informasjon	23
6 Skole og utdanning	27
7 Ut i arbeid	30
8 Norge i gamle dager	34
9 Utvandring og innvandring	38
10 Det var en gang – om eventyr og folketro	41
11 Noen glimt fra Norges historie	45
12 Næringsliv og arbeid i dag	48
13 Velferdsstaten	51
14 Om menneskerettigheter og likeverd	53
Del 3 Kopieringsark. Ekstraoppgaver til hvert kapittel	55
Del 4 Ekstra prøver	132
Prøve 1, etter kapittel 3, med fasit	133
Prøve 2, etter kapittel 6, med fasit	140
Prøve 3, etter kapittel 9, med fasit	147
Prøve 4, etter kapittel 12, med fasit	157
Del 5 Fasit	164
Fasit til øvelser i arbeidsboka, inkludert lytteprøvene	164

Forord

Denne utgaven av *Stein på stein* er en revisjon av *Stein på stein* fra 1998 og 2000. Mye av det gamle stoffet er beholdt, men en god del nytt er kommet til. *Stein på stein* er et læreverk for mellomnivået i norsk. Det er tilrettelagt for opplæring etter den nye *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, spor 2 og 3, og er tilpasset undervisningen på nivå B1. *Stein på stein* passer for kursdeltakere som har gjennomgått *På vei* eller et annet begynnerverk som dekker opplæringen på nivå A1 og A2.

Målet med læreverket er å utvide kursdeltakernes kjennskap til norsk språk og norske samfunnsforhold. Ved hjelp av varierte tekster og mange ulike oppgaver skal deltakerne arbeide med temaer som gir dem bedre kunnskaper om det norske samfunnet og samtidig større språklig sikkerhet.

Grunnboka inneholder tekster av ulik art, både dialoger og fortellende tekster. I tillegg er det faktaorienterte tekster og avisartikler. Det er også med smakebiter av skjønnlitteratur som passer til emnene som tas opp. Grunnboka inneholder dessuten forslag til diskusjoner og andre aktiviteter i klassen. Bakerst i boka er det ei ordliste til hvert kapittel, samt ei alfabetisk ordliste der man får hjelp til å finne fram til forklaringene.

Arbeidsboka følger grunnboka og øver inn vokabular fra tekstene. Her finner man også grammatiske forklaringer og oppgaver som øver inn de samme grammatiske strukturene. Videre finnes ulike tekstoppgaver og mange oppgaver som øver inn muntlig bruk av språket. Til hvert kapittel er det dessuten skriftlige oppgaver. De fleste oppgavene er en oppfølging av det som er foreslått diskutert i klassen. På den måten har deltakerne ofte både ordforråd og synspunkter når de skal begynne å skrive. I arbeidsboka er det også uttale- og lytteøvelser. Disse øvelsene er spilt inn på **lærer-cd-ene**.

En **elev-cd** med tekster fra grunnboka følger med arbeidsboka.

Lærerens bok er et viktig supplement. Her finnes blant annet ekstraoppgaver som læreren kan bruke etter behov. Det er også prøver som kan brukes etter at et visst antall kapitler er gjennomgått.

Til denne utgaven er det **ordlister** til arabisk, persisk, engelsk og russisk.

Det er også laget et **nettsted** med fri adgang.
Adressen er: www.steinpastein.cappelendamm.no

For *kursdeltakerne* finnes det **tekstbok** og **arbeidsbok** med innlagt **elev-cd** der tekster fra tekstboka er lest inn. I tillegg har deltakerne fri adgang til **nettstedet** www.steinpastein.cappelen.no, der de finner flere oppgaver. Deltakerne kan også finne **ordlister** til persisk, arabisk, russisk og engelsk.

For *læreren* finnes i tillegg **lærerens bok** og **tre cd-er** med uttale- og lytteøvelser.

Tekstboka

Tekstboka inneholder:

- Dialoger og fortellende tekster
- Samfunnskunnskap
- Forslag til samtaler og diskusjoner
- Illustrasjoner og tabeller
- Ordlister

I tekstboka er det tekster av ulike slag og med ulik vanskelighetsgrad. De fleste kapitlene starter med en dialog eller en monolog med relativt enkelt språk. Også i den løpende teksten er språket tilpasset kursdeltakernes nivå. Målet er at deltakerne skal ha mulighet til å forstå det meste, samtidig som det hele tiden skal være noe nytt å lære. Vanskelighetsgraden øker dermed utover i boka, slik at de siste kapitlene er en god del vanskeligere enn de første.

Også innenfor hvert kapittel kan det være tekster på et annet nivå enn selve lærebokteksten. Det dreier seg om skjønnlitterære tekster og avisartikler, i tillegg til faktarammer med samfunnsinformasjon. Læreren kan velge bort noen av tekstene for sin klasse, eller bare la noen av elevene arbeide for eksempel med avistekstene som ekstrastoff.

Det kan imidlertid være nyttig å få elevene til å lese noe de ikke forstår i detalj, men der de likevel klarer å få med seg hovedinnholdet. For mange vil det være en stor glede å få noe ut av en litterær tekst, selv om de ikke forstår alt. Dersom disse tekstene virker for vanskelige i første omgang, er det imidlertid ingenting i veien for å hoppe over dem, for så eventuelt å komme tilbake til dem når elevenes vokabular er blitt større.

Samfunnskunnskapen kommer inn som en integrert del av tekstene, i tillegg til at det finnes egne rammer med faktaopplysninger. På samme måte som man kan hoppe over tekster som ikke virker relevante, kan man også supplere med tekster om emner som angår den aktuelle gruppa.

Litt om arbeidet med tekstboka

Hvert kapittel tar opp et hovedtema eller flere beslektede emner. Når man skal introdusere et nytt tema og en ny tekst, kan det være ulike måter å gjøre det på. Læreren kan stille et åpent spørsmål i klassen om temaet (for eksempel *Hva synes dere er det viktigste for barn å lære på skolen? Hva vet dere om Norges næringsliv?*). Forhåpentlig får man respons som gjør det naturlig å notere på tavla og forklare sentrale ord og begreper i den forbindelse.

Læreren kan formulere noen spørsmål som angår innholdet i teksten de skal lese, og la deltakerne arbeide med svarene i grupper. Spørsmålene kan for eksempel være (til kapittel 4): *Hva kan vi gjøre for å få god helse? Hva bør vi ikke gjøre?* På den måten kommer man inn i vokabular og problemstillinger som teksten tar opp.

Man kan videre ta utgangspunkt i et av bildene til teksten og få elevene til å snakke om det. På samme måte kan man bruke tabeller og meningsmålinger som en introduksjon til et tema.

Hvis teksten er innspilt på elev-cd-en, kan læreren variere mellom å spille den på forhånd og høre hvor mye elevene får ut av den, og å spille den etter at elevene har lest teksten hjemme. For å gi deltakerne en rettesnor til hvordan de kan arbeide med tekstene hjemme, kan man gi dem en kopi av side oppgave 1.1, side 56 i denne boka, eller et annet tilsvarende forslag som læreren lager selv.

Når deltakerne har lest teksten godt hjemme, er de bedre rustet til å debattere innholdet. Man kan da velge en annen tilnærming enn den man hadde i forbindelse med forarbeidet. Det er flere forslag til samtaler, rollespill og andre aktiviteter både i tekstboka og i arbeidsboka. Noen kommentarer og forslag kommer vi også med i denne boka, i kommentarene til det enkelte kapittelet. Noen ganger kan det være nyttig å la elevene lese høyt fra teksten. På den måten blir vokabularet repetert, og elevene kan få hjelp til å forbedre uttalen.

Vi legger opp til at mye av tida i klasserommet kan brukes til muntlige aktiviteter i tilknytning til emnene i tekstboka. Dersom man lar elevene arbeide en del av tida i små grupper, blir det mer tid for hver enkelt til å praktisere språket. Elevene kan arbeide sammen både med å svare på spørsmål om innholdet, diskutere temaene, spille rollespill og med å løse ulike typer oppgaver. Også en del skriftlig arbeid kan kursdeltakerne arbeide med i små grupper.

Bilder

Fotografier og tegninger har stor plass i tekstboka. Disse bør brukes aktivt. Deltakerne kan trene på beskrivelser av det de ser på bildet. En slik beskrivelse gir god trening i å bruke vanlige språklige strukturer i praksis. Kursdeltakerne kan tolke bildene og diskutere innholdet, og de kan bruke dem som utgangspunkt for rollespill eller for å dikte en historie om personene. Ofte kan en samtale om et bilde passe godt som forarbeid til arbeidet med teksten.

Figurer

Tabeller og grafiske framstillinger kan også være gjenstand for tolkning og for en beskrivelse av hva man kan lese ut av tabellen. Ofte kan tabeller gi god talltrening og for eksempel øvelse i sammenlikningsuttrykk.

Ordlister

Ordlistene bak i boka kan være til hjelp under arbeidet. Ordliste 1 gir forklaringer på en del ord og uttrykk som brukes i hvert kapittel. Selv om det kan være vanskelig å forstå de norske forklaringene i en del tilfeller, vil elevene likevel ha nytte av å bruke ordlista. Der kan det gå fram hvilke ord som hører sammen og utgjør et uttrykk, og hvordan ordene bøyes. Og etter hvert som ordforrådet øker, blir det også lettere å forstå forklaringene.

Ordliste 2 er en alfabetisk oversikt over ordene som er forklart i ordliste 1 og en henvisning til hvor forklaringen og bøyningen står.

Arbeidsboka

Arbeidsboka inneholder:

- Vokabular- og strukturøvelser til hvert kapittel
- Uttale- og lytteøvelser til hvert kapittel
- Oppgaver for å øve muntlige ferdigheter
- Skriftlige øvelser
- Grammatiske forklaringer
- elev-cd med innspilte tekster fra tekstboka

Vokabular- og strukturøvelser

Arbeidsboka inneholder mange oppgaver til hvert kapittel. De fleste oppgavene dreier seg om vokabular og språklige strukturer knyttet til tekstene i tekstboka. Noen av øvelsene kan gjøres som hjemmearbeid, men mange passer også godt til å gjøre i klassen som pararbeid eller gruppearbeid. Deltakerne lærer mye av å samarbeide med hverandre og prate norsk mens de gjør det.

Muntlige øvelser

Det er også mange forslag til samtaler og diskusjoner som skal innøve muntlige ferdigheter. Øvelsene kan gjøres i par eller i grupper. Det dreier seg om ulike meningsyttringer, om bilder som skal beskrives, om dialoger som skal fylles ut og framføres, i tillegg til at elevene skal lage og svare på spørsmål.

Skriftlige øvelser

Det er forslag til skriftlige øvelser i hvert kapittel. Disse kan gis som individuelle oppgaver hjemme, eller som par- og gruppearbeid i klassen. I tillegg er det mange av de muntlige aktivitetene som kan kombineres med at deltakerne sammen produserer en skriftlig tekst. Læreren kan da gå rundt til gruppene og svare på spørsmål og gi råd og hjelp. Den ferdige teksten kan gjerne leses opp i klassen og gi grunnlag for videre muntlig arbeid.

Grammatikk

I arbeidsboka finnes det også korte grammatikkforklaringer med oppgaver. Ifølge opplæringsplanen skal kursdeltakerne etter dette nivået, B1, beherske frekvent brukte strukturer, og de skal kunne fortelle noenlunde korrekt om egne opplevelser, håp og planer. Den språklige bevisstheten bør derfor bli ganske stor. Grammatikken er imidlertid ikke noe mål i seg selv, men et middel til å forstå hva som er riktige norske språkstrukturer. De grammatiske emnene er for det meste en repetisjon fra nivå A1 og A2, men med utvidelser og presiseringer.

Uttale- og lytteøvelser

Et utvalg uttale- og lytteøvelser avslutter hvert kapittel. Lydmaterialet til disse finnes på *lærer-cd-ene*. Dersom man har tilgang til språklaboratorium, kan elevene arbeide i eget tempo med hver del, mens læreren veileder individuelt. Bruker man cd-spiller i klassen, kan uttaleøvelsene foregå i kor, og lytteøvelsene kan spilles så mange ganger som læreren finner det hensiktsmessig. Dersom lytteøvelsene oppleves som vanskelige, kan man gjerne spille dem om igjen etter at elevene har lest tekstene. Det viktigste er at elevene får trening i å oppfatte norsk tale.

Om man ikke skulle ha anledning til å bruke cd-spiller, er det fullt mulig å gjøre de

fleste øvelsene med hjelp av lærerens stemme. Tekstene til lytteprøvene finner læreren i *lærerens bok*.

Elev-cd-en

På *elev-cd-en* som følger med arbeidsboka, finnes en god del av tekstene i tekstboka innlest. Denne cd-en vil derfor være til stor hjelp for eleven når det gjelder å øve seg i forståelse av norsk tale, og når det gjelder uttale. De fleste tekstene er lest inn med normalisert uttale. Østnorsk dominerer, men det er også flere tekster som er innlest av personer med talebakgrunn fra andre deler av landet. I noen tilfeller er mer av dialekten beholdt. De tekstene som er innlest, er markert i tekstboka.

Lærerens bok

Lærerens bok inneholder:

- Forslag til hvordan man kan arbeide med læreverket
- Kopieringsoriginaler/ekstraoppgaver til hvert kapittel
- Prøver etter kapittel 3, 6, 9 og 12 med fasit
- Fasit til oppgavene i arbeidsboka
- Tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka

I denne boka kommer vi med forslag til hvordan vi har tenkt oss at læreverket kan brukes. Det er naturligvis ikke noen fast oppskrift. De fleste lærere har, eller finner etter hvert, sin egen måte å arbeide på, og man arbeider vel som oftest best med det man har funnet fram til selv. Samtidig tar det tid å bli kjent med et nytt læreverk, og det er ikke alle som har like lang erfaring i å undervise norsk som andrespråk. Derfor håper vi at våre kommentarer og forslag kan være til nytte for noen.

Det finnes en egen ramme i omtalen av hvert kapittel med litt mer omfattende kommentarer til grammatikken i arbeidsboka. For å kunne svare på spørsmål og hjelpe elevene vil læreren ofte trenge litt mer stoff enn det som står i arbeidsboka. Noen komplett grammatikk blir det likevel ikke, og det kan være en fordel for læreren å utvide lesningen. Til videre lesning kan anbefales:

Mac Donald, Kirsti: *Norsk grammatikk. Norsk som andrespråk*. Cappelen Damm.

Mac Donald, Kirsti: *Spørsmål om grammatikk. Når norsk er andrespråk*. Cappelen Damm.

Ellers inneholder boka også en god del ekstrastoff til hvert kapittel. Dette kan kopieres fritt på lysark eller på papir og brukes etter behov. Hva slags oppgaver og ekstratekster som finnes, er kommentert i slutten av omtalen av hvert kapittel.

Når man deler ut ekstraoppgaver som to eller tre elever skal arbeide sammen om, kan det ofte være lurt å gi dem bare ett ark på deling i første omgang. Da må de samarbeide aktivt om oppgaven i stedet for å bli sittende og arbeide med hver sin oppgave.

Del 4 i denne boka inneholder prøver som læreren kan bruke etter at tre kapitler er gjennomgått. Det kan være nyttig både for lærer og elev å se hvor mye som sitter av det stoffet man har arbeidet med. Oppgavene er formulert slik at det er relativt enkelt å rette dem og å angi hvor stor del som er riktig. Til disse ekstraprøvene er det også lytteprøver. Disse er innspilt på *lærerens cd nummer 3*. Fasit til prøvene står like etter hver prøve.

I *lærerens bok* finnes det også fasit til de oppgavene i arbeidsboka som har et klart svar. Her finnes også tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka. Disse kan kopieres og brukes som

ekstratekster. Dersom elevene synes lytteprøvene er veldig vanskelige, kan man la dem lese gjennom tekstene på forhånd.

Lærer-cd-ene

Lærer-cd-ene inneholder:

- Innspilling av uttaleøvelsene i arbeidsboka
- Innspilling av lytteøvelsene i arbeidsboka
- Innspilling av lytteøvelsene etter kapittel 3, 6, 9 og 12

Cd 1 inneholder øvelsene fra kapittel 1 til og med øvelse 15 i kapittel 7.

Cd 2 inneholder øvelsene fra og med øvelse 16 i kapittel 7 til og med øvelse 20 i kapittel 12.

Cd 3 inneholder øvelsene fra og med øvelse 21 i kapittel 12 til og med kapittel 14, og lytteøvelsene til prøvene etter kapittel 3, 6, 9 og 12.

1 Hva driver du med?

Tema

Arbeidserfaring og planer om framtidig arbeid

Grammatikk

Ordstilling i helsetning

Preteritum og perfektum

Uttrykk for framtid

Første kapittel inneholder fem intervjuer med personer med ulike erfaringer fra arbeidslivet og ulike planer for framtida.

Én måte å komme inn på temaet på er å se på oppgave 1 i arbeidsboka. Kursdeltakerne kan snakke i grupper om hvilke yrker de ser, og hva folk gjør. På den måten får de repetert nyttige ord som har med arbeidsliv å gjøre. Når de har jobbet en stund i grupper, kan en gruppe av gangen fortelle hva de ser på bildet. For å fordele oppgaven kan for eksempel gruppene fortelle om en etasje eller et rom hver, og en gruppe kan fortelle om aktivitetene utenfor sykehuset.

En annen måte å begynne på er å la kursdeltakerne fortelle om egen situasjon nå. De går formodentlig på norskkurs, men kan ha andre erfaringer i tillegg.

Det er naturlig å legge vekt på riktig ordstilling med verbet på andre plass. Dette er kjent stoff for alle som har gått på norskkurs, men de fleste trenger øvelse og påminnelse:

Nå går jeg på norskkurs.

I helgene jobber jeg på ...

Utenfor sykehuset står det en buss.

Tekstene kan brukes på ulike måter. Man kan for eksempel spille cd-en med intervjuet først, og så snakke om personen og hva man har fått med seg bare ved å lytte. Deretter gjennomgår man teksten. Før elevene framfører dialogen, bør de få høre samtalen på cd-en slik at de har et forbilde for uttale og intonasjon. Man kan eventuelt la elevene snakke i kor med cd-en før de selv gjennomfører dialogen.

Når flere av tekstene er gjennomgått, kan elevene også lage frie samtaler mellom to av personene som er intervjuet. Videre kan intervjuene brukes som utgangspunkt for tilsvarende samtaler mellom to og to elever der de spør hverandre om erfaringer og planer.

Når kursdeltakerne snakker om egne erfaringer, kan man illustrere hvordan man bruker perfektum og preteritum om fortidige hendelser. Typiske eksempler kan skrives på tavla når de dukker opp.

Det er også nyttig å vise hvordan man må ha perfektum i visse nåtidsbeskrivelser. (Se Grammatikk under.)

Tegningen i oppgave 1 i arbeidsboka (side 5) kan brukes for å illustrere bruken av perfektum om fortid:

Hva har skjedd med paret som skal ta drosje? De har fått barn.

Hva har skjedd med gutten utenfor døra? Han har brukket beinet.

(Men når man forteller om selve hendelsen, blir det preteritum: *De fikk barn for to dager siden. Han brakk beinet på trening.*)

Det er heller ikke uten fallgruver å skulle snakke om framtidsplaner. I arbeidsboka på side 10 er det en ramme med ulike framtidsuttrykk. Vi bruker mye perfektum når vi snakker om planer: *Jeg har tenkt å ... , Jeg har planlagt å ... .*

Både tekstene og arbeidsboka har mange eksempler på hvordan vi uttrykker både fortid, nåtid og framtid slik at kursdeltakerne har noen mønstre å etterlikne når de forteller om egen situasjon.

Uttale

I uttaleøvelsene (på lærerens cd-er og i arbeidsboka) legges det vekt på uttale av vokaler. De fleste kursdeltakere trenger øvelse i norske vokaler. Det gjelder både å få til lyden og å kunne skille mellom kort og lang vokal. Dessuten trenger man trening i å oppfatte forskjellen mellom de ulike vokalene.

Dersom læreren ikke har cd-spiller tilgjengelig, er det ingenting i veien for at læreren selv leser oppgavene. Teksten til diktaten står på side 156 i denne boka.

Oppgave 28 kan også i etterhånd brukes slik at elevene sitter to og to sammen. Den ene sier ett av ordene i et ordpar, den andre sier hvilket ord han hører.

Grammatikk

Nåtid

Når man snakker om en situasjon som har vart en stund, må vi ha *perfektum* på norsk dersom vi sier noe om hvor lenge situasjonen har vart. Mange språk bruker presens i slike beskrivelser:

Jeg bor i Bergen.

Men: Jeg har bodd her *i to år* nå.

Jeg går på norskkurs.

Men: Jeg har gått på norskkurs *i fire måneder*.

Fortid

I fortid bruker vi *preteritum* når vi snakker om noe som ble ferdig en gang i fortida. Vi kan bruke *perfektum* om samme hendelse når vi ikke er så opptatt av selve hendelsen og når den skjedde, men er mer interessert i om det har noen betydning nå. Ofte er begge former riktige når vi snakker om fortid, men fokus er ulikt. Preteritum fokuserer på fortida. Når og hvor skjedde dette?

*Jeg var lærer i Chile.
Jeg var mekaniker før jeg kom hit.
Jeg studerte språk etter videregående skole.*

Perfektum er opptatt av konsekvensene *nå*:

<i>Jeg har vært lærer.</i>	<i>(Det er en del av min erfaring.)</i>
<i>Jeg har vært mekaniker tidligere.</i>	<i>(Jeg har visse kunnskaper.)</i>
<i>Jeg har studert språk.</i>	<i>(Jeg kan språk nå.)</i>

Dette er det ikke så enkelt å formidle. En vanlige hjelperegel er å si at vi bruker preteritum sammen med adverb som forteller om fortid: *i går, i fjor, for fem minutter siden, da jeg bodde i Brasil*. Men det er altså ikke nødvendig å uttrykke disse adverbene i setningen.

Oppsummering

Preteritum: Vi forteller om hva som hendte *der* og *da*.

Perfektum: Vi forteller hvilken betydning det som skjedde, har *her* og *nå*.

Framtid

Vi bruker mye *perfektum* når vi snakker om planer: *Jeg har tenkt å ..., Jeg har planlagt å ...*. Presens er vanlig på mange andre språk.

Innlærere har lett for å bruke *skal* for mye i framtidsuttrykk. *Skal* er stort sett begrenset til å uttrykke faste planer og intensjoner. En grei hjelperegel er: Vi kan bruke *skal* hvis det er naturlig å spørre *Hvem har bestemt det?*

I stedet for uttrykk som *Jeg har lyst til, Jeg vil gjerne...* er det mange innlærere som prøver seg med verbet *like*: **Jeg liker å bli lege*. Men *like* bruker vi på norsk bare om nåtidig situasjon: *Jeg liker å gå på norskkurs*. (Eventuelt bruker vi en mer komplisert form som *Jeg ville like å bli lege*.)

I tillegg til de nevnte uttrykkene bruker vi jo også ofte presens om framtid, spesielt ved verb som uttrykker forandring, overgang:

Det *blir* nok bedre. Jeg *begynner* i ny jobb i neste uke.

Ekstraoppgaver i denne boka

På side 56 til 58 finnes det ekstraoppgaver til dette kapittelet som læreren kan kopiere på lysark eller på papir og bruke etter behov. Oppgave 1.1 er et forslag til leseråd man kan gi kursdeltakerne. 1.2 er en oppgave med presens og infinitiv. Mange trenger repetisjon og/eller forklaring. Oppgave 1.3 er en samtaleoppgave som passer i grupper.

Kursdeltakerne kan sitte sammen og komme på så mange yrkesgrupper som mulig innenfor de ulike arbeidsplassene som er illustrert. Øvelsen kan oppsummeres i klassen på den måten at hver gruppe forteller om ett bilde. Læreren hjelper til med god uttale.

Oppgave 1.4 dreier seg om å sette sammen ord til setninger – noe mange har behov for.

Oppgave 1.5 går ut på å finne riktig verbform.

2 Familie og hverdagsliv

Tema

Familiestruktur før og nå
Kjønnsrollemønster og barneoppdragelse
Samlivsformer
Forelskelse og kjærlyghet

Grammatikk

Pronomen: Eieform
Verb: Preteritum og perfektum
Synes og tro

I dette kapittelet ønsker vi å vise hvordan samlivsformer og kjønnsrollemønster har forandret seg i løpet av et par generasjoner. De ulike tekstene forteller også om forholdet mellom foreldre og barn og om følelser knyttet til både det å bli glad i noen og å skille lag.

Introduksjon. Familie og samlivsformer

Hvor mange ord for familiemedlemmer husker deltakerne? Læreren kan bruke seg selv som eksempel og fortelle om ulike familiemedlemmer – eller tegne en figur, X (som gjerne kan få et navn), på tavla. Her skal de andre i klassen være med på å gi figuren liv. Hvor mange søsken mener de at X har? Er han/hun gift/skilt/samboer med noen? Hvor bor foreldrene? osv. Læreren tegner streker til de andre medlemmene av familien etter hvert som de blir nevnt.

En oppfølging kan være å la deltakerne intervjuer hverandre to og to. De spør om hverandres familie og kan kanskje også fortelle litt nærmere om ett eller to av familiemedlemmene. Deltakerne tar notater under «intervjuet» og skriver etterpå et referat som leveres til lærer. Skrivearbeidet kan gjerne foregå i klassen. Da kan læreren gå rundt og hjelpe til. De som ikke blir ferdige eller ønsker å fortsette hjemme, får anledning til det.

Mandag morgen

Dialogen skildrer en vanlig hverdagssituasjon i mange familier. Ta gjerne utgangspunkt i bildet på side 10 i tekstboka. Hva spiser og drikker gutten? Hva ser man ellers på bildet? Bildet egner seg også til å repetere forskjellene mellom verb som *ligge* og *stå*. Spør hvor tingene er, og få deltakerne til å svare at glasset står, mens mobilen ligger på bordet. Hva med bananene, osten og tallerkenen? Og hvor er blomstene? Bildet er så stort at det lett lar seg overføre til lysark, slik at man kan peke på tingene mens man spør. En ekstra øvelse med *ligge* og *stå* finner man på side 59.

Etter at dialogen er lest, kan man repetere vokabular knyttet til daglige gjøremål ved å se på tegningene på side 60 her i boka.

Bestefar forteller

I teksten om Einar Storlien har vi ønsket å illustrere hvordan mange bodde og levde for vel 50 år siden. På mange måter er Einars og Borghilds ekteskap ganske typisk. De valgte begge å flytte fra utkantstrøk og inn til byen. Kanskje kan man her fortelle litt mer om

flyttestrømmen fra nord til sør og fra periferi til sentrum. Er dette et mønster deltakerne kjenner til fra andre land?

Samtidig forteller Einars historie en del om kjønnsrollemønstrene og arbeidsfordelingen i hjemmet før i tida. Spør hva deltakerne synes om ordningen. Hvilke fordeler/ulemper er det ved at en av partene er hjemme? Einar gjør seg en del refleksjoner – både om det å ha hjemmeværende kone og om barn før og nå – som kan være utgangspunkt for samtale. Flere forslag til samtaler står på side 13 i tekstboka.

Boliger

På side 12 i tekstboka er det et maleri fra en drabantby. Teksten om Einar forteller om framveksten av drabantbyer og behovet for nye boliger. La elevene snakke sammen om forskjellige boligtyper, slik vi har foreslått i oppgave 5 i arbeidsboka, gjerne supplert med bilder av forskjellige slags hus.

Man kan også samtale om hvordan man foretrekker å bo og om fordeler/ulemper ved det å bo i blokk sammenliknet med det å bo i eget hus. Se litt nærmere på bildet på side 12 i tekstboka. Hva slags inntrykk får man av denne drabantbyen? Får man et annet inntrykk av drabantbyen på side 26?

Historien om Einar Storlien inneholder mange konkrete opplysninger, og det gjør det enkelt å lage spørsmål til teksten, slik vi har foreslått i oppgave 6 i arbeidsboka. Spørsmålene kan deltakerne først stille hverandre i små grupper. Etterpå kan læreren be en av dem om å stille et spørsmål i plenum. Den som svarer, stiller neste spørsmål osv. På den måten får læreren hørt hvordan deltakerne uttrykker seg og anledning til å gi tilbakemelding. Teksten kan senere brukes som lytteprøve, ved at deltakerne hører på cd-en uten å se i tekstboka. Forslag til spørsmål står på kopieringsark på side 61.

De eldre i samfunnet

Einar er pensjonist og bor hjemme. Det gjør de fleste eldre her i landet. Bare ca. 10 % bor på *aldershjem* eller *sykehjem*.

Mange steder finnes det *eldresenter* og *aktivitetssenter* for eldre. Kanskje kan noen av deltakerne få i oppdrag å finne ut hvilke tilbud de eldre har på bostedet. På kopieringsarket på side 62 er det en brosjyre fra Søråsen eldresenter.

Tobias er viktigst

De fleste kapitlene i tekstboka inneholder avistekster. Disse tekstene tar opp noen av de samme temaene som den løpende teksten gjør, men vil i mange tilfeller være vanskeligere fordi språket ikke er tilrettelagt i samme grad. Tekstene kan brukes på ulike måter. De kan leses av deltakere som har behov for og lyst på en ekstra utfordring. Men de kan også være felles lesestoff der man konsentrerer seg om hovedinformasjonen i teksten og fokuserer på bestemte ord og uttrykk. Mens teksten om Einar fortalte om hvordan den eldre generasjon tenkte og innrettet seg, forteller denne avisteksten mye om dagens samfunn. Her finner man ulike ord for relasjoner i samlivet (kjærester, samboer, felles barn, stesøsken, steforeldre osv.), uttrykk som beskriver oppbrudd (skille seg, skille lag, gå fra hverandre) og følelser i den forbindelse (gå godt overens, krangle, være sjalu, savne noen, starte en «krig», være bitter). Ved å lese teksten vil deltakerne finne mye nyttig vokabular som de kan bruke i samtaler om ulike samlivsformer og mulige konfliktsituasjoner.

I sjasminenes tid

Tekstboka har også mange litterære tekster, slik som novelle, dikt, sang, fabel og eventyr. På samme måte som med avistekstene, er disse tenkt som ekstrastoff i undervisningen. Alle litterære tekster er spilt inn på elev-cd-en, slik at man kan høre på opplesningen i klasserommet eller i eget språklaboratorium. Novellen *I sjasminenes tid* illustrerer at

kjærighet på ingen måte er knyttet til en bestemt alder. Flere dikt og tekster om kjærighet og oppdragelse står på kopieringsark på side 67.

Faktarammen

La deltakerne beskrive tabellen på side 18 i tekstboka. I faktarammen blir mye av vokabularet fra leksjonen repetert. En form for repetisjon kan være å la deltakerne skrive ned spørsmål til rammen og spørre hverandre etterpå.

Maleriet av Edvard Munch, «Separasjon», har også tittelen «Befrielse». Her har han malt et forhold mellom mann og kvinne som går igjen i mange av hans bilder, for eksempel i maleriene «Aske» og «Kvinnen». Kvinnens bølgende hår og hvite kjole knytter seg til strandens og bølgenes buede form. Vannet (det flyktige, det du ikke kan gripe) er hennes element. Mannen står med senket hode og støtter seg til et tre. Han er tegnet med mørke streker, og øynene med de dype skyggene gjør at han likner en avdød. De vender seg bort fra hverandre, og det er liten eller ingen kontakt mellom deres verdener.

Bruk gjerne litt tid på maleriet. Deltakerne kan for eksempel få i oppgave å skrive ned tre ord hver som beskriver stemningen i bildet. Munchs spesielle stil skiller dette maleriet ut fra mange andre i denne boka. Hva synes klassen om denne måten å male på? Hvordan er kvinnen på bildet malt? Hvorfor har hun ikke noe ansikt? Hva synes deltakerne om fargevalget? Føler de at det er en «taper» og en «vinner» på dette bildet? En av de skriftlige oppgavene i arbeidsboka er knyttet til maleriet og kan gjerne gjøres i grupper.

Dersom noen er interessert i Edvard Munch eller andre billedkunstnere (norske eller utenlandske), kan de få i oppgave å holde et lite foredrag for klassen. En del litteratur og kunstbøker finner de kanskje på biblioteket. Dessuten ligger det mye informasjon på nettet om de fleste kjente kunstnere. Er det museer eller samlinger i nærheten man kan besøke?

Grammatikk

Synes og tror

Dette er verb som lett forveksles og som ofte brukes feil. Det er vel særlig en tendens til overforbruk av *synes*. Dersom deltakerne synes oppgave 4 i arbeidsboka er vanskelig, kan oppgaven på kopieringsarket på side 68 brukes for å forklare verbene *synes* og *tro* nærmere. Arket overføres til lysark, og læreren spør klassen i plenum. På den måten kan han/hun forklare underveis dersom svarene er gale.

Forklaring:

- 1 Dette har man en personlig mening om.
- 2 Dette er avhengig av om man har vært her om vinteren eller ikke.
- 3 Dette er også avhengig av om man har vært der og erfart dette selv.
- 4 Dette har man en personlig mening om eller erfaring med.
- 5 Her må man bruke *tro* fordi man snakker om framtid. En sikker følelse av hva som kommer til å skje, må uttrykkes på en annen måte: *Ja, det er jeg sikker på. Ja, det mener jeg.*
- 6 Som i oppgave 5.
- 7 Alle svaralternativer kan brukes, avhengig av om man har spist lutefisk eller ikke.
- 8 Bruk både navn på en av deltakerne i klassen for å få svar med *synes* og navn på en fremmed for å få svar med *tro*.
- 9 Bruk navn på medelev. Forklar at *synes* her vil være feil, selv om man vet at medeleven liker lutefisk. *Synes* kan altså bare brukes om subjektets egne meninger om noen/noe eller egne erfaringer med noen/noe. Verbet kan altså ikke brukes til å forklare hva subjektet mener at andre føler eller tenker.
- 10 Som i oppgave 9. Forklar at man må bruke andre verb for å forklare at man vet at medeleven kommer fra Asia: *Ja, det vet jeg. Ja, det er jeg sikker på.*

Ekstraoppgaver i denne boka

Oppgave 2.1 er en øvelse med *ligge* og *stå*. Disse verbene avløser ofte *være* for å fortelle at noe befinner seg på et sted.

Bildeserien på side 60 kan brukes på ulike måter. Deltakerne kan sitte sammen og forteller hva gutten og mora gjør om morgenen. Da får de repetert verb og annet vokabular knyttet til daglige gjøremål. Tegningene egner seg også godt til å repetere klokkeslett. I tillegg kan bildeserien brukes som utgangspunkt for skriftlig produksjon. Alene eller i grupper skriver deltakerne en liten historie om hva gutten og mora gjør. Læreren kan gjerne begynne ved å skrive litt på tavla, for eksempel: *Det er mandag morgen. Klokka er kvart over seks og Jonas står opp. Klokka ti på halv sju ...*

Oppgave 2.3 er spørsmål til teksten om Einar Storlien. De kan brukes som utgangspunkt for en lytteøvelse etter at teksten er gjennomgått. Deltakerne hører én eller flere ganger på elev-cd-en, men uten å se i boka.

Oppgave 2.4 er en brosjyre fra et eldresenter. Den kan

- a) brukes som bakgrunnsinformasjon for et prosjekt der deltakerne skal finne ut hvilke tilbud de eldre har i nærmiljøet. Har de lokale eldresentrene noen av tilbudene fra brosjyren? Finnes det andre tilbud som ikke står nevnt i brosjyren?
eller
- b) brukes som forståelsestekst. På kopieringsarket på side 63 er det forslag til spørsmål.

Oppgave 2.6 er en ekstra øvelse til avisteksten om Tobias.

På kopieringsarkene på sidene 65 og 66 står det opplysninger til pararbeid. Deltakerne får hvert sitt rollekort og skal ut fra opplysningene både svare på spørsmål og stille spørsmål selv. De skal i hovedsak bruke opplysningene på kortet, men kan gjerne utbrodere litt og komme med tilleggsinformasjon. Det er ofte lettere når man kan spille en annen enn seg selv. Rollene kan spilles uavhengig av kjønn.

Diktene på side 67 handler om kjærlighet, oppdragelse og sorg. Deltakerne kan velge hvert sitt dikt og fortelle om det eller lese det høyt i klassen.

Oppgave 2.10 er en oppgave med *synes* og *tror* som kan overføres til lysark og diskuteres i plenum. Mer informasjon står foran under Grammatikk.

3 Bolig og økonomi

Tema

Økonomi og forbruk

Anskaffelse av bolig

Lån og forsikringer

Grammatikk

Adjektiv: Bøyning i kjønn og tall, ubestemt form

Adjektiv: Bøyning i bestemt form

Årsaksrelasjoner: Setninger med *fordi* og *derfor*

Det har vi da ikke råd til!

Nytt vokabular i denne teksten er knyttet til økonomi: *regninger* – *konto* – *lån* – *budsjett* – *renter*. Læreren kan introdusere og forklare begrepene ved å spørre om noen for eksempel har studielån eller boliglån, om de vet hvor høy renta er osv., eller ved å bruke eksempler:

Per har en del penger under madrassen hjemme. Hva bør han gjøre med dem? La dem ligge eller gå i banken? Hva må han gjøre der?

Kari ønsker å flytte til en leilighet i (et område på stedet). Hun er i fast arbeid, men har ikke mye penger på kontoen. Hva kan hun gjøre? Hva bør hun undersøke i banken?

La deltakerne høre på dialogen mellom Kåre og Grete mens de følger med i tekstboka. Etterpå spiller de scenen to og to.

Til slutt kan de også prøve å lage en friere scene. De får beskjed om at situasjonen denne gangen er den motsatte. Grete har lyst på ny bil, men Kåre er skeptisk. De skal prøve å bruke noen av uttrykkene fra tekstboka. (Læreren kan for eksempel skrive opp uttrykk som: *ha råd til* – *planlegge* – *regning* – *ta opp lån* – *spare* – *renta går opp/ned* – *pusse opp leiligheten* – *abonnere på en avis* på tavla.) Denne gangen skal de ikke se i tekstboka, men formulere seg friere og gjerne trekke inn andre momenter i diskusjonen.

Etter denne gjennomgangen av ord og uttrykk kan deltakerne gjøre rollespillet i oppgave 2 i arbeidsboka. Her er det «lov» å ha totalt urealistiske ønsker.

På jakt etter bolig

Det andre hovedtemaet i dette kapittelet er knyttet til kjøp av bolig og det å flytte fra et sted til et annet. Her er det naturlig å ta utgangspunkt i deltakernes situasjon. Har noen vært på boligjakt? Er det lett eller vanskelig å finne et sted å bo der de er nå? Vet alle hva «å gå på visning» og «å legge inn bud» betyr? Er det noen som har egne erfaringer?

Leie eller eie?

Simon har leid bolig flere ganger. Nå vil han prøve å kjøpe noe. I forslagene til samtale på side 22 i tekstboka spør vi om fordeler ved å leie eller eie en bolig. Her kan det være greit å gi flere eksempler på relevante ord og uttrykk:

å *leie* en bolig

En *leietaker* leier en bolig.

Man kan leie en møblert eller en *umøblert* leilighet.

å *leie ut* en bolig

En *buseier* leier ut en bolig.

Leietakeren blir enig med huseieren om en *leieavtale*.

De må begge skrive under en *husleiekontrakt*.

Når man leier en bolig, er det vanlig å betale et *depositum*.

Dette er penger du får tilbake (dersom du har vasket godt nok etter deg og ikke har ødelagt noe i boligen) når du *flytter*.

Etter at uttrykkene er forklart, kan klassen gjøre oppgaven på kopieringsarket på side 71.

Annonser

Både i tekstbok og arbeidsbok er det eksempler på annonser. La deltakerne sitte sammen i grupper og tolke dem. Hva betyr *kvm.*, *3. et.*, *m/heis*, *prisant.*, *husl.*? (Tekstboka, side 21.)

Her er noen andre forkortelser man ofte finner i boligannonser:

3 vær. leil. – *kjk.* – *umøbl.* – *pr. mnd.* – *inkl.* – *dep.*

Bruk gjerne ulike boligannonser fra lokalavisen. Hver gruppe får i oppgave å tolke en eller to hver, og man kan snakke om tilbud og priser på stedet i plenum.

I oppgave 8 i arbeidsboka finner man eksempler på andre typer annonser. 8a er en paroppgave der A er den nysgjerrige typen som vil vite så mye som mulig om det som står i annonsen (hvordan tingene ser ut, om de er nye, gamle, ubrukte eller slitte, om pris osv.). Både A og B må derfor sette seg godt inn i annonsen og finne ut hva som står der.

I oppgave 8b skal man bruke fantasien. Hvilken historie eller skjebne ligger bak denne annonsen? Denne kan gjøres som gruppearbeid, der hver gruppe skal lage sin egen historie. Læreren går rundt og hjelper til med språket. Etterpå kan man fortelle historien til en annen gruppe eller lese høyt i plenum.

Ting i boligen

På dette trinnet kjenner de fleste antakelig til navn på rom i boligen og navn på mange møbler. Her kan man repetere ved å se på bildene av kjøkken og stue på side 35 og 37 i arbeidsboka. Samtidig kan man lære flere ord ved å snakke og spørre om detaljer i rommene, hvor ting står i forhold til hverandre, og ved å uttrykke egne meninger om interiørene.

Jeg vil bygge meg en gård

Som så mange av Inger Hagerups dikt, er det satt melodi også til dette. Sangen er spilt inn på elev-cd-en, men egner seg også godt til felles høytlesing. Diktet har en lett og fin rytme, og tegningen kan være med på å forklare vanskelige ord. Lag transparent av tegningen og pek på eng, åker, kvist, låve, gjerde og tønne. Etterpå kan elevene gjøre oppgave 3.5 her i boka.

Grammatikk

I dette kapittelet fokuserer vi på bøyning av adjektiv i kjønn og tall, først i ubestemt form, deretter i bestemt form.

Ubestemt form

For at mønsteret skal sitte kan man gjerne gjøre flere oppgaver der adjektiv skal bøyes i ubestemt form. En ekstra oppgave står på kopieringsarket på side 73. Eksemplene er systematisert, slik at det skal være lettere å forklare eller be deltakerne forklare bøyingsmønsteret.

Forklaring:

1–2 viser hovedmønsteret.

3–4 Når adjektivet ender på to konsonanter, blir den ene borte i intetkjønn.

5–6 Adjektiv som ender på *-er*, *-el* og *-en*, får sammentrukket form i flertall.

- 7–8 Adjektiv som ender på *-m* etter kort vokal, får dobbel *m* i flertall. (Egentlig er det formen *tom* og *dum* som er avvikende her. Den enkle konsonanten i entall skyldes at en på norsk aldri har dobbel *m* i slutten av et ord.)
- 9–10 Adjektiv som slutter på suffikset *-ig*, får ikke *-t* i intetkjønn.
- 11–12 Adjektiv som slutter på suffikset *-isk* og nasjonalitetsord på *-sk*, får ikke *-t* i intetkjønn.
- 13–14 Adjektiv som slutter på *-e*, bøyes ikke.
- 15–16 Noen adjektiv som slutter på lang vokal, får dobbel *-t* i intetkjønn (slik som *blå*, *ny*, *grå*, *fri*). *Blå* og *grå* kan ha *-e* i flertall, men brukes mest uten.

Bestemt form

På side 34 i arbeidsboka står det eksempler og øvelser der adjektivet skal brukes i bestemt form. Mange synes det er vanskelig, og med god grunn. Her skal de både passe på at adjektivet får endelsen *-e* i bestemt form, og at det står en bestemt artikkel foran adjektivet. Det siste er lett å glemme.

Adjektivet har også bestemt form etter genitiv og andre ord for eiendom (Simons *nye* leilighet, deres *gamle* bil). Dette blir beskrevet nærmere i kapittel 5, side 63 i arbeidsboka. Noen vil kanskje likevel ha spørsmål til denne formen her. Gjør da spesielt oppmerksom på at substantivet står i ubestemt form.

Bestemt eller ubestemt form av substantivet?

I forklaringen på side 34 i arbeidsboka holder vi oss til det vanligste og mest frekvente bøyingsmønsteret, der substantivet står i bestemt form: den gamle boligen, det røde bordet. Likevel varierer jo disse formene, og noen vil kanskje ha spørsmål til bruk av bestemt/ubestemt form av substantivet. Skal man si *de siste nyhetene* eller *de siste nyheter*, og hva er i så fall forskjellen mellom de to uttrykksmåtene?

Dersom spørsmålet skulle dukke opp, bør man understreke at det mest vanlige ved konkreter er dobbelt bestemmelse (bestemt artikkel av adjektivet + bestemt form av substantivet): *den lille hunden*, *de gamle bygningene*.

Ved abstrakter kan man bruke begge deler. Bruken av ubestemt substantiv er mer *formell*, og brukes ofte i aviser, fagartikler og i nyheter fra tv og radio.

Ekstraoppgaver i denne boka

Grete peker på mangler i boligen og at de bør pusse opp badet. Oppgave 3.1 er tegninger av ulike detaljer i boligen, blant annet på badet. Riktig navn på de ulike delene står under tegningen.

Hva gjør man når noe ikke fungerer? Oppgave 3.2 er en øvelse der man skal kombinere beskrivelser av feil og mangler med svar som forteller hva man kan gjøre, eller hvor man kan ringe. En annen oppgave kan være å øve seg i bruk av telefonkatalogen for å ringe etter hjelp. Deltakerne skal finne ut hvor de kan ringe for å få hjelp når for eksempel kranen drypper, bilen ikke går, tv-en er i stykker, osv.

Oppgave 3.3. er en annonse som gir eksempler på uttrykk knyttet til det å male. Den kan gjerne brukes i tilknytning til oppgave 4 og 5 i arbeidsboka, der deltakerne skal forklare hverandre hvordan man går fram for å utføre et stykke praktisk arbeid.

I oppgave 3.4 finner man mange relevante ord og uttrykk i forbindelse med å leie en bolig.

Oppgave 3.5 er knyttet til diktet som står på side 25 i tekstboka. Etter at diktet er gjennomgått, kan deltakerne lukke boka og se hvor mange ord de husker som har med gård og boforhold på landet å gjøre.

I oppgave 3.6 skal man bøye adjektiv i ubestemt form. Flere opplysninger står under Grammatikk på denne og forrige side.

4 Mat og helse

Tema

Mat og matvaner

Sunn og usunn mat

Mat, helse og fysisk aktivitet

Sammenheng mellom klima og helse

Grammatikk

Refleksivt pronomen

Mange og *mye*

Manglende samsvarsbøyning av substantiv og adjektiv

Verb. Imperativ

Introduksjon

La deltakerne snakke sammen om bildet på side 27 i tekstboka. Læreren oppsummerer og skriver navn på matsorter på tavla. Her kan man også øve inn uttrykk som tre *skiver* med laks, et *stykke* kjøtt, *kyllingbryst* og *-lår*, en *bunt* gulrøtter, et *salathode*, en *halv* avokado, reker som er *renset*, osv.

I lunsjpausen

De fleste kapitlene starter med en liten dialog, og dialogen mellom Ove og Finn egner seg godt til paropplesning. I tillegg kan man høre på dialogen på elev-cd-en. Snakk sammen om matvaner til frokost og lunsj og gå gjerne tilbake til frokostbildet på side 10 for å repetere ord. Spør om noen er *vegetarianere* (nytt vokabular) i klassen.

Teksten forteller også hvor usunt cola og annen brus kan være. Det er opp til den enkelte lærer hvor mye man vil fokusere på det, men mange innvandrere er storforbrukere av brus, og dette er i ferd med å bli et helseproblem. Sykdommer som diabetes blir nærmere omtalt i neste tekst.

Kom deg opp av sofaen!

Teksten inneholder en del informasjon, og man kan derfor be deltakerne om å lage noen spørsmål – for eksempel fem – til teksten som de skal stille til hverandre etterpå. Siden teksten er lest inn på elev-cd-en, kan den også fungere som en ekstra lytteprøve etter at klassen har lest og snakket om den. Det er en god måte å repetere ord og begreper på, og læreren kan fange opp hvor mye deltakerne har forstått. Forslag til spørsmål står på side 74 her i boka.

Antakelig er det forskjeller mellom ulike land eller kulturer i hva man synes er viktig for å ha en god helse. Dette håper vi kan komme fram gjennom forslag til samtale på side 42 i arbeidsboka.

Er fisk kjedelig?

På side 32 i tekstboka er det en enkel oppskrift på en fiskerett. Ved mange undervisningssteder er det vel ikke anledning til å lage mat. Man bør likevel lese oppskriften høyt for å repetere måleord som *ss*, *ts* og *dl* og også spørre om liknende måleord, som *kg*, *g* og *l*. Elevene kan også ta med seg en oppskrift på en rett de selv liker

godt og lese den opp for andre i klassen.

Etter at man har gått gjennom oppskriften i tekstboka, kan deltakerne selv fortelle hvordan man går fram ved å se på bildene på side 46 i arbeidsboka.

I oppskrifter er det vanlig å bruke imperativ, og i arbeidsboka er det en liten øvelse med imperativ. En ekstra oppgave står på kopieringsarket på side 76.

Vær og helse

«En god latter forlenger livet», sier professoren fra Trondheim, og kanskje er noen av deltakerne interessert i å høre flere ordtak? De fleste er jo svært gamle og finnes i ulike språk. Men siden rytmen og rimstrukturen er viktig (slik som bokstavrimet i «en god latter forlenger livet»), vil bildene og eksemplene være noe forskjellige på de ulike språk. Dersom det er interesse for ordtak i klassen, kan man dele ut ordtakene i øvelse 4.4. Her skal deltakerne kombinere setningsfragmentene slik at de til sammen utgjør et ordtak. Etterpå kan de sitte sammen i grupper og diskutere betydningen av noen få ordtak hver – og om de kjenner til ordtak som forteller den samme leveregelen på andre språk.

Fasit ser slik ut:

Like barn leker best.

Den enes død, den annens brød.

Alle gode ting er tre.

Jo flere kokker, desto mer søl.

En fugl i hånden er bedre enn ti på taket.

Den som ler sist, ler best.

Eplet faller ikke langt fra stammen.

Ikke selg skinnet før bjørnen er skutt.

Det er ikke gull alt som glimrer.

Naiv. Super

Deltakerne kan gjerne se på bildet som innleder teksten først. Her kan de beskrive hva de ser: atmosfære, tid, sted. Ville de ha likt å bo der? Læreren skriver ord og uttrykk på tavla, og passer på å få med ord som hage, frukttrær osv.

Teksten til *Naiv. Super* er innlest av forfatteren Erlend Loe. Den inneholder en god del idiomatiske uttrykk som deltakerne neppe kjenner fra før. Likevel kan man prøve å spille den uten gjennomgåelse og se hva de får med seg av hovedhandlingen.

Alternativt kan læreren forklare/demonstrere hva en del av uttrykkene betyr før opplesningen. Etter at deltakerne har hørt og lest teksten slik at de har forstått innholdet, kan de arbeide med spørsmålene i tekstboka. Noen av spørsmålene kan også brukes som skriftlig gruppe- eller hjemmearbeid. Læreren kan gjerne supplere med flere spørsmål:

Hvorfor skiftet bestefaren klær da han skulle gå på skolen?

Hvordan klarte guttene å betale det epletreet kostet?

Hvorfor begynte guttene å prate med besteforeldrene da de betalte siste avdrag?

Hvorfor begynte de å gråte da de fikk pengene tilbake?

En videre oppfølging kan være å lage et lite rollespill. En av gruppene får i oppgave å være bestefaren. I *jeg*-form skal de fortelle hva han følte da han så det ødelagte treet, og forklare hvorfor han gjorde det han gjorde. En annen gruppe skal presentere guttenes syn, også de i *jeg*- eller *vi*-form. Hvorfor gjorde de det de gjorde, og hva syntes de selv om den straffen de fikk? Hvordan opplevde egentlig guttene denne vinteren? Hvordan var det ikke å ha penger til noe moro? Til slutt kan man diskutere bestefarens handlinger. Var han for streng mot guttene, eller var det tvert imot feil å gi pengene tilbake?

Når man har lest teksten, kan bildeserien på side 80 her i boka brukes til muntlig eller skriftlig trening.

Grammatikk

Når adjektivet ikke har samsvarsbøyning

Når man snakker om mat og helse, vil det være naturlig å bruke uttrykk som: *Fisk er sunt. Sjokolade er godt.* Her står substantivet i ubestemt form og betegner noe generelt, samtidig som adjektivet uttrykker en vurdering. Dette er forklart i arbeidsboka på side 45, etterfulgt av en oppgave som tester om man har forstått prinsippet. Læreren kan godt understreke at dette bare er tilfellet når substantivet står i ubestemt form. I bestemt form har adjektivet vanlig bøyning: *Fisken er sunn. Sjokoladen er god.*

Ekstraoppgaver i denne boka

Oppgave 4.1 inneholder forslag til spørsmål til «Kom deg opp av sofaen!». Teksten er spilt inn på elev-cd-en og kan brukes som lytteøvelse.

Når man snakker om helse og hva man liker å gjøre for å holde seg frisk, kan det være nyttig å repetere verb og uttrykk for ulike fritidsaktiviteter, slik man ser illustrert på side 75. Deltakerne kan sitte sammen og snakke om hva personene på tegningen gjør – og hvilken person de helst vil være. Hva liker de selv å gjøre i fritida? Liker de å plukke bær, fiske eller kose seg med ei god bok? Er de glad i å jogge, eller er det hyggeligere å spasere arm i arm? Som mange av de andre illustrasjonene, kan også denne brukes som utgangspunkt for skriftlig produksjon. Deltakerne kan skrive om hva de ser på tegningen eller ta utgangspunkt i en av personene og fortelle hva denne personen gjør og hvordan han/hun har det.

Imperativ blir forklart på side 46 i arbeidsboka. Oppgave 4.3 øver inn forskjellen mellom bruk av infinitiv, presens og imperativ.

I oppgave 4.4 kan deltakerne sitte sammen i grupper og diskutere hvilke setninger de tror hører sammen.

Oppgave 20 i arbeidsboka er en aktivitetsoppgave der man skal bruke fantasien for å fortelle hvordan personene har det, og hvorfor de er glade, triste, sinte osv. Tegningene på side 78 er en annen variant, der deltakerne skal bruke språket og fantasien når de skal beskrive hva de tror skjer her. Læreren lager fire–fem kopier av siden (en til hver gruppe). I stedet for å dele ut hele siden, klipper læreren den opp og deler først ut et eksemplar av rute én til hver gruppe. Ut fra denne ruten skal deltakerne beskrive kvinnen og hvorfor hun er forskrekket. Står hun der uten paraply og oppdager at det blir regnvær? Har hun glemte å låse døren hjemme? Deretter deles rute 2 ut (Hvem er damen på balkongen? Kjenner de hverandre? Snakker de til hverandre?) osv.

I oppgave 4.6 er det to øvelser som tar opp sentralt vokabular i *Naiv. Super.*

Oppgave 4.7 er en bildeserie som repeterer innholdet i *Naiv. Super.* Den kan brukes både til muntlig og til skriftlig trening. Deltakerne sitter i grupper og forteller hva de ser på tegningene. For å få bedre sammenheng og flyt i fortellingen kan læreren oppfordre dem til å bruke uttrykk som: *først – så – deretter – da de hadde ... – etterpå.* Bildeserien kan også være utgangspunkt for skriftlig produksjon, der deltakerne skriver en historie ut fra bildene.

Flervalgsoppgave 4.8 er en ekstraoppgave til deltakere som vil ha en liten utfordring. Blant valgene finner man både ubestemt og komparativ form av adjektiv, samt adverb (*Lev søtt og godt*).

To ekstra tekster om særnorsk mat (rømmegrøt og lutefisk) står på side 82. Dette er tekster i en humoristisk tone som kan passe som paroppgave. A og B får utdelt en tekst hver, leser gjennom den og forteller innholdet til hverandre.

5 Massemedier og informasjon

Tema

Massemedier

Kommunikasjonsmidler

Grammatikk

Ubestemt og bestemt form av substantiv

Sammensatte substantiv

Et møte

Man kan begynne med bildene på side 39 i tekstboka og snakke om hva personene gjør, hva de leter etter, og hva de ulike mediene heter. Kursdeltakerne kan fortelle hva de selv bruker eller ikke bruker av medier.

Før man leser teksten *Et møte* kan man få elevene som bruker pc, til å fortelle hva de bruker den til, og hvilke fordeler det har. Hva gjør de på Internett?

De som ikke bruker data, kan fortelle hvorfor de ikke gjør det.

Teksten er en relativt enkel samtale mellom en bruker og en ikke-bruker. Den finnes på cd-en og er kanskje enkel nok til at man kan spille den før man gjennomgår teksten.

Massemedier / Nyheter og informasjon

I dette kapittelet er det mange emner som egner seg både til gruppediskusjoner og samtaler i hele klassen. De store prinsipielle spørsmålene om pressens rolle i samfunnet kan være for kompliserte for mange elever på dette nivået, men alle kan si litt om hvilke medier de bruker eller ikke bruker, og litt om hva de synes er viktig. Det er mange ulike måter å behandle stoffet på, og både tekstboka og arbeidsboka har forslag til aktiviteter og diskusjoner med ulikt vanskelighetsnivå.

Aviser

Mange elever finner det for vanskelig å lese aviser, men det kan være bra å bli kjent med dette mediet likevel og venne seg til å trekke ut noe informasjon av tekst og bilder. På side 83 i denne boka er det et ark som kan egne seg til arbeid med aviser. Deltakerne deles inn i grupper på tre–fire som tar for seg en avis. Enten kan læreren ta med seg tilstrekkelig mange aviser til at hver gruppe får en, eller kursdeltakerne har selv ansvar for å ta med seg avis. Det er også mulig å forberede seg til arbeidet. Man deler klassen på forhånd inn i grupper, og hver gruppe skal skaffe seg en bestemt avis og gjøre seg kjent med den hjemme. Under gruppearbeidet tar de for seg avisen, og de blir enige om hva de kan si om den. På kopieringsarket er det konkrete spørsmål som alle kan klare å svare noe på, samtidig som det er anledning for dem som klarer å oppfatte og uttrykke mer, til å gjøre mer ut av oppgaven.

Tv-nyheter

Nyheter som læreren tar opp fra tv, kan behandles på samme måte – med en del enkle, konkrete spørsmål som kan besvares med ulik grundighet. Oppgave 20 i arbeidsboka kan brukes som utgangspunkt.

Navn i mediene

Det er lettere å følge med i mediene hvis man kjenner igjen en del personer og saker. Læreren kan hjelpe til med å gjøre aviser og tv mindre fremmed ved å klippe ut og kopiere et antall kjente fjes og arbeide med dem i klassen. Bildet på side 45 i tekstboka har navn på personene og partitilhørighet. Men det er kanskje ikke en selvfølge hva partiforkortelsene står for, og hva slags partier dette er. Hva slags posisjoner personene har i partiet og i landet, kan man også prøve å få kursdeltakerne til å presisere.

En annen mulighet er at læreren skriver noen navn på et ark eller på tavla, og grupper arbeider med å fortelle mest mulig om personene. En vanskeligere medieoppgave kan læreren enkelt lage ved å ta kopi av noen aktuelle overskrifter og la elevene i grupper finne ut hva det dreier seg om. Dette kan være en brukelig ekstraoppgave for dem som trenger noen utfordringer.

I arbeidsboka er det en oppgave med ulike personer som kursdeltakerne i gruppa kanskje kan finne ut av. Personene som vises er den italienske, blinde sangeren Andrea Bocelli. Hillary Clinton er senator i New York – og kona til Bill. Tiger Woods er en av verdens beste golfspillere og amerikaner. Rosemarie Køhn er Norges første kvinnelige biskop, utnevnt i 1993. Kofi Annan er født i Ghana og er FNs generalsekretær. Shirin Ebadi kommer fra Iran, er jurist og menneskerettighetsforkjemper og fikk Nobels fredspris i 2003. Moammar Gadaffi er statssjef i Libya, mens Julia Timoshenko ble statsminister i Ukraina etter omveltningene i 2004.

(Dette kan jo forandre seg fra skrivende stund. Annan kan ha blitt «tidligere» generalsekretær, Clinton kan ha blitt USAs første kvinnelige president, for eksempel!)

Også her er det mulig å svare mye eller lite på oppgaven slik at alle kan få noe ut av den. Og det er ikke nødvendigvis slik at de som er flinkest til å uttrykke seg, er de som kjenner personene best. På den måten kan det bli reelt samarbeid i gruppene.

Tall

Salgstallene for aviser på side 43 i tekstboka kan brukes som diktat. Læreren leser opp tallene, og elevene kan kontrollere i tekstboka etterpå. En ekstra utfordring er det å la elevene lese opp tallene de selv har skrevet, etterpå.

Den grafiske framstillingen på side 41 kan brukes til å tolke og beskrive utviklingen. Da får man bruk for nyttige uttrykk som:

Bruken av aviser har nesten ikke *forandret seg*. Bruken av Internett *har økt* mye de siste årene.

Det er omtrent *like mange* som leser aviser og ser på tv. Det er litt *flere* som ser på tv enn som leser aviser.

Pressens makt

Tsunamien 26. desember 2004 var tidenes største mediebegivenhet. Det kan jo være interessant å se på hvor godt den fremdeles huskes. Et avansert diskusjonsemne for dem som er flinke til å uttrykke seg, kan være hvilke kriterier som avgjør om en sak får stor plass i mediene. En dramatisk hendelse som tsunamien fikk en helt annen behandling enn mer langvarige katastrofer får – selv om dødstallene er like store.

En noe enklere oppgave er å få kursdeltakerne til å kommentere hvilke saker som for tida får stor oppmerksomhet, og eventuelt også hvilke saker de mener burde få mer plass i mediene.

Avisnotisen

Slike historier som avisartikkelen forteller, dukker ofte opp i mediene, og hvis det er en aktuell sak som er oppe i mediene når dette leses, kan den tas opp til diskusjon. Kvinnen

i den aktuelle avisteksten fikk faktisk oppholdstillatelse, og medienes makt i den forbindelse kan være verd en diskusjon. Spørsmål til avisteksten finnes på side 86 i denne boka for dem som trenger litt ekstra.

Fjæra som ble til fem høns

Eventyret om fjæra som ble til fem høns er livlig innspilt på elev-cd-en, men det er nok best å lese gjennom det først. Tegningen i margin skulle gjøre det lettere å forstå hva som skjer.

At det kan være nyttig med en viss skepsis til medienes framstilling av saker, er ikke noe enkelt tema. Men noen vil kanskje kunne fortelle både om land med sensur og om medienes mangelfulle gjengivelse av nyheter fra land de selv kjenner.

I klassen kan man selv prøve hvordan et utsagn kan bli endret når det går gjennom mange personer ved hjelp av en «hviskelek». Elevene sitter i sirkel med ca. sju stykker. Læreren eller en annen hvisker en setning inn i øret på en elev som hvisker den videre til neste, helt til den er kommet rundt. De andre elevene kan nynne for at de ikke skal høre setningen før de selv får den hvisket inn i øret. Når sistemann har fått setningen, sier han den høyt, mens førstemann forteller hva som ble sagt i utgangspunktet.

Eksempler på setninger som kan brukes:

To gutter gikk til den lille butikken på hjørnet og kjøpte en avis og tre sjokolader.

Etter klassen skal vi gå på biblioteket og låne fire bøker om elefanter.

Grammatikk

Ordklasser

Oppgave 4 i arbeidsboka dreier seg om ordklasser. Å kunne skille mellom verb, substantiv og adjektiv er en god hjelp når man skal få ord i riktig form, og når man skal snakke om bøyning. For mange er det ikke noe problem, men ordklasseinndelingen er faktisk ikke lik i alle språk. Det er altså ikke sikkert at et ord som for oss tydeligvis er adjektiv, er det på andre språk. For innlærere med liten grammatisk bakgrunn kan det være vanskelig uansett.

Ubestemt og bestemt form

Bestemt og ubestemt form er et stort problem for mange. Det er et skille som er ukjent i mange språk. Noen regler er greie:

Vi har *ubestemt* form etter artiklene (*en, ei, et*), genitiv, eiendomspronomen, *mange, flere, noen, hvilken, hva slags, ingen og hver*.

Det enkleste er vel også å ha som hovedregel at det er ubestemt form etter tall, selv om tallene også kan stå som adjektiv i bestemt form (*de tre guttene*).

Vi har *bestemt* form foran eiendomspronomen og etter *noen av, mange av* – og oftest også etter påpekende pronomen.

Ekstraoppgaver på side 84 og 85 illustrerer dette.

Når det ikke er slike formelle ord som kan hjelpe oss å velge riktig form, er det verre å forklare. Et viktig skille har å gjøre med om vi henviser til noe som kjent, eller om vi presenterer noe som en ny opplysning. Et typisk mønster ser vi i eventyrene, der noe introduseres i ubestemt form og så betraktes som kjent og omtales i bestemt form. Se oppgave 18 i arbeidsboka og side 86 her i boka.

Men så greit er det ikke alltid. Svært ofte nevner vi noe i bestemt form første gang, fordi vi regner med at den vi henvender oss til, forstår hva vi refererer til:

Jeg snakket med *læreren*. Jeg har vondt i *ryggen*. *Bilen* er på verksted.

Sammensatte substantiv

For mange er dette ukjent, og de fleste bruker nok sammensatte substantiv mye mindre enn det som er naturlig på norsk.

Den første delen av ordet spesifiserer hvilken type vi har av hovedordet. Hvis hovedordet er *sko*, kan vi presisere om det er *selskapssko*, *joggesko*, *barnesko*, *skinnsko*, osv. Spesifiseringen kan altså gjelde hvem de er beregnet på, hva de er beregnet til, hva de er laget av og mye mer. For de fleste vil det være naturlig å ha hovedordet først og så komme med spesifiseringen etterpå: *sko til selskapsbruk*, *sko for barn*, *sko av skinn*, osv.

Man kan prøve å venne innlærerne til teknikken ved en gang imellom å skrive et ord på tavla og be dem lage så mange varianter som mulig. Det kan gjøres i form av en slags «mitt skip er lastet med»-lek. Læreren sier ett ord og skriver det på tavla, for eksempel *bok*. Så sier en og en elev ett sammensatt ord hver så lenge de kan finne på noe (*ungdomsbok*, *skolebok*, *skrivebok*, *skinnbok*, *pocketbok*, *ordbok*, *kjærlighetsbok*, *kriminalbok* ...). Ofte kan det bli en del kreative nyskapinger.

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på side 83 til 87.

Oppgave 5.1 kan brukes til gruppearbeid med aviser. Øvelse 5.2, 5.3 og 5.4 tar opp bruken av bestemt og ubestemt form. 5.2 og 5.3 har eksempler der formen bestemmes ut fra ordene substantivet står sammen med, men oppgave 5.4 har å gjøre med ny og kjent informasjon. Oppgave 5.5 er spørsmål til avisteksten på side 47 i tekstboka. Deretter følger to fabler som kan brukes som ekstraslesning. To og to kan for eksempel lese en fabel hver og fortelle hverandre innholdet. Man kan også se på språklige trekk ved dem – for eksempel bestemt og ubestemt form. Læreren kan ta kopi og lakke over ord som hun har lyst til at innlærerne skal trene på og lage flere oppgaver på den måten.

Tema

Informasjon om norsk skole- og utdanningssystem

Voksenopplæring

Godkjenning av tidligere utdanning og praksis

Grammatikk

Adjektiv/adverb

Komparativ og superlativ

Superlativ i bestemt form

Adjektiv brukt som substantiv

Hva liker du best på skolen?

Første delkapittel dreier seg om skolefagene. Her er det et mål å få inn riktige betegnelser og riktig uttale av fagordene. I tillegg kommer nyttige uttrykk som *Jeg liker best... Jeg synes x er viktigst*.

Elevene kan lage samtaler mellom to og to av elevene på bildene på side 50. Læreren kan legge vekt på at de lager riktige spørsmål:

Hva liker du best på skolen?

Hvilke fag liker du best?

Hvilke fag er viktigst/de viktigste?

Ny plan

I skrivende stund foreligger det utkast til endringer i skoleplanen. Når boka brukes, kan det være aktuelt å supplere med nyere informasjon om fagene. Blant annet er det planer om en time kroppsøving per dag.

Hva slags skole vil vi ha? / Hva er en god skole?

Disse tekstene dreier seg om holdninger til skolen. Som en start kan bildene på side 49 diskuteres. Hva gjør elevene? Hvilken plass bør slike aktiviteter ha i skolen?

Før man leser teksten på side 51, kan man ha meningsutvekslinger i klassen:

- Hva synes kursdeltakerne er det viktigste med skolen?
- Hva skal man lære der?
- Hvor mye frihet bør elevene ha? Hvor streng disiplin osv.

Et meningsmålingsskjema kan kopieres fra side 88 i denne boka.

I disse tekstene er det emner både til rent informative samtaler om skolesystemet i ulike land og til mer prinsipielle diskusjoner.

For mange virker det fremmed at det er så få privatskoler her i landet, og at det faktisk ikke er tillatt å drive skoler på kommersiell basis.

Det er aldri for sent!

Dersom kursdeltakerne har interesse av voksenopplæring, videreutdanning, godkjenning av utdanning osv., kan man ha som prosjekt å hjelpe dem videre. Kartlegg hva slags (ekstra) utdanning deltakerne i klassen kunne være interessert i – både formell og uformell – på skoler, universiteter, fjernundervisning på nettet osv. Ta gjerne med fritidskurs de er interessert i, for eksempel i data, språk, dans.

Skriv opp hva deltakerne trenger av informasjon. Fordel oppgavene mellom grupper av elever slik at de prøver å få så mange relevante opplysninger om et område som mulig. De kan bruke Internett, telefonkataloger, kontakte skoler, spørre folk i nærmiljøet osv.

Dersom skolen har en rådgiver, kan et supplement være at vedkommende kommer til klassen og svarer på spørsmål som kursdeltakerne har forberedt.

Grammatikk

Forskjellen mellom adjektiv og adverb er uklar for mange. Man kan skrive på tavla:

↓
Han er pen.

↓
Han synger pent.

Så lager man en pil fra *pen* til *Han* for å vise at adjektivet *pen* forteller om ham. En pil fra *pent* til *synger* viser at *pent* forteller om verbet.

Når adjektivet er intetkjønn, faller altså adjektiv og adverb sammen i form:

Barnet er pent.

Barnet synger pent.

Noen adverb har jo også samme type gradbøyning som adjektivene: Jeg liker *godt/bedre/best* å ... . For mange vil en slik type gradbøyning være ukjent. I tillegg kommer at mange som kjenner systemet, vil bruke det litt annerledes enn vi gjør. På norsk brukes *komparativ* nesten bare sammen med *enn* – iallfall kan vi lett sette inn *enn* der det mangler: *Jeg liker bananer bedre enn epler. Bananer er bedre enn epler.*

Vi bruker ellers superlativ i mange tilfeller der hvor bare to ting er sammenliknet – her bruker mange andre språk komparativ:

*Hva liker du bedre, bananer eller epler?

Foran substantiv i bestemt form må et adjektiv i superlativ stå i bestemt form: *det viktigste faget*. Etter verbet, som predikativ, kan adjektivet ha både bestemt og ubestemt form. I de fleste tilfellene er det valgfritt:

Matematikk er viktigst/det viktigste. Språk er morsomst/det morsomste.

I flertall bøyes bare den bestemte formen:

Gymtimene er morsomst/de morsomste.

Å lære å bruke *mer* og *mest* om utelleglige ting, og *flere* og *flest* om flertall er en bøyg for mange. For å øve litt ekstra kan man gå til den grafiske framstillingen på side 41 i tekstboka. Der kan man bruke setninger som:

Det er *flere* som ser på tv *enn* som bruker Internett. I 1980 var det *flere* som leste aviser *enn* som så på tv. Det var *færre* som brukte Internett i 2002 enn i 2004.

Også bildet på side 37 i arbeidsboka passer til å praktisere adjektiv, adverb og gradbøyning: *Jeg liker godt... Jeg liker best ... . Jeg liker den moderne stua bedre enn ... Jeg synes den nederste stua er finest.*
Stua på det øverste bildet er mer moderne enn den på det nederste bildet, osv.

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på side 88 til 91.

Det er en oppgave med spørsmål til teksten *Hva slags skole vil vi ha?* Den kan gjøres individuelt eller som pararbeid, skriftlig eller muntlig (oppgave 6.1). Oppgave 6.2 er et skjema til meningsmåling om skolen. Oppgave 6.3 tar opp trådene fra oppgave 2 i arbeidsboka i kapittel 5. Her kan elevene arbeide med å bli mer fortrolige med ordklassene.

Oppgave 6.4 er en oppgave som går ut på å skille mellom det som er tellelig og det som ikke er tellelig. Oppgave 6.5 er en utfordrende oppgave med *mer, flere* o.l.

Tema

Å søke jobb

Å skrive søknad

Likestilling i arbeidslivet

Grammatikk

Setningsstruktur i leddsetninger

Setninger med *først, etterpå, nå*

I kapittel 1 ble ulike personer intervjuet om arbeidserfaring og drømmer om arbeid. Kapittel 7 retter seg særlig mot dem som har behov for mer veiledning når de skal søke om jobb selv. Se gjerne på bildene på side 59 først. Hva slags yrker har personene her? Hva gjør de i jobbene sine? Er dette jobber som er godt eller dårlig betalt, etter deltakernes mening? Er det jobber med mye stress?

En jobbannonse

Her blir vokabular fra kapittel 1 (*beltid, deltid*) og fra kapittel 6 (*yrkesfaglig studieretning, grunnkurs, videregående kurs*) gjentatt. Samtidig er det mange nye ord knyttet til jobbannonser på side 60. Arbeid gjerne med flere jobbannonser i avisen – kanskje kan deltakerne selv finne annonser som er relevante ut fra egen erfaringsbakgrunn og jobbbønsker.

Under ekstraoppgaver i denne boka er det flere eksempler på annonser som kan brukes i et eventuelt gruppearbeid. Deltakerne leser en annonse hver og forteller hverandre hva jobben går ut på. Et av målene i læreplanen er at man «kan forstå tekster knyttet til egne interesser og egen jobb». Her utgjør annonsetekster en egen sjanger som ikke er lett å forstå, men som er viktig å sette seg inn i når man er på utkikk etter jobb.

Hva skal stå i søknaden?

Det er ikke lett å vite hvordan man skal presentere seg selv på et annet språk uten at det blir skrytende, barnslig eller mindre korrekt. «Lappen» fra Hedda i tekstboka er eksempler på uttrykksmåter man kan bruke. Flere uttrykksmåter finner man i oppgave 4 i arbeidsboka. Den kan fungere som eksempeltekst før deltakerne selv forteller litt om seg selv og hva slags «type» de mener de er. Her kan man også diskutere hva slags jobber man mener passer for en «A-type» og en «B-type».

For å øve inn ulike begreper for egenskaper hos personer kan læreren skrive noen av dem på tavla, for eksempel:

sosial – sta – nøyaktig – samarbeidsvillig – strukturert – ryddig – kunstnerisk – hjelpsom – impulsiv – rolig – viljestærk – serviceinnstilt

Ut fra ei slik liste kan man diskutere hvilken egenskap man mener er viktigst dersom man jobber i bank, på en skole, som frisør, i en butikk, som lege, osv.

Marvins søknad

Teksten på side 62 og 63 er eksempler på hvordan en søknad og en cv kan settes opp og formuleres. Noen har kanskje lyst til å skrive en søknad selv. Da bør de først tenke

gjennom og skrive ned alt som kan være relevant når det gjelder

- 1 **praksis** (har de hatt arbeid ute eller hjemme, har de hatt egen virksomhet, for eksempel en gård, en kafé, har de hatt omsorgsarbeid?)
- 2 **kvalifikasjoner/utdanning** (tidligere utdannelse, kurs de har gått på, sertifikater de har tatt, språk de snakker godt eller forstår litt av)
- 3 **interesser** (er de med i en forening eller sportsklubb, er de glad i å lese eller lage mat, er de flinke med hendene?)
- 4 **personlige egenskaper** (der man skal beskrive seg selv på en positiv måte)

Læreren skriver de fire stikkordene på tavla og ber deltakerne fylle ut. Dersom klassen fungerer godt sammen, kan deltakerne også hjelpe hverandre ved å sitte sammen i mindre grupper, stille spørsmål og komme med forslag til hverandre.

På kopieringsarket på side 92 står det flere annonser som deltakerne kan bruke dersom de vil skrive en søknad.

Ikke lett å få jobb uten fagbrev

Artikkelen fra Dagbladet tar opp et problem som mange vil kjenne seg igjen i og ha sterke meninger om. I artikkelen får man repetert mange uttrykk fra tekstene foran, men her er det også nye uttrykk som blant annet *mangle*, *vurdere* og *være gyldig*. Uttrykkene blir brukt i vokabularoppgaven her i boka.

Likestilling i arbeidslivet

I løpet av de siste årene har det vært mange debatter i mediene omkring bruk av hodeplagg som hijab i arbeidslivet. Debattene førte til at et nytt kapittel i arbeidsmiljøloven trådte i kraft 1. mai 2004. Informer gjerne litt om loven og diskuter det som står der. Det står blant annet at usaklig forskjellsbehandling i arbeidslivet med bakgrunn i religion er forbudt.

Religion og livssyn er nevnt ved siden av etnisk og nasjonal opprinnelse som ulovlige grunner for forskjellsbehandling. I utgangspunktet er det altså usaklig og ulovlig å si opp en ansatt fordi vedkommende benytter religiøst hodeplagg. I spesielle tilfeller *kan* arbeidsgiver likevel kreve at hodeplagget fjernes helt, for eksempel dersom arbeidstaker betjener en maskin der det er fare for at hodeplagget kan henge seg opp, eller at man må bruke hjelm og det ikke er praktisk mulig å kombinere det med bruk av hodeplagg. Det som imidlertid slås fast i loven, er at estetiske hensyn alene *ikke* vil være tilstrekkelig til å forby bruk av hodeplagg.

Forskjeller i lønnsnivå kan også være et debattertema. Millioninntektene til fotballspillere, populære artister og modeller har mange en mening om. Læreren kan lage et ark med bilder av for eksempel en kjent fotballspiller, en modell, en president, en statsminister, en sjef i næringslivet, en tv-medarbeider, en sykepleier, en lærer. Så kan deltakerne i grupper diskutere hvem som burde tjene hva, og hvorfor.

Apropos diskusjonen i oppgave 11 i arbeidsboka: Her er noen av faktorene som over halvparten av sjefene, ifølge en undersøkelse fra 1999, så på som negative når de vurderte en arbeidssøker:

Høyt sykefravær i tidligere jobb	98 %
Langtidsledig	83 %
Konflikt med tidligere sjef	80 %
Graviditet	79 %
Piercing	62 %

Andre forhold som ble ansett som negative, var:

Overvekt	49 %
Innvandrere	45 %
Røyker	43 %
Alenemor/-far	38 %
Ha små barn	34 %
Homoseksuell	30 %
Annen religion	29 %

Lyttestoff om arbeid og jobbsøking

I oppgave 7.2 er det litt ekstra informasjon om ungdom og arbeid som også kan passe som diktat i klassen.

Lytteøvelse 18 i arbeidsboka er et jobbintervju og gir opplysninger om hva arbeidsgiver spør om, og hva man kan svare når man er så heldig å bli innkalt til intervju. Dersom deltakerne vil ha flere opplysninger, kan man også dele ut listen på side 95 her i boka. Den gir gode råd og forteller hvilke spørsmål som ofte går igjen i intervjuer.

Grammatikk

Leddsetninger

I dette kapittelet blir ordstillingen og pronomenskipte i leddsetninger repetert. I forklaringen på side 80 i arbeidsboka viser vi hvordan leddsetningen er *et ledd* eller *en del av* en større setning. Bruk gjerne flere eksempler for å vise hvordan leddsetningen kan erstatte et ledd i helsetningen:

Derfor	kommer han ikke.
Fordi han er syk,	kommer han ikke.

Han vet ikke	alt.
Han vet ikke	hva han skal skrive i søknaden.

Skjemaet for leddsetninger har en fast struktur. Her er det viktig å understreke hvor setningsadverbialet (*ikke, aldri, alltid, ofte, sjelden* o.a.) vanligvis står, slik vi viser på side 81 i arbeidsboka.

Når det gjelder *at*-setninger og setninger med *fordi* er det ikke så sjelden at vi bruker samme ordstilling som i en helsetning: *De sier at de har alltid likt å arbeide med hendene. Hun gikk fordi hun kunne ikke tilgi ham.* Derfor kan man også begynne disse leddsetningene med et adverbial (*Jeg sa jo at i dag har jeg ikke tid*). I undervisningen bør man likevel konsentrere seg om hovedregelen og det setningsskjemaet som står i arbeidsboka.

Flere eksempler med fortellende og spørrende leddsetninger står under uttale- og lytteøvelser. Disse kan også brukes som en ekstra skriftlig øvelse.

Ekstraoppgaver i denne boka

Annonse på side 92 kan brukes som gruppeoppgave, der deltakerne leser en annonse hver og forteller hverandre hva den går ut på. Forslag til spørsmål står på side 93. Man kan også se på annonsene sammen og finne svar på spørsmålene.

Oppgave 7.3 gir opplysninger om hva slags arbeid ungdom kan ta og kan brukes som diktat i klassen.

På side 94 finner man flere annonser deltakerne kan bruke hvis de vil øve seg på å skrive søknader.

Dersom noen er opptatt av jobbintervju og hva man kan bli spurt om der, kan opplysningene på side 95 deles ut.

På sidene 96 og 97 er det to ekstraoppgaver til avisteksten om Kojo Mahama fra Ghana.

8 Norge i gamle dager

Tema

Livet før og nå
Norge i gamle dager
Arbeidsforhold og klassemotsetninger i byene

Grammatikk

Verken – eller og både – og
Kommaregler
Adjektiv. Sammenlikning
Framtid med *når* og *etter at*

Hvordan var det da du var liten?

Før man gjennomgår teksten, kan læreren spørre deltakerne hvordan de opplever verden av i dag i forhold til da de var barn eller unge. Er de så gamle at de har merket forandringer? Hvilke av dagens tekniske hjelpemidler hadde de ikke før i tida? Har noen opplevd en barndom/ungdom uten tv? Har de tekniske nyvinningene (som for eksempel mobiltelefon) gjort livet enklere og bedre, eller er det noe de savner i dag? Synes de at folk stresser mer i dag, eller tror de at man arbeidet hardere før?

Snakk gjerne om bildene på side 68. Fra hvilken tid og miljø er bildene hentet? Hva gjør personene på det nederste bildet? Ser det koselig eller kjedelig ut? Her kan man gjerne trekke inn vokabular som *spille piano*, *børe på musikk*, *lese høyt*, *strikke*, *sy*, *nål*, *tråd*, *strikkepinner* og *garn*.

«Å stikke innom»

Bestefaren sier at man hadde bedre tid til «å stikke innom» på en kopp kaffe før i tida. Mange innvandrere har inntrykk av at nordmenn sjelden drar på besøk til hverandre dersom de ikke har avtalt dette på forhånd, og at det er uvanlig «å stikke innom» til naboen, for eksempel. Spør hvordan deltakerne opplever de sosiale omgangsformene der de bor. Skiller de seg fra andre steder de har bodd på før (her i landet eller i andre land)? Hvem stikker de selv innom?

Både – og, verken – eller

Oppgave 2, 3 og 4 i arbeidsboka øver inn forskjellen mellom disse uttrykkene. Det er viktig at deltakerne lærer seg at *både* alltid må etterfølges av *og*, og at *verken* etterfølges av *eller*. Understrek også at *både* og *verken* kan følges av mer enn to, slik som i eksempelet: *Han snakket både russisk, polsk og engelsk*. Slik er det ikke i mange språk.

På mange språk er det heller ikke noe skille mellom *både* og *begge*. Bruken av *begge* (*to*) og *begge deler*, *ingen av dem* og *ingen av delene* er vanskelig på norsk. Det er satt inn som ekstraøvelse her i boka. Se også forklaringen under grammatikk på side 36.

Livet på landet

Spør om noen har bodd på landsbygda. Har noen vokst opp på en gård? Hva gjorde de der? *Dyrket* de jorda? Hadde de *husdyr*? Se gjerne på sangen og tegningen på side 25 i

tekstboka en gang til. Hvor mange navn på husdyr husker elevene? Hva er *en gård*, *et fjøs* og *et stabbur*? Dersom man ikke har gjort oppgaven på side 72 her i boka tidligere, kan den også gjøres.

Fordeler og ulemper

Man kan også ta en kort argumentasjonsrunde før eller etter at klassen har arbeidet med teksten. Deltakerne får noen minutter til å tenke seg om og skrive ned fordeler og ulemper ved å «bo på landet» og «bo i byen» i dag. Etterpå peker læreren på ulike deltakere, slik at flest mulig får anledning til å komme med et moment hver. Hvor vil de fleste bo?

Andre forslag til samtaler

Teksten forteller at mange ekteskap ble arrangert av foreldrene før i tida. Hva synes elevene om ordningen? Et godt forhold mellom den unge kona og svigermora var viktig i gamle dager. Hva slags inntrykk har elevene av forholdet mellom generasjonene her i landet i dag? Er båndene blitt svekket? Hvordan er forholdet mellom familiemedlemmer i andre land og miljøer? Er det store forskjeller mellom miljøer på landsbygda og i byer?

I oppgave 5 i arbeidsboka skal deltakerne skrive ned fem spørsmål til teksten og spørre hverandre. Etterpå kan man stille spørsmål til hverandre i plenum, slik at læreren får anledning til å korrigere språklige feil og hjelpe til med uttalen. Etter at man har arbeidet med teksten, kan læreren bruke den som utgangspunkt for en lytteøvelse og dele ut spørsmålene i oppgave 8.3 her i boka.

I byen

Teksten forteller om framveksten av byene og de store klassemotsetningene. I Oslo fikk man også et geografisk skille – øst og vest for Akerselva. Kjenner deltakerne til andre byer – her i landet eller i andre land – der man også kan snakke om en «østkant» og en «vestkant» eller andre geografiske skillelinjer? Vet de når disse skillelinjene oppsto? Hvor store er forskjellene når det gjelder boligstandard og sosiale forhold?

Etter at deltakerne har lest teksten, kan de snakke sammen om maleriet på side 73 i tekstboka. Her har Erik Werenskiold malt klassemotsetningene på sin måte. For å gi klassen noen momenter kan man dele ut eller skrive noen spørsmål på tavla, slik som:

- Hva gjør personene på bildet?
- Hva reagerer de på?
- Hva tror dere kunstneren har prøvd å fortelle med bildet?
- Hva synes dere om det? Er dette kunst?
- Synes dere maleriet har noe med temaet i dette kapittelet å gjøre?

Dersom noen er interessert i å vite mer om framveksten av byene og industrialiseringen, kan læreren supplere med bilder og malerier som forteller om de sosiale forholdene der. Sven Jørgensen: «Arbeidsløs» 1888, Christian Krogh: «Albertine i politilægens venteværelse», 1886, Th. Kittelsen: «Streik», 1877, er eksempler på malerier som kan illustrere dette. (Kroghs maleri forteller også om skjebnen til mange unge, fattige jenter i byen. Fra 1860 måtte alle prostituerte i Kristiania møte til kontroll hos legen én til to ganger i uka. Rundt 1850 hadde byen et innbyggertall på ca. 30 000. Likevel var det hele 17 offentlige bordeller i byen.)

Mange har også malt hvordan livet til de kondisjonerte kvinnene artet seg, for eksempel Harriet Backer («Blått interiør»). Hva slags oppfatninger har klassen av disse kvinnene og deres situasjon?

Preposisjoner

I arbeidsboka er det to preposisjonsøvelser. Oppgave 12 kan gjerne gjøres i plenum. Læreren overfører bildet til lysark og spør hvordan de vil forklare veien fra ..... til ..... . Hvor ligger posthuset i forhold til andre bygninger og steder? Ola har tenkt å ta bussen inn til byen for å spille tennis. Hvor er nærmeste stoppested? Hvor går han derfra?

Lytteøvelse

Fasit til lytteøvelsen om livet langs kysten og Lofotfisket står på side 177 her i boka. Den kan også brukes som ekstra lesetekst. I denne teksten får elevene vite at det ble fisket 38 millioner kilo torsk i Lofoten i 1894. Hva tror de at man gjorde med denne fisken? Et bilde av tørrfisk på hjell står på side 111 i tekstboka. Litt informasjon om tørrfisk står på sidene 49 og 50 her i boka.

Grammatikk

Begge (to) – begge deler

Øvelser med *begge (to)* – *begge deler* er satt inn som ekstraøvelser på sidene 98 og 99. Her har vi lagt vekt på å bruke entydige eksempler ut fra regler om:

Vi bruker *begge (to)* når vi viser til personer, navn på filmer, bøker o.l. og til ting/fenomener som står i bestemt form. Etter *begge* kan vi ha et substantiv, og dette substantivet står (som oftest) i bestemt form: *Begge foreldrene bor i Norge. Han har bodd i begge landene* (eller: *begge land*). Etter *begge to* kan det imidlertid ikke være noe substantiv. *Har du spist opp begge bollene? Ja, jeg har spist opp begge to.*

Vi bruker *begge deler* når tingene vi snakker om, er mer generelle og ubestemte: *Snakker du urdu eller norsk hjemme? Begge deler. Går du på skole eller jobber du? Jeg gjør begge deler.*

Det er imidlertid ikke alltid like lett å forklare forskjellen mellom *begge (to)* og *begge deler*. I mange tilfeller vil man kunne svare med både *begge (to)* og *begge deler*, selv om tingene som nevnes, er konkrete og står i bestemt form. Det gjelder særlig når vi refererer til to ulike ting/fenomener:

*Vil du ha eplet eller bananen?
Skal jeg ta med jakka eller genseren?*

*Jeg vil gjerne ha begge deler/begge to.
Ta med begge deler/begge to.*

Men:

*Vil du ha det røde eller det grønne eplet?
Tar du med den tynne eller den tykke genseren?*

*Jeg vil gjerne ha begge to.
Jeg tar med begge to.*

Det samme gjelder referanser til aviser, ukeblad, tidsskrifter o.l:

Skal jeg kjøpe VG eller Dagbladet?

Kjøp begge to!/Kjøp begge deler!

I det første tilfellet tenker vi på to konkrete eksemplarer av avisene, mens vi i det siste tilfellet refererer til to mer vilkårlige eksemplarer av dem.

Ingen av dem – ingen av delene

I eksemplene her i boka har vi unngått setninger med to verb eller verbaluttrykk som *snakke med, gi ut* osv. I slike setninger må vi erstatte *ingen* med *ikke noen*:

*Snakket du med Silje eller med bestefaren?
Har du lært persisk eller arabisk?*

*Jeg snakket ikke med noen av dem.
Jeg har ikke lært noen av delene.*

Ekstraoppgaver i denne boka

Oppgave 8.1 er en paroppgave der B skal svare mens han/hun holder et ark over svarene. Etterpå kan A og B bytte rolle.

Oppgave 8.2 øver inn forskjellen mellom *begge*, *begge to*, *både – og* og *begge deler*. Nærmere forklaring står under Grammatikk.

Oppgave 8.3 er spørsmål til teksten om livet på landet. De kan brukes som utgangspunkt for en lytteøvelse etter at teksten er gjennomgått. Deltakerne lukker bøkene og svarer på spørsmålene mens de hører på læreren som leser opp teksten rolig en gang (eller to, om nødvendig).

Oppgave 8.4 øver inn riktig bruk av komma. Plassering av komma er vanskelig, og det er opp til læreren hvor mye vekt man vil legge på det. Teksten på side 70 og 71 i tekstboka illustrerer mange kommaregler, og det er derfor tatt med en øvelse i arbeidsboka. Her kan det gjerne lages flere etter behov.

9 Utvandring og innvandring

Tema

Migrasjon

Befolkningen i Norge

Grammatikk

Refleksivt eiendomspronomen; *sin*

På norskkurs

Her kan man benytte anledningen til å snakke om deltakernes syn på norsklæring og eventuelt lage en oppsummering av hva de kan og ikke kan i norsk. Skjemaet på side 14 og 15 i arbeidsboka kan brukes nå hvis det ikke er brukt før. Eventuelt kan læreren ta en ren kopi som elevene kan arbeide med. Det kan være interessant både for læreren og for elevene å se om noe har endret seg siden de begynte med kapittel 1.

Teksten *På norskkurs* finnes innspilt på cd-en som ligger i arbeidsboka. Den er kanskje ikke vanskeligere enn at den kan spilles før man leser teksten og se hvor mye elevene forstår.

Når teksten er gjennomgått, kan elevene spille den to og to, og de kan lage tilsvarende samtaler om egen situasjon. De kan også fortelle mer om de to personene – bruke fantasien og fylle ut med opplysninger om deres livssituasjon. Dette passer også for skriftlig produksjon i samarbeid. Gruppene kan velge en av personene og begynne fortellingen for eksempel slik: *Jeg heter Maryam, og jeg kommer fra ...*

Befolkningen i Norge

Samene er det mange som er interessert i. Dessuten er det aktuelt for mange å snakke om minoriteter i eget land og eventuell undertrykkelse av disse.

Noen interesserte elever kan på forhånd få som prosjektoppgave å finne ut mer om samene og presentere det de finner ut, i klassen.

I de nordlige delene av landet kan det være naturlig å snakke om kvenene også. Kvensk er nå anerkjent som eget språk (og ikke en dialekt av finsk) og har 2000–8000 brukere avhengig av definisjon.

Nyere innvandring

Én måte å begynne med dette temaet på, er å ta for seg bildet av norske pensjonister på side 84 i tekstboka. Uten at det er sterke følelser involvert, kan man da snakke om grunnene til at folk forlater hjemlandet sitt. Noen typiske setninger med *derfor*, *fordi*, *på grunn av*, osv. bør skrives på tavla.

Så kan man ta for seg tabellen på side 79 og snakke om hvor det er kommet mange innvandrere fra. Man kan snakke videre om de ulike motivene som finnes for å forlate hjemlandet og komme til et annet land. Kursdeltakere fra aktuelle land kan forklare hvorfor det er mange fra deres land her.

Mange ulike sider ved situasjonen som innvandrer kan tas opp i klassen – avhengig av hvordan gruppa er satt sammen, og hva deltakerne er opptatt av. Noen temaer er skissert i arbeidsboka på side 107 (oppgave 22) i tillegg til forslagene i tekstboka.

Tallene på side 79 i tekstboka bør brukes aktivt. Læreren kan lese noen av dem som diktat, som elevene sjekker selv i boka etterpå. Læreren kan også spørre innlærerne: *Hvor mange innvandrere er det fra Thailand?* osv. Det er langt fra enkelt å skulle si slike tall. En vanskelighet er å få **og** på riktig plass foran tierne: 133 253 = hundre **og** trettitre tusen, to hundre **og** femtiture.

Elevene kan også sitte sammen to og to. Den ene ser i boka og svarer på spørsmål fra den andre. (Se også oppgave 12, side 103 i arbeidsboka.)

Tabellen gir videre en god anledning til å bruke sammenlikningsuttrykk:

Hvilket land kommer det *flest* innvandrere fra? Hvilken verdensdel kommer det *flest* fra? Det kommer omtrent *like mange* fra Polen *som* fra USA. Det kommer *litt flere* fra Somalia enn fra Vietnam, osv.

Utvandring fra Norge

Bildet av norske utvandrere på side 76 kan brukes som utgangspunkt. Elevene oppfordres til å bruke fantasien. Hvem er disse menneskene? Hvorfor dro de fra Norge? Hvordan fikk de det i Amerika? Hva savnet de mest hjemmefra?

Man kan også ha en form for gjettekonkurranse i grupper før man leser teksten:

- Hvor mange utvandret fra Europa fra midten av 1800-tallet til omkring 1930?
- Hvor mange utvandret fra Norge i samme periode?
- Hvor dro de fleste nordmennene?
- Hvorfor dro de?
- Hvor flytter nordmenn i dag hvis de drar fra Norge?
- Hvorfor flytter folk fra Norge i dag?

Hvis læreren vil kopiere spørsmålene på transparent eller ark, står de på side 105. Samtale om svarene kan gi et godt utgangspunkt for å bli kjent med en del av innholdet i teksten. Etter å ha lest teksten kan elevene få i oppdrag å skrive brev fra en tenkt utvandrer til familien hjemme.

Litteratur om å være emigrant/immigrant

Når tekstene er lest og forstått, kan elevene arbeide med dem i mindre grupper. De kan notere alle likheter og alle forskjeller de finner. De kan fortelle hvilke personer de har mest forståelse for, de unge eller foreldrene? Hva burde foreldre gjøre? Hva kunne de unge gjøre? Hva slags problemer må man regne med i forholdet mellom første- og andregenerasjons innvandrere? Oppsummer i klassen.

Grammatikk

sin

Det er mange språk som ikke skiller mellom vanlig form av eiendomspronomen og refleksiv form. Engelsk: *He likes his car*, kan bety både *Han liker bilen sin* og *Han liker bilen hans*, altså en annens. Setninger som disse kan skrives på tavla, og man tegner en pil fra *sin* til subjektet, og en pil fra *hans* ut til en annen mann som man kan skissere med en strektegning.

I norsk er det bare i 3. person entall og flertall at man har en egen refleksiv form, mens man i en del andre språk kan ha refleksiv form i alle personer. Da får man feil av typen: *Vi var på tur med barna sine* i stedet for *barna våre*.

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på sidene 102–105.

Oppgave 9.1 og 9.2 er ekstraøvelser med refleksivt pronomen. Oppgave 9.3 og 9.4 øver inn årsaksuttrykk. Oppgave 9.5 er en øvelse i sammenlikning ut fra tabellen på side 79 i tekstboka. Oppgave 9.6 er spørsmål som kan brukes i forbindelse med utvandringen fra Norge. (Som ekstraoppgave til kapittel 14, på sidene 130 og 131, er det informasjon fra UDI om familiegjenforening.)

10 Det var en gang – om eventyr og folketro

Tema

Om eventyr i et internasjonalt perspektiv

Kjente figurer i folketroen

Eventyrtrekk i andre tekster

Grammatikk

Passiv i presens og preteritum med *å bli*

Leddsetninger med *som*

være – bli / ha – få

stedsadverb

Eventyrene

I den første teksten understreker vi det internasjonale aspektet ved folkeeventyrene, og at man kan finne de samme eventyrene spredd over store deler av verden, bare tillempet skikker og levevilkår i de enkelte land.

Husker deltakerne noen eventyr fra andre land? Kan de et eventyr så godt at de kan fortelle det muntlig til en annen? Det er ikke sikkert deltakerne greier å forklare hva eventyret de tenker på, heter på norsk. Be dem likevel skrive opp tittelen på tavla på sitt eget språk og fortelle kort hva eventyret handler om. Har andre i klassen hørt det samme eventyret eller ett som likner? Hvor vanlig er det å fortelle eller lese eventyr på skolen og hjemme i forskjellige kulturer? Hvem forteller? Er det bare barn som leser eller hører på eventyr, eller er eventyrtradisjonen levende blant voksne også?

I teksten står det at eventyrene ofte har en fast struktur eller mønster. Be deltakerne sitte sammen og lage en stikkordliste over de strukturene man kan finne i et eventyr. Mange av stikkordene finner de i teksten. Kommer de på noe mer her? Etterpå oppsummerer læreren på tavla. Legg gjerne vekt på følgende strukturer:

En fast innledning Det var en gang ... Once upon a time ... Es war einmal ...
Hva sier man i andre land?

Gjentakelse Både ord og handlinger gjentar seg flere ganger. Tre brødre gjennomgår de samme oppgavene. Helten rir tre ganger opp på Glassberget. Hvilken funksjon har gjentakelsene? Som muntlig diktning må eventyrene ha en struktur som er lett å huske. Man kan heller ikke utmale en begivenhet eller drole ved en scene. For å få fram det dramatiske i en situasjon gjentar man scenen – med forhøyet intensitet.

Tretallet Tretallet hører nøye sammen med gjentakelsen. Andre typiske tall er seks, ni og tolv. I mange indiske eventyr finner man tallet fire. Hva med eventyr fra elevenes hjemland? Finner man andre tall der?

Få personer I en muntlig fortelling er det vanskelig å holde rede på mange personer. Som oftest opptrer bare to personer samtidig. Eventyrene skifter mellom referat og dialoger. I dialogene snakker bare to figurer med hverandre.

Kontraster	Personene har bare en eller noen få egenskaper, og figurer med motsatte egenskaper blir stilt opp mot hverandre: den kloke mot den dumme, den snille mot den slemme, osv.
Handlingsgang	I muntlige fortellinger kan man ikke flette flere handlingstråder sammen. Man holder seg til én enkel handling, og alt skjer i kronologisk rekkefølge.

Askeladden

Espen Askeladd figurerer i svært mange av de norske eventyrene. Han har ofte – slik som i eventyret på side 92 og 93 i tekstboka – to eldre brødre, som på norsk har fått navnet Per og Pål. Forklar hva navnet Askeladden henspeler på. Han er en tilsynelatende stakkarslig og skitten figur som sitter hjemme og graver i asken mens hans eldre brødre drar ut i verden. Når turen endelig kommer til ham, er det desto mer beundringsverdig at nettopp *han* lykkes. (I de opprinnelige eventyrene het han som oftest Askefisen. «Å fise» betydde at man blåste inn i peisen for å få noe til å fatne. Senere fikk verbet andre assosiasjoner, og Asbjørnsen og Moe «så seg nødt til» å bruke den danske benevnelsen Askeladden i stedet.)

Kjenner elevene til eventyrhelter i andre lands eventyr? Finnes det en gjennomgangsfigur som har noen av de samme egenskapene som Askeladden?

Kjenne, vite og kunne

I tekstboka står det at vi ikke vet hvem som først diktet eventyrene. Vi *kjenner* ei bok som heter «Pantsjatantra», og vi *kan* mange eventyr. Verbene *kjenne*, *vite* og *kunne* blandes ofte sammen. Det er derfor satt inn en ekstra øvelse her på side 106.

Trollet

Teksten om trollet er ganske enkel og trenger ikke så mye forklaring. Her blir mye av vokabularet fra den foregående teksten gjentatt. La deltakerne lese gjennom teksten godt hjemme. I klassen skal de beskrive Kittelsens troll, men denne gangen uten å se i tekstboka. (Læreren kan for eksempel forstørre bildet og lage et lysark.)

I tekstboka finner man flere illustrasjoner av Theodor Kittelsen. Både Kittelsen og Erik Werenskiold har tegnet mange flotte trollbilder. Hvis man har tilgang til noen av dem, kan de gjerne vises på lysark. Hva synes deltakerne om dem? Ser trollene skremmende, snille eller dumme ut? Kjenner deltakerne til liknende kjemper i andre lands eventyr?

Oppgave 7 i arbeidsboka er en naturlig oppfølging. Her skal deltakerne finne adjektiv i tekstboka – og gjerne supplere med flere – som beskriver trollene. Som en ekstra skriveoppgave kan deltakerne sitte i grupper og beskrive en skremmende figur de kjenner fra eventyrene. Ved siden av troll figurerer ofte store kjemper og drager i mange eventyr.

Huldra

Som i forrige tekst passer illustrasjonen godt til en repetisjon av det teksten forteller om huldra. Læreren kan også her forstørre Kittelsens bilde og lage et lysark. Spør hva tegningen sier om huldra. Hvordan ser hun ut her? Hvor er hun? Hva gjør hun? Tegningen viser også at huldra har en hale som stikker fram under kjolen.

Dersom det er interesse for folketetro og overnaturlige skikkelser i klassen, kan læreren eventuelt vise bilder av andre figurer – for eksempel i Kittelsens strek. Både den lille norske nissen, draugen og nøkken er interessante figurer.

To eventyr

De to eventyrene er ganske forskjellige, men forteller begge om eksistensielle vilkår og om de utfordringene man møter i livet. I det første forlater helten sin trygge plass i peiskroken og begir seg ut i verden. Det vokser han på. Det andre forteller hvor farlig det kan være å la seg rive med og stole på det andre sier. Eventyrene forteller altså om egenskaper i oss selv, og en slik måte å lese dem på vil i større grad appellere til voksne lesere.

Begge eventyrene er lest inn på elev-cd-en. De er ganske korte, og kan derfor passe til gjenfortelling. Deltakerne velger ett av dem, leser det godt hjemme, hører på cd-en mange ganger og prøver å fortelle det muntlig til hverandre uten å se (for mye) i boka.

De to sitatene på side 95 i tekstboka problematiserer forholdet mellom sannhet og løgn ytterligere. Skal man alltid fortelle sannheten? Er det situasjoner da man heller bør ty til en løgn? Hva betyr «en hvit løgn»? Her er noen flere sitater man kan bruke:

- Det skal større mot til å si sannheten til sine venner enn til sine fiender. (Furgot)
- Med sannheten kan man komme alle steder, også i fengsel. (Polsk ordtak)
- Sannheten holder hendene renere enn såpe. (Nigeriansk ordtak)
- Tar du livsløgnen fra et gjennomsnittsmenneske, tar du lykken fra ham med det samme. (Henrik Ibsen)
- Det er godt løgnen fins. Tenk om alt du hørte var sant? (Francois de La Rouchefoucauld)
- Den som mener at hvite løgner er ok, blir fort fargeblind. (Austin O'Malley)

Et ekstra eventyr

Eventyret om «Gutten som stjal gulleplene» står på side 108 her i boka. Dette er et internasjonalt svært kjent eventyr under betegnelsen «Prinsessen på glassberget» (med nummer AT 530 i den internasjonale eventyrkatalogen av Stith Thompson (*The Folktale*, 1977)). Her møter vi ofte en «Askeladd» også i andre lands eventyr. Eventyret spiller på kontrasten mellom den fattige gutten i gruva og den flotte helten i skinnende rustninger. Samtidig er det det mannlige «motstykket» til Askepott eller Cinderella-eventyrene. Også i dette eventyret finner man mange typiske eventyrtrekk, og det kan egne seg som ekstraslesing for dem som ønsker det.

Grammatikk

Passiv

I de løpende tekstene i dette kapittelet blir passiv brukt med *å bli* i presens og preteritum. I begynnerverket *På vei* gjennomgikk vi alle grammatiske funksjoner innenfor det vi kan kalle et basisnivå i norsk – unntatt bruk av passiv. Dette er kanskje en ukjent grammatisk form for mange. Læreren må avgjøre om han/hun vil starte med samtale om teksten eller med en nærmere forklaring om hva passiv er. I dette kapittelet fokuserer vi på passiv med *å bli* i presens og preteritum. S-passiv blir nærmere forklart i kapittel 11, side 133 i arbeidsboka.

Ved å bruke passiv fokuserer vi på objektet, målet for handlingene eller på selve handlingen. På side 87 står setningen: *Historiene er gamle, og de ble fortalt fra generasjon til generasjon i mange hundre år før de ble skrevet ned.*

Her er vi ikke interessert i hvem som fortalte historiene, men i det faktum at stadig nye generasjoner lærte dem. Spør hvordan setningen over vil se ut i aktiv. Når de setter inn et subjekt (noen, folk osv.), vil de lettere se at det logiske subjektet har mindre interesse.

Være – bli, ha – få

Verbet *få* blir brukt både som hjelpeverb og hovedverb og har mange forskjellige betydninger. Noen av betydningene blir forklart nærmere i arbeidsboka. Her blir også forskjellen mellom *være – bli* og *ha – få* i nåtid og fortid illustrert. Eksemplene viser at *være* og *ha* gir uttrykk for en tilstand som varer over tid, mens *bli* og *få* gir uttrykk for noe nytt.

Ekstraoppgaver i denne boka

10.1 på side 106 er en oppgave med *kjenne*, *vite* og *kunne*. Deltakerne kan gjerne sitte i par og lese opp replikkene for hverandre. Etterpå leser to personer opp setningene i plenum.

I 10.2 står det to små tekster om trollet og huldra. Halvparten av klassen får utdelt den ene teksten og halvparten den andre. Etter å ha lest gjennom dem skal deltakere med hver sin tekst sitte sammen og fortelle hverandre innholdet.

10.3 er et internasjonalt kjent eventyr som kan passe for deltakere som ønsker litt ekstraslesing. Dette eventyret kan også brukes som en gruppeoppgave der deltaker A, B og C får utlevert hver sin del av eventyret. De leser på sin del hjemme eller i klassen og forteller den til hverandre etterpå. For å få sammenheng i historien må altså deltakerne lytte godt til hverandre og spørre om ord de ikke forstår. Til slutt kan læreren snakke litt om eventyret i plenum og stille kontrollspørsmål.

Forslag til deling:

- A Fra «Det var en gang ...» til «... like ved døra».
- B Fra «Ja, gutten takket ...» til «... å komme opp».
- C Fra «Til slutt ville Askeladden ...»

10.4 er en øvelse med stedsadverb. Mange av uttrykkene er hentet fra tekstboka. Oppgave 10.5 viser forskjellene mellom *være*, *bli*, *ha* og *få*.

11 Noen glimt fra Norges historie

Tema

Hovedtrekk i Norges historie fra vikingtida til i dag

Grammatikk

Hjelpeverb i preteritum

Perfektum og pluskvamperfektum passiv

S-passiv

For tusen år siden

Vikingene pleier å interessere kursdeltakerne. Læreren kan gjerne spørre først om det er noen som kan fortelle noe om vikingene. Hvilket inntrykk har deltakerne? Hvis ingen av dem kjenner noe til vikinger, kan man starte med å titte på bildene side 97 og 98 og oppfordre elevene til å spørre. De hjelpes eventuelt til å stille spørsmål som: *Hvem er vikingene? Når levde de? Hva gjorde de? Hvorfor er de kjent?* osv.

Når de har en generell idé om vikingene, kan elevene studere kartet i små grupper og se hva de kan lese ut av det. En gruppe får i oppdrag å fortelle alt de kan finne ut om danske, svenske og norske vikinger ut fra kartet.

Dersom det er et vikingmuseum i nærheten, kan det besøkes. Ellers kan læreren supplere med bilder eller flere detaljer.

Fortellingen om Olav Tryggvason er relativt lett å snakke om. Den finnes også lest inn på elev-cd-en. På side 110 i denne boka er det en tegneserie som forteller samme historien, uten tekst. Etter å ha arbeidet med teksten, kan kursdeltakerne bruke disse tegningene til å fortelle selv. Da har man anledning til å arbeide med ord som: *Først, etterpå, så*, osv.

Teksten egner seg også til rollespill. En gruppe kan være Astrid, en Olav, en Sigurd, og en gruppe kan være en av Olavs kritikere hos kongen. En siste gruppe kan eventuelt være kong Valdemar. Hver gruppe kan forberede en kort fortelling i *jeg*-form der de forteller historien fra sin synsvinkel. Læreren kan gå rundt og hjelpe til, slik at deltakerne får en god fortelling å framføre.

Kursdeltakerne kan få i oppdrag å velge ut fem ord eller uttrykk som de vil lære ekstra godt. I par forklarer de hverandre hva ordene og uttrykkene betyr. Dette kan man gjerne gjøre i mange tekster. Man husker ekstra godt det man selv har forklart for andre.

Sangen *Hvem kan seile* finnes på elev-cd-en og kan synges i klassen. Mange liker den, og noen kan kanskje også si hvorfor de liker den.

Kristen

Teksten forteller om Olav Tryggvason som ble *kristen*. Vi har ikke noe eget substantiv for å beskrive en person som tilhører kristendommen. Vi bruker adjektivet *kristen*, og det kan skape litt forvirring. Ordet får altså *-e* i flertall slik som adjektiv gjør. I bestemt form får ordet artikkel på samme måte som andre adjektiv: *de kristne*.

Vi kommer for øvrig tilbake til religiøst vokabular i kapittel 14.

Union med Danmark og Sverige

Et utgangspunkt for denne delen av teksten kan være en samtale om 17. mai. Hva vet elevene om denne dagen? Noen vet antakelig nok til at man kan komme inn på unionen med Danmark og Norges grunnlov. Læreren kan også lage noen spørsmål som elevene kan arbeide med i grupper før man begynner på teksten. Kanskje har de til sammen en god del kunnskaper om historien. For eksempel:

- Når er Norges nasjonaldag?
- Hvorfor feirer vi den?
- Hvordan feirer vi den?
- Hva er Stortinget?
- Hva er kongens oppgave nå?
- Når ble Norge et selvstendig land?

Etter å ha lest tekstene kan elevene fortelle om egne nasjonaldager – i klassen eller i mindre grupper. Da blir det behov for å repetere *ordenstall* i datoer og dessuten *årstall*, samt enda en gang å arbeide med uttrykk som *fordi*, *på grunn av*, osv.

Norsk språk

Lytteprøve om Ivar Aasen kommer med litt mer utfyllende informasjon. I noen grupper kan det passe at kursdeltakere fra samme land arbeider i gruppe for å fortelle i plenum om språksituasjonen i eget land og eventuelt noe om selve språket.

I alle fall kan det være morsomt hvis alle forteller hva for eksempel *Hei!*, *Takk!* og kanskje *Jeg elsker deg* heter på deres språk.

Norge i krig

Dessverre er det jo mange som har behov for å snakke om krig. Kapittelet om Norge i krig inneholder, i tillegg til de rent historiske opplysningene, også et vokabular som mange trenger for å fortelle om egne opplevelser.

Man kan la kursdeltakerne velge seg ut fem ord eller uttrykk fra teksten som de synes er viktige, når de leser den hjemme. Disse ordene og uttrykkene kan de forklare sidemannen i klassen neste gang. Eventuelt kan de lage nye setninger med disse ordene og uttrykkene.

En lytteprøve (oppgave 33 i arbeidsboka) inneholder mer stoff om krigen. I lytteprøven som er knyttet til prøven etter kapittel 12, er det tekster om Quisling og Hitler. Dersom man ikke skal bruke denne prøven, kan man bruke dette stoffet her.

Norge i nyere tid

Valgplakaten på side 104 kan brukes som gruppearbeid. Vi ser hvordan krigen – og seieren – blir brukt som bakgrunn for en optimistisk innstilling. Landet skal bygges opp igjen både med landbruk og industri. Vi ser kraftutbygging og effektiv kommunikasjon i form av moderne tog.

I denne delen kommer vi tilbake til noe av det som har vært nevnt før om situasjonen i 1950-årene med optimisme og utbygging av drabantbyer. Man kan gjerne trekke inn Einar Storlien fra kapittel 2.

Situasjonen på arbeidsmarkedet på 1970-tallet har vi også vært inne på tidligere i forbindelse med arbeidsinnvandring og innvandringsstopp.

Kursdeltakerne har sikkert egne meninger om svake og sterke sider ved dagens norske samfunn. Det er også stadige diskusjoner i avisene om velferdsstatens utfordringer. Dersom det er spesielle saker som er oppe i mediene, lokalt eller nasjonalt, kan man supplere med aktuelle diskusjoner.

Hyttene på side 107 i tekstboka er fra Hafjell, et område med svært mange hytter i mangemillionersklassen.

Grammatikk

Perfektum og pluskvamperfektum passiv er frekvente former i tekster, så de innlærerne som prøver å få tak på det meste, bør få anledning til å bli kjent med formene. Det er lett å tro at disse formene er presens og preteritum.

Skolen er pusset opp betyr at noen har pusset opp skolen, altså perfektum. Skolen var pusset opp betyr at noen hadde pusset den opp, altså pluskvamperfektum.

S-passiv bruker vi bare i presens og infinitiv. Etter mange hjelpeverb er s-passiv dominerende. Det gjelder etter *skal*, *kan*, *må* og *bør*. Etter *vil* derimot er bli-passiv det vanlige:

Huset *må*, *skal*, *bør*, *kan selges*. Huset *vil bli solgt*.

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på side 110 til 114.

Tegneserien i oppgave 11.1 kan brukes til å fortelle om Olavs og Astrids flukt. Den kan eventuelt også brukes som grunnlag for skriftlig produksjon. Oppgave 11.2 kan brukes til det samme. Læreren kan eventuelt skrive inn på første linje: *Da mannen hennes var blitt drept, måtte Astrid flykte med Olav*. Så kan kursdeltakerne fortsette historien. Samme oppgaven kan også brukes for eksempel til å fortelle om egne erfaringer på vei til Norge. Læreren kan ta kopi av samme oppgave ved flere anledninger. I oppgave 11.3 finner læreren spørsmål som kan kopieres og deles ut til kursdeltakerne. I oppgave 11.4 er det forskjellen på substantiv og adjektiv som trenes. Oppgave 11.5 dreier seg om å forstå bruken av passiv og aktiv. Også oppgave 11.6 dreier seg om passiv. Den er en god del vanskeligere, men den kan gjøres flere ganger ved at deltakerne i par skifter på å spørre hverandre.

12 Næringsliv og arbeid i dag

Tema

Oljen – en viktig næringsvei i dag
Andre næringsveier
Fra industrisamfunn til tjenestesamfunn

Grammatikk

Tidsuttrykk
Sammensatte substantiv
Adjektiv: Superlativ

Det store oljeeventyret

Kartet på kopieringsarket på side 115 er et kart over noen av olje- og gassfeltene i Nordsjøen og Norskehavet. Lag gjerne en transparent slik at klassen kan få en oversikt over hvor feltene ligger. De tynne strekene på kartet forteller hvor oljen og gassen blir fraktet. Ta gjerne utgangspunkt i Ekofisk, som blir nevnt i tekstboka. Oljen blir sendt i rør (tegn et rør på tavla) til Teeside i England, mens gassen går i rør til Emden i Tyskland. Derfra transporteres den videre nedover Europa. Man kan altså reise til for eksempel Spania og grille biff på gass fra Nordsjøen.

Spør også om det er noen i klassen som kan forklare hva olje er. Ikke alle vet at det er plante- og dyrerester. (Kanskje er det restene av dinosaurene vi pumper opp fra havet?) Når man snakker om kartet, kan man også nevne diskusjonen omkring boring i Barentshavet og utenfor Lofoten.

Noen argumenter mot boring her har vært:

- Fiskerinæringen blir stadig viktigere i åra framover. Derfor må man ta vare på miljøet i havet.
- Barentshavet og Norskehavet er blant de reneste havområdene i verden. Her finnes det en stor og svært variert bestand av fisk og andre levende organismer som vil være sårbar for forurensning.
- Fisket utenfor Lofoten har betydd mye for kystbefolkningen. Områdene her er blant de aller viktigste gyteområdene for torsken, og det vil være altfor risikabelt å bore etter olje her.
- Man vet lite eller ingenting om hvordan oljeboring påvirker livet i havet, særlig for de artene som lever på havbunnen. Det er disse som i første omgang blir berørt av aktivitetene i petroleumsindustrien.

Argumenter for oljeboring:

- Fraflyttingen er stor i utkantstrøk, ikke minst i Finnmark. Fisk alene er ikke nok til å holde liv i bosettingen. Her kan olje- og gassutvinning sette ny fart i det lokale næringslivet.
- Oljevirkningskraften er allerede godt i gang i Barentshavet – på russisk side. Her har man gjort mange oljefunn, og internasjonale oljeselskaper er på plass. Fra et miljømessig ståsted hjelper det derfor lite om Norge ikke deltar.
- Mange tror at det ligger enorme verdier i oljefeltene nordpå, ikke minst utenfor

Lofoten. Oljeselskapene mener at det kan bli like mye olje her som på Statfjordfeltet, et av verdens største oljefelt til havs.

Teksten er spilt inn på elev-cd-en. Elevene kan høre på innspillingen mens de ser i tekstboka. Etterpå kan læreren be dem snakke sammen og prøve å forklare hva disse ordene betyr:

en aksje – et selskap – å søke om konsesjon – å eksportere – en inntekt

Kjenner de en annen betydning av *et selskap*? Hva er det motsatte av *å eksportere*? Hva er det motsatte av *inntekter*?

Grammatikk: Tidsuttrykk

I arbeidsboka er det en ramme med tidsuttrykk man bruker i forbindelse med fortid, nåtid og framtid. Rammen er en utvidelse av tidsuttrykkene i *På vei*, der deltakerne lærte forskjellen mellom uttrykk som *for to år siden*, *i to år* og *om to år*. Oppgave 5 repeterer bruken av akkurat disse uttrykkene, mens det i oppgave 6 og 7 er flere muligheter.

I oppgave 7 vil tid av verbet noen steder avhenge av hvilken kontekst man kunne tenke seg at setningen sto i, slik som i eksempelet: (*være*): *Det ..... stor aktivitet i Nordsjøen*. Diskuter dette.

For mange språkinnlærere er det vanskelig å velge riktig form av verbet. For eksempel vil vår distinksjon mellom preteritum og perfektum ikke svare til det man finner i en rekke andre språk. Vi har satt inn to ekstraoppgaver i denne boka, én relativt enkel og én vanskeligere.

Björg Pedersen, oljearbeider

Læreren leser teksten mens klassen følger med i tekstboka og hører på uttale og trykkplassering. Etterpå skal deltakerne lese. Denne gangen kan kanskje to lese høyt for hele klassen. Still spørsmål eller la deltakerne sitte sammen og spørre hverandre fra teksten. Er noen overrasket over at plattformen er et helt lite samfunn? (På de store plattformene, slik som Statfjord B-plattformen, kan det til tider være over 400 i arbeid.) Hva synes de om Björg Pettersens arbeidstid? Hva er *fordeler* og hva er *ulempes* ved å arbeide slik?

Bildet på side 110 i tekstboka

Våren 2000 ble statsminister Jens Stoltenberg møtt med demonstrasjoner fordi han ønsket å bygge gasskraftverk i Norge. Her kan læreren innføre (eller repetere, dersom man har snakket om temaet før) vokabular som *forurensning*, *klima* og *miljø* og forklare at:

Motstanderne er redd for *forurensningen*. Et gasskraftverk vil slippe ut store mengder karbondioksid (CO₂), som er farlig for *klimaet*.

Tilhengerne mener at man kan skille ut (ta bort) mye av CO₂-gassen før gassen blir brent. De mener dessuten at det er bedre for *miljøet* å bruke gass enn å bruke kull og olje. Kull og olje *forurenser* mer.

Fisk og turisme

Noen vil kanskje lure på hva man gjør med tørrfisk, som er avbildet på side 111. Her er litt informasjon:

Tørrfisk blir også kalt rundfisk eller stokkfisk (engelsk: stockfish, italiensk: stoccafisso). I Lofoten foregår det store skreifisket fra januar til april. Da kommer skreien (torsken) inn til Lofoten fra nordligere farvann. Fisken sløyes og henges til tørk om vinteren. Som regel bindes to og to fisker sammen i halen og henges som vist på bildet i tekstboka. Torsken tørkes i to til tre måneder, avhengig av temperatur og vindforhold. Etter det kan

den oppbevares i lang tid og egner seg godt som eksportartikkel. Før den skal brukes, må den vannes ut i ti-tolv dager.

I teksten står det at turisme har blitt en stadig viktigere inntektskilde. Hva er det turistene vil se og oppleve? Har noen av deltakerne vært andre steder i landet? Hvordan var naturen, klimaet, miljøet der?

Hvis klassen har anledning til å ta med seg turistbrosjyrer eller reisekataloger fra Norge og andre land, kan disse brukes i oppfølgingsarbeidet med temaet. Hva slags informasjon og bilder finner man her? Hva slags bilde får man av ulike land? Deltakere eller grupper av deltakere kan også få i oppgave å presentere hvert sitt land og fortelle hva turistene gjerne vil se i dette landet.

Hvor arbeider det flest folk i dag?

For å forklare utviklingen fra et industrisamfunn til et tjenestesamfunn har vi brukt Kåre Olsen som eksempel. Deltakerne kan gjerne spørre hverandre om innholdet i teksten ved å bruke spørsmålene på side 113 i tekstboka.

På side 114 står det en tabell over primær-, tertiær- og sekundærnæringene. Denne kan klassen kommentere, gjerne ved å bruke uttrykk som *flere – enn, færre – enn, flest, færrest*. (Det jobbet *flere* i primærnæringene i 1875 *enn* i dag. I 1930 jobbet det *færrest* i sekundærnæringene og *flest* i tertiærnæringene.) Dette er uttrykk som også blir brukt i oppgave 15 i arbeidsboka. Faktateksten vil også egne seg som diktat etter at man har jobbet med stoffet.

Det er ikke alltid like lett å plassere forskjellige yrker under riktig kategori. På kopieringsarket side 120 er det satt inn en slik oppgave. Her bør det være rom for en viss uenighet. Noen vil kanskje også lure på hvor man skal plassere folk som arbeider med råstoffer som olje og gass. Er ikke det en form for primærnæring? De plasseres imidlertid under sekundærnæringer. Primærnæringer er næringer som framstiller råstoffer fra *grønne* ressurser (jordbruk, skogbruk, fiske, fangst). Sekundærnæringer er næringer som produserer *mineralske* råstoffer fra berggrunnen, og som bearbeider råstoffene (for eksempel bergverk, olje, energi- og vannforsyning).

Grammatikk: Sammensatte substantiv

Tekstene i kapittel 12 inneholder mange sammensatte substantiv, og det er flere øvelser i arbeidsboka, både til hver tekstbit og under uttale- og lytteøvinger. Sammensatte substantiv blir nærmere forklart i rammen på side 56 i arbeidsboka. En ekstra øvelse med sammensatte substantiv, også i enkelte metaforiske uttrykk, står på side 118 her i boka.

Satser på egen business

Avisteksten forteller hvorfor mange ønsker å satse for seg selv, men gir samtidig et realistisk bilde av utfordringene man står overfor. I teksten er det mange uttrykk med tilknytning til det å starte en bedrift, slik som *etablere, satse på, drive og leve av* bedriften.

Ekstraoppgaver i denne boka

- 12.1 er et kart over olje- og gassfeltene i Nordsjøen.
- 12.2 er en relativt enkel oppgave der man skal bestemme rett tid av verbet, mens
- 12.3 er beregnet på deltakere som ønsker en ekstra utfordring.
- 12.4 er en øvelse med sammensatte substantiv.
- I 12.5 er det to øvelser til avisteksten på side 113 i tekstboka.
- 12.6 er en gruppeoppgave der man diskuterer plassering av ulike yrker.

Tema

Rettigheter og plikter

Grammatikk

For å

Enig i, enig med

Hvem skal betale?

Velferdsstaten er et relativt komplisert tema som kan angripes på ulike måte etter hva slags gruppe man har. Klassen kan deles i tre grupper, der hver gruppe tar for seg ett av bildene på side 116 i tekstboka. Så forteller de hva de ser, hvem de tror bruker stedet, om det er viktig, og om de vil betale skatt for at disse institusjonene skal fortsette.

Når gruppene har arbeidet sammen en stund, presenterer de sine argumenter i klassen. Presentasjonen kan tjene som innledning til diskusjon.

Teksten på side 117 belyser situasjonen i dagens velferdsstat fra ulike vinkler. Elevene kan lese en av tekstene hver og fortelle hva vedkommende person ønsker av forandringer. De kan lage diskusjoner eller rollespill mellom personene, eller de kan diskutere hvem de er mest enig med, og hvorfor.

En annen type gruppearbeid er foreslått på side 122 i denne boka. Der skal deltakerne parvis eller i gruppe argumentere for opprettholdelsen av et bibliotek mm. Læreren kan ta en kopi av gruppearbeidet og klippe den opp. Hver gruppe får utdelt sin oppgave. Etterpå kan argumentene framføres i plenum.

Kursdeltakerne kan også arbeide parvis eller i gruppe med å skrive et leserbrev til avisen, som tar opp et tilsvarende tema.

Trygghet for alle

Tekstene på side 118 i tekstboka forteller mer samlet om hva velferdsstaten er, og hvilken rolle folketrygden har. Noen diskusjonene som føres når det gjelder framtidens velferdsstat, nevnes også. Her kan man supplere med aktuelle diskusjoner om sykelønna, pensjonene eller hva som er mest framme i mediene for øyeblikket. De ulike politiske partienes holdninger kan også være av interesse i mange klasser.

Sitatene i margin på side 119 kan knyttes til innholdet i teksten på side 118 og ses i lys av den.

Barn og foreldre

Dette er en tekst som det er enklere å prate om. Man kan starte i klassen med å spørre om hvem som bør få fri etter en fødsel, og hvor lenge. Er det forskjell på hva mennene og kvinnene synes? I skrivende stund (våren 2005) foreligger det forslag om å utvide pappapermisjonen med en uke i forhold til det som står i teksten, og det ser ut til å bli gjennomført.

Det kan også være greit å snakke om når barna bør begynne i barnehagen. Hvorfor bør de gå der? Hvor lenge bør de være der per dag? Hva bør de drive med i barnehagen? Innlærerne kan eventuelt sitte i grupper og lage så mange argumenter de kan finne for og mot at alle barn skal begynne i barnehage for eksempel når de er ett år gamle.

Offentlig helsetjeneste

Hva vet elevene fra før om helsevesenet? Om egenandeler, fastlege, blå resept?

Diskusjonsoppgaven på side 121 kan forenkles hvis man synes den blir for tidkrevende. Gruppene kan bli enige om for eksempel to til fire ting som de synes må være offentlig ansvar, og like mange som de synes kan være privat. Så kan de arbeide med å argumentere for disse meningene.

Læreren kan ta kopi av avisbilder og uttalelser fra aktuell debatt, og kursdeltakerne kan prøve å finne ut av hvilke problemstillinger og holdninger som gjør seg gjeldende.

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på side 121 til 124.

Oppgave 13.1 er en oppgave der elevene to og to eller enkeltvis kan arbeide med vokabularet i teksten. Fabelen *Dele på byrdene?* er ikke så vanskelig og kan egne seg til å arbeide språklig med. Det er to ulike oppgaver knyttet til den, én der man skal sette inn substantiv i riktig form, og én der verbene skal settes inn (oppgave 13.2 og 13.4). Begge oppgavene bør imidlertid ikke deles ut samtidig, for da finner man svarene på den ene ved å se på den andre. Oppgave 13.3 er en gruppeoppgave om offentlig støtte til biblioteker osv. 13.5 er en uttale/lytteøvelse. Elevene kan få kopi, og læreren kan si et av ordene i et ordpar. Elevene krysser av hva de hører. Etterpå kan to og to elever arbeide med det samme. Oppgave 13.6 inneholder argumenter i en debatt om privat og offentlig helsevesen. Halvparten av klassen kan arbeide med å finne alle argumenter som taler mot – halvparten for. Deretter setter man sammen grupper og lage rollediskusjon.

4 Om menneskerettigheter og likeverd

Tema

Ytringsfrihet

Trosfrihet

Likestilling

Grammatikk

Spørrende leddsetninger

Ytringsfrihet

Dette er et tema som nok interesserer mange, og noen kan sikkert diskutere ytringsfrihet og sensur. I oppgave 1 i arbeidsboka kan man nærme seg temaet i litt enklere form. Der kan man ta utgangspunkt i hvordan kongelige personer og andre kjendiser blir behandlet i mediene.

Trosfrihet

Bildene på side 125 i tekstboka kan brukes som utgangspunkt for samtale om hva som kjennetegner de ulike religiøse bygningene. Det kan også være naturlig at enkeltpersoner eller grupper forbereder presentasjon i klassen av de ulike religionene som er representert i klassen. Religionenes forhold i ulike land kan også tas opp. I oppgave 3 i arbeidsboka kan man arbeide med å få orden på vokabularet og dessuten spørre og fortelle om religiøse forhold.

Når det gjelder religiøse forhold i Norge, vil nok bruddet med katolisismen interessere noen, og forskjeller mellom katolisisme og protestantisme likeså. Læreren kan fortelle noe om kristendommens plass i vanlige folks liv nå for tida, og eventuelt la elevene spørre om det de gjerne vil vite.

Også den før-kristne troen er det noen som gjerne vil høre om. Det er en lytteprøve om Odin og Tor i arbeidsboka (oppgave 17), og læreren kan eventuelt supplere med mer stoff om gamle guder. Noen vil kanskje også trekke forbindelsen fra de norske navnene på dagene til de engelske, som jo er oppkalt etter de samme gudene (Odin = Woden, Tor = Thor. Frigg kalles Frigga på engelsk og oppgis som kilde til navnet Friday.)

Innføringen av kristendommen omkring år 1000 er også berørt. Oppgave 18 i arbeidsboka viser et eksempel på hvordan det kunne skje.

Likestilling

Likestilling mellom kjønnene og kvinnens stilling i ulike land og kulturer er det ofte stor interesse for å snakke om – ikke minst blant kvinnelige kursdeltakere. Derfor vil det være naturlig med samtaler og diskusjoner om likestillingssituasjonen her i landet og i andre land de kjenner. For å ha noe konkret å gå ut fra, kan læreren for eksempel gi noen oppgaver til diskusjon i grupper, for eksempel:

(land)

- Hvordan er en typisk kvinnerolle i .....?
- Hvordan er en typisk mannsrolle?
- Er det noe menn ikke kan gjøre?

- Er det noe kvinner ikke kan gjøre?
- Skjer det forandringer nå?
- Er det forskjeller mellom by og land?
- Hva er bra med situasjonen, og hva er ikke så bra?
- Hva er de største forskjellene mellom eget land og Norge?

Menneskerettighetene

Faktarammen med menneskerettighetene er vel helst for dem som trenger litt ekstra utfordringer. Hvis mange er interessert, kan man likevel dele klassen inn i seks grupper og la dem arbeide med en artikkel hver. Da kan de arbeide med å finne ut hva som står der, og hva det betyr i praksis. De kan komme med eksempler på brudd på artikkelen osv. Deretter kan hver gruppe presentere «sin» artikkel i klassen.

Rett og galt

Bildet på side 129 kan gi grunnlag for en diskusjon. Hvem er personene? Hva snakker de om? Deltakerne kan lage samtalen mellom de to. Dette kan kombineres med skriveøvelse.

En samtale om hva som anses som rett og galt i ulike samfunn, kan bli interessant. Deltakerne kan bli bedt om å komme med ett eksempel på noe som er riktig her i landet, men galt i et annet land eller omvendt. Av temaer som lett kan engasjere, er avstraffelse av barn. Noen synes det er underlig at det her i landet er forbudt å legge hånd på barn.

I arbeidsboka kan oppgave 7 tjene som utgangspunkt for samtale om hvordan man ser på ulike «synder» i forskjellige land.

Et dukkehjem

Et utdrag fra sluttscenen mellom Nora og Torvald Helmer er også tatt med i tekstboka. Språket er noe vanskeligere enn i den løpende teksten, men med litt hjelp tror vi mange kan få utbytte av å lese, og ikke minst høre, denne scenen fra et stykke som har en befestet plass i litteraturhistorien. For å sette scenen inn i en sammenheng, kan man lese et sammendrag av skuespillet på side 127. Scenen som står i tekstboka, er spilt inn på elevenes cd.

Grammatikk

Spørrende leddsetninger er ikke så lette. Hvis man har lært seg å stille riktige direkte spørsmål, kan man nå få krav om å endre på ordstillingen: *Hvor bor han? Jeg vet ikke hvor han bor.* Spørsmålet er nå blitt leddsetning, og subjektet kommer foran verbet. Ekstra vanskelig er det i setninger der spørreordet er subjekt. Der må vi sette inn som: *Hvem sier det? Jeg aner ikke hvem som sier det.*

Ekstraoppgaver i denne boka

Ekstraoppgaver som kan passe til dette kapittelet, står på side 125 til 131.

I oppgave 14.1 kan elevene arbeide med uttrykk fra teksten alene eller to og to.

Tegning av jødernes davidstjerne, kommunismens hammer og sigd, human-etikernes symbol, islams nymåne, buddhismens hjul eller «den åtteleddede vei», og kristendommens kors i oppgave 14.2 passer som gruppearbeid.

Oppgave 14.3 er en repetisjon av preteritum passiv, knyttet til en tekst om Ibsen.

Oppgave 14.4 er mer Ibsen. Der kan kursdeltakerne lese et sammendrag av *Et dukkehjem*.

Oppgave 14.5 og 14.6 består av to tekster som tar opp temaet om å høre på andre eller å følge egne meninger. Det er også spørsmål til tekstene, og det kan være mulig å få til diskusjon om hvem man bør høre på råd fra, og i hva slags saker man bør eller ikke bør søke råd fra andre. 14.7 er offentlig informasjon om familiegenes forening.

Ekstraoppgaver til hvert kapittel

Denne delen inneholder ulike oppgaver og tekster som læreren kan bruke som supplement og til differensiering etter behov. Noen oppgaver egner seg til å lage transparenter av for å gjøre det lettere å forklare noe i klassen.

Til kapittel 1

1.1 Slik kan du jobbe med teksten hjemme

- 1 Spill teksten på cd-en.
- 2 Les gjennom hele teksten uten å slå opp ord.
- 3 Les gjennom teksten igjen og noter nye ord.
- 4 Bruk ordlister/ordbøker for å finne betydningen.
- 5 Les høyt sammen med cd-en.
- 6 Gjenta de nye ordene og uttrykkene flere ganger.
- 7 Les teksten igjen høyt for deg selv.

1.2 Sett inn riktig form

(å) arbeide – arbeider

Nå _____ han i en butikk.

Han kommer til _____ der i noen måneder.

Senere har han lyst til _____ på en skole.

Har han tenkt _____ her i byen?

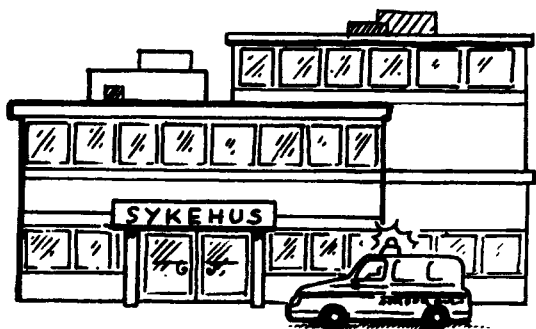
Han vil gjerne _____ i en liten by.

Hvor _____ kona hans?

Jeg tror hun _____ hjemme.

Hun kan _____ med datamaskinen hjemme i stua.

1.3 Hvem jobber her?

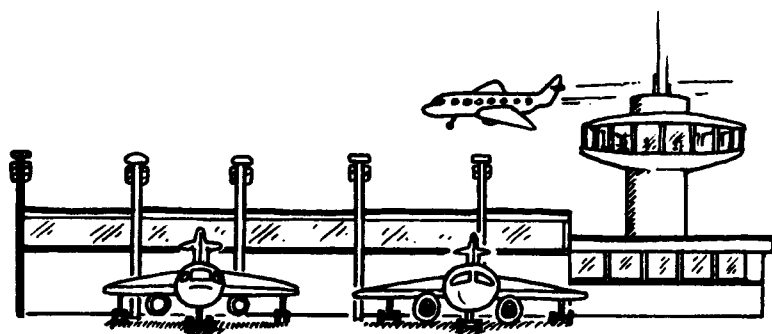

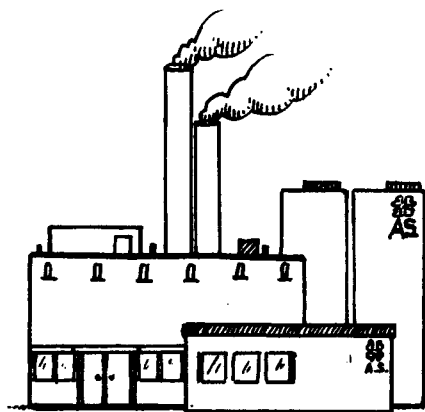

1.4 Lag setninger

være jeg hjemme å foretrekker barna med mine
Nå _____.
jobbet jeg siden to i barnehage en år
For _____.
kom hit han han som jobbet sjåfør
Før _____,
vi tenkt flytte Vestlandet til å har
Senere _____.

1.5 Hva er riktig?

jeg bodd
Nå bor jeg i Norge i to år.
har jeg bodd
har bodd
Før jeg kom hit, bodde jeg i Sverige.
bor jeg
skal jeg
Etter norskkurset jeg liker å studere kjemi.
har jeg lyst til

Til kapittel 2

2.1 Ligge og stå

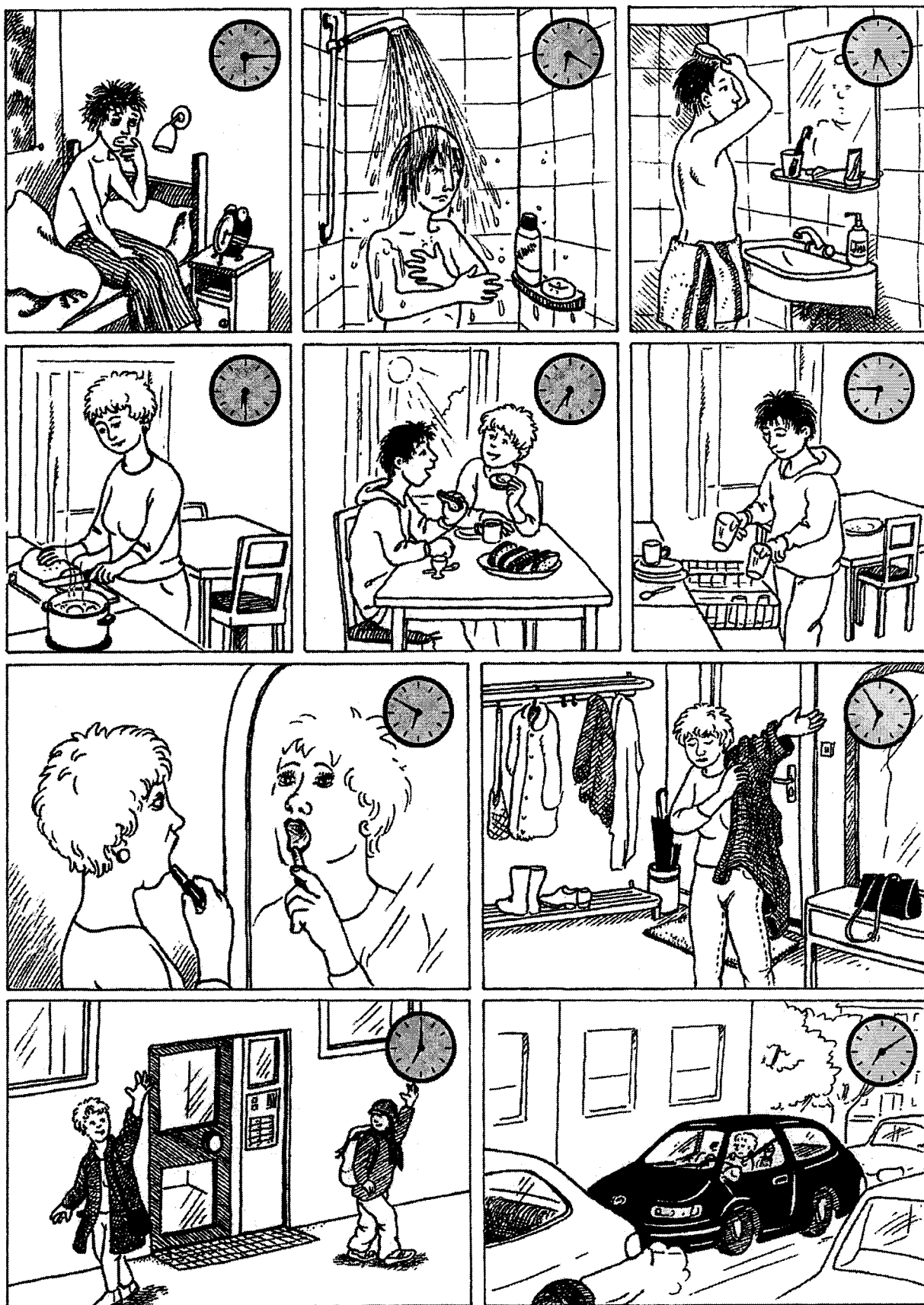
a) Bøy verbene

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å ligge	_____	_____	_____
å stå	_____	_____	_____

b) Sett inn rett form av *ligge* og *stå*

- Jeg finner ikke genseren min. Hvor _____ den?
- Du må lete bedre. Den har _____ i skapet i ei uke nå!
- Hvor er bilen? Den _____ ikke i garasjen.
- Det var rart! Den _____ i garasjen i går.
- Skal jeg hjelpe deg å dekke bordet?
- Ja, takk. Knivene _____ i den nederste skuffen. Glassene _____ på den øverste hylla i skapet, mens tallerkene _____ i skapet til venstre.
- Har du sett avisen? Den _____ på kjøkkenbordet i dag tidlig, men nå _____ den ikke der.
- Avisen er her. Jeg leser i den akkurat nå.
- _____ det noe mer om fotballkampen i avisen?
- Nei. Det har _____ mye om kampen før, men i dag _____ det ingenting.
- Jeg må på skolen. Har du laget matpakke?
- Ja. Den _____ i kjøleskapet. Og melka _____ på benken, dersom du er tørst.

2.2 Mandag morgen. Hva gjør Turid og Jakob?

2.3 Einar Storlien

- 1 Hvor vokste Einar Storlien opp?
_____.
- 2 Hva gjorde Borghild på Ringnes?
_____.
- 3 Hvorfor ble det bygget drabantbyer i Norge på 50-tallet?
_____.
- 4 Hvordan så Einar og Borghilds leilighet på Lambertseter ut?
_____.
- 5 Hva gjorde Borghild etter at hun giftet seg med Einar?
_____.
- 6 Einar og Borghild fikk to barn. Hvordan beskriver Einar barna?
_____.
- 7 Hvor bor Einar i dag?
_____.
- 8 Hvorfor var Turid ulykkelig i en periode?
_____.
- 9 Hvordan har hun det i dag?
_____.
- 10 Hva synes Einar om barnebarnet Jacob?
_____.

Velkommen til Søråsen eldresenter!

Hva bør du vite?

Søråsen eldresenter er et samlingssted for oss pensjonister over 63 år. Når du kommer hit, kan du be om et brukerkort. Dersom du har vanskelig for å komme hit til fots, kan du få skyss til og fra senteret for kr 30,-. Senteret er lett tilgjengelig for rullestolbrukere. Her er det både fotpleie og dame- og herrefrisør. Du kan også få hjelp til småreparasjoner av klær. Seniortjenesten kan også hjelpe deg med små reparasjoner i boligen din.

Hva kan du gjøre her?

Her har vi et variert tilbud som skulle tilfredsstille de fleste. Er det likevel noe du savner, vil senteret prøve å få det til. Her er i alle fall litt fra tilbudet i dag:
Foredrag, bridge, kulturkvelder, dansekvelder, sang, lesesirkel, treskjæring, steinsliping, akvarellmaling, Internettkafé, reisevirksomhet, fransk- og spanskundervisning.

Velkommen til vår kafé!

Kafeen er et midtpunkt på senteret. Her treffes folk til en hyggelig prat. I åpningstiden kan du kjøpe smørbrød, kaker, vafler, kaffe, te og mineralvann. Mellom klokka 12.30 og 15.30 kan du kjøpe middag.

Middagen koster kr 50,- og desserten kr 15,-. Frakttilllegg ved utkjøring av mat er kr 20,-

Kafeens åpningstider:

Man. – tors.:

Middagsservering:

10.00 – 15.30

12.30 – 15.30

Sommertid (fra 1. juni til 15. august):

Man. – tors.:

Middagsservering:

10.00 – 14.30

12.30 – 14.30

2.5 Spørsmål til brosjyren fra Søråsen eldrecenter

1 Hvem kan bruke eldrecenteret?

---

2 Hvordan kan centeret hjelpe deg dersom du ikke klarer å gå dit?

---

3 Hva kan centeret hjelpe deg med ellers?

---

4 Hva slags typer aktiviteter kan centeret tilby?

---

5 Når er kafeen åpen om vinteren?

---

6 Når er den åpen om sommeren?

---

7 Er den åpen hver dag?

---

8 Hva slags mat kan du kjøpe der?

---

9 Hvor mye koster det å få middagsmaten hjem?

2.6 Tobias er viktigst

Vokabular

Sett inn ord eller uttrykk fra teksten i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme.

a Har du hørt at Frida og Bård skal skille seg?

b Har du hørt at Frida og Bård skal gå _____?

a Vi besøkte dem for tre år siden.

b Det _____ vi besøkte dem.

a De tjener nesten 400 000 i året.

b De tjener _____ 400 000 i året.

a De fungerte ikke sammen.

b De gikk dårlig _____.

a Hun er syk og har store smerter.

b Hun er syk og _____ mye.

a Han får penger hver første og tredje tirsdag.

b Han får penger _____ tirsdag.

a De er gavmilde og gir presanger til alle.

b De er _____ og gir presanger til alle.

a Jeg lengter etter deg!

b Jeg _____!

a Dette må du klare. Nå må du ikke tenke på noe annet!

b Dette må du klare. Nå må du _____ deg!

2.7 Rollespill

A

Du er A og blir intervjuet av B. Dette er noen opplysninger om deg:

Fra Brasil. Født i 1930. Bodde i Salvador fra 1930 til 1940.

Flyttet deretter til Rio de Janeiro.

Flyttet sammen med kone og barn til Norge i 1978.

Arbeidet som tannlege i Norge i ti år.

I dag: pensjonist.

Familie: To brødre og tre søstre. Den eldste søsteren døde i 1952.

Sivilstand: Gift. To døtre på 50 og 52 år. Fire barnebarn.

Giftet deg i 1948. Ektefellen kommer også fra Brasil.

Bolig i Norge: 2-roms leilighet fra 1978–80. Flyttet inn i rekkehus i 1980.

Bor der i dag.

Bil: Kjøpte en gammel Toyota i 1978. Kjøpte en ny Opel i 1982. I dag:

Ingen bil.

Helsetilstand: Høyt blodtrykk de siste ti årene. Husker ikke så godt.

Ser dårlig på venstre øye. Fikk briller i 1990.

Du skal intervju B. Du vil blant annet vite:

- alderen til B
- fødselssted
- hvor og når B flyttet
- om familien (stor/liten)
- om sivilstand (gift/skilt/samboer)
- Hvor lenge B har vært her i landet
- hva B har gjort/gjør her
- om bolig
- om bil
- om helsetilstand

2.8 Rollespill

B

Du er B og blir intervjuet av A. Dette er noen opplysninger om deg:

Fra Russland. Født 1970. Bodde i Murmansk fra 1970 til 1997.
Flyttet til Moskva i 1997. Jobbet som lærer i russisk og historie.
Flyttet til Norge i 2003.

Familie: Tre søstre. Ingen bror.

Sivilstand: Samboer. En sønn på 1 1/2 år. Samboeren har ei datter på fem år.
Arbeider som tolk i Norge.

Bolig: Leier en 3-roms leilighet. Du og samboeren har planer om å kjøpe egen leilighet snart.

Bil: Nei, men har sykkel.

Helsetilstand. Ganske bra. Er mye forkjølet og har hodepine om våren. Er kanskje allergisk. Skal gå til lege snart.

Du skal intervju A. Du vil blant annet vite:

- alderen til A
- fødselssted
- hvor og når A flyttet
- om familien (stor/liten)
- om sivilstand (gift/skilt/samboer)
- Hvor lenge A har vært her i landet
- hva A har gjort/hva A gjør her
- om bolig
- om bil
- om helsetilstand

2.9 Litteratur

To smil

To smil
og to til
er ikke bare fire smil
men en svær glede,
nok til en hel dag.

Annie Riis

Ord om ungdommen

Ungdommen foretrekker nå for tiden luksus.
De har dårlige manerer, forneakter autoritet,
har ingen respekt for eldre mennesker
og prater når de egentlig skulle arbeide.
De unge reiser seg ikke opp lenger
når gamle folk kommer inn i værelset.
De motsier foreldrene sine, skryter i selskaper,
sluker søtsaker når de sitter ved bordet,
legger beina over hverandre
og tyranniserer sine lærere.

Sokrates, ca. 500 f. Kr

Huset og hendene

To hender var som et hus.
De sa:
Flytt inn her.
Ikke regn, ikke frost, ikke frykt.
Jeg har bodd i det huset
uten regn, uten frost, uten frykt
til tiden kom og rev det ned.

Nå er jeg ute på veiene igjen.
Kappen min er tynn. Det trekker opp
til sne.

Rolf Jacobsen

Kryp inntil meg no

Kryp inntil meg no.
Det er mørkt. Det er seint,
men i lag er me to.
Det var slik det var meint
ikkje synd, berre ekte og reint.

Alexander Rubio

Den der gutten

Den der gutten har det fint.
Han får være ute så lenge han vil
og legge seg når han har lyst.
Han får spise når han vil og hvordan han vil.
Ingen sier
hva slags klær han skal ta på seg.
Ingen bryr seg om ham.
Ingen ...
Kjære Gud, du må nok hjelpe den der gutten!

Brit G. Hallqvist

Ensomhet

Ensomhet, sier du. Det
er greit med litt
ensomhet bare det ikke
blir for mye. Da åpner jeg døren
og roper ut i natten: kom inn
kom inn – her er ensomhet nok
for to! ja for fire! Og
på riktig ille dager brøler
jeg: her er ensomhet nok
for et helt orkester!

Arild Nyquist

2.10 Synes – tror

Dere skal svare med:

Ja, det synes jeg. / Nei, det synes jeg ikke. / Ja, det tror jeg. / Nei, det tror jeg ikke.

1 Er det pent her?

---

2 Er det kaldt her om vinteren?

---

3 Er det dyrt å bo på Island?

---

4 Er det dyrt å bo her i landet?

---

5 Blir klimaet verre i framtida?

---

6 Kommer isen rundt polene til å smelte?

---

7 Er lutefisk godt?

---

8 Er _____ hyggelig?

---

9 Liker _____ lutefisk?

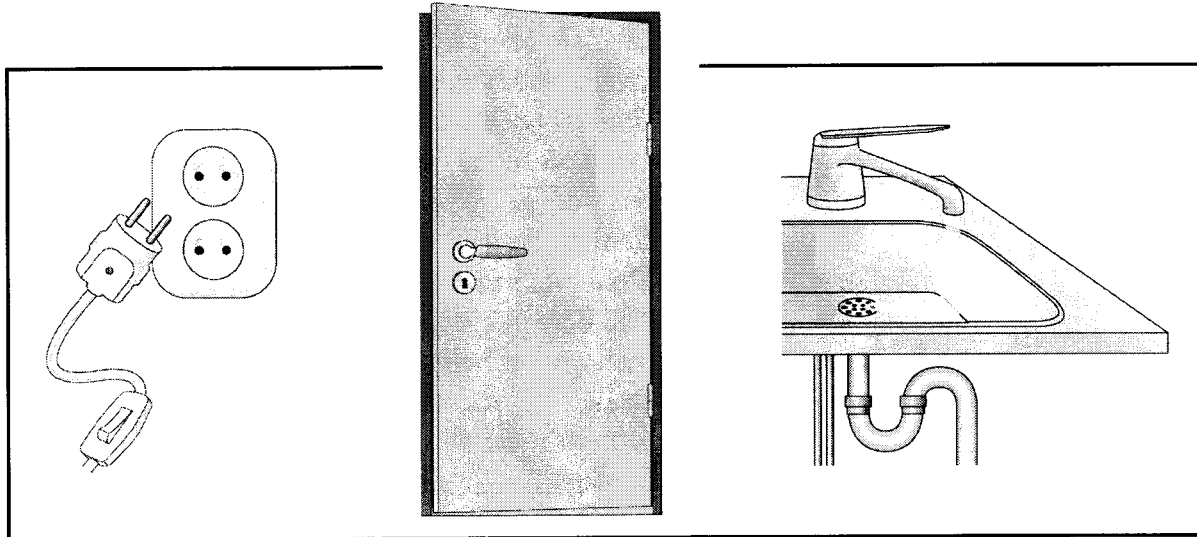
10 Kommer _____ fra Asia?

Til kapittel 3

3.1 Hva heter det?

Se på tegningen under og sett riktig navn på de forskjellige delene.
Se dere rundt i rommet. Hvor mange andre ting kan dere navnet på?

bryter/en   dørkarm/en   håndtak/et   kontakt/en   kran/a   ledning/en
nøkkelhull/et   rør/et   støpsel/et   vask/en

3.2 Hva kan jeg gjøre?

Hvilke svar passer til hvert enkelt spørsmål? Sett strek.

1 Kranen drypper. Hva kan jeg gjøre?	a Du kan prøve å smøre den.
2 Lampa lyser ikke. Hva kan jeg gjøre?	b Kontakt Televerket. Har du glemt å betale regningen?
3 Strømmen har gått. Hva kan jeg gjøre?	c Du må skifte pose.
4 Vasken er tett. Hva kan jeg gjøre?	d Du må isolere bedre.
5 Døra knirker. Hva kan jeg gjøre?	e Jeg tror du må skifte pakning.
6 Støvsugeren suger ikke. Hva kan jeg gjøre?	f Har sikringen gått? Du må sjekke i sikringsboksen.
7 Telefonen er død. Hva kan jeg gjøre?	g Hell i et avløpsmiddel som fjerner skitt og fett.
8 Det trekker fra vinduene. Hva kan jeg gjøre?	h Har du prøvd å skifte pære?

3.3 Annonse

Les annonsen fra «Din fargehandel» og svar på spørsmålene.

Et godt forarbeid gir et godt resultat!

Slik pusser du opp en gammel stol:
Hvis stolen er malt, må du fjerne gammel maling.
Det gjør du ved å skrape bort den malingen som er løs.
Etterpå pusser du treet med sandpapir. Bruk først grovt, deretter fint sandpapir.
Til slutt vasker du stolen med vann og litt salmiakk.
Vent til treet er helt tørt før du begynner å male.
Det beste resultatet får du dersom du maler i tynne lag.
Mal flere ganger, gjerne tre eller flere, men vent til malingen er helt tørr før du fortsetter med et nytt lag.
Bruker du oljemaling, må du rense penselen i terpentin etterpå. Ellers blir penselen stiv og ødelagt.

Lykke til! Hilsen

Din Fargehandel

Les annonsen fra «Din fargehandel» og svar på spørsmålene.

Hva slags redskaper må man ha når man skal male en stol på nytt?

Hva må man gjøre før man begynner å male?

Man må a: _____

b: _____

c: _____

Er det nødvendig å ta bort *all* maling på stolen? _____

Hvor mange ganger bør man male? _____

Hva skjer med en pensel når man legger den bort med oljemaling på?

Hvordan kan man unngå dette?

3.4 Å leie en bolig

I fjor leide Simon en leilighet. Se på uttrykkene i rammen og sett dem inn på riktig plass.

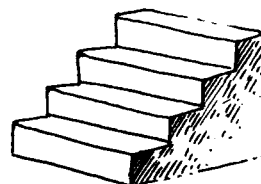
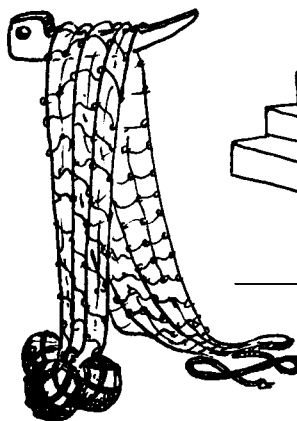
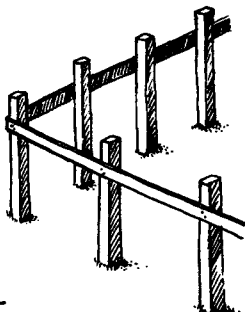
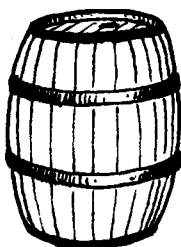
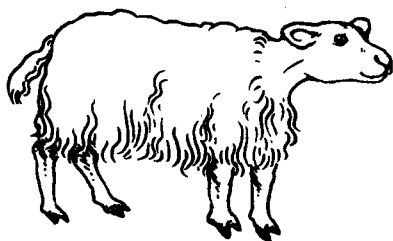
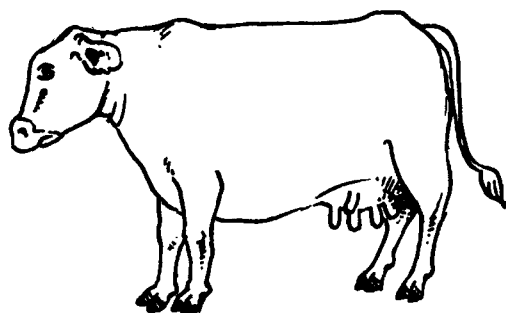
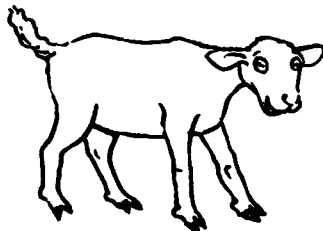
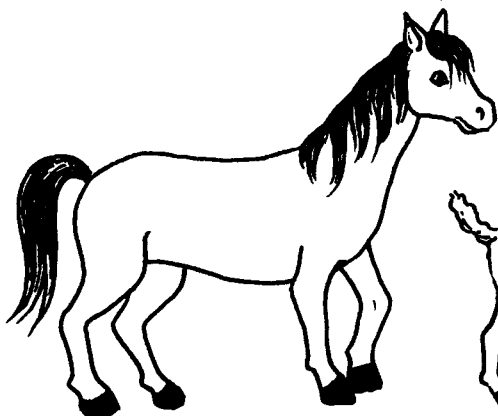
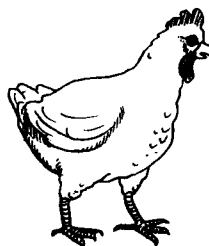
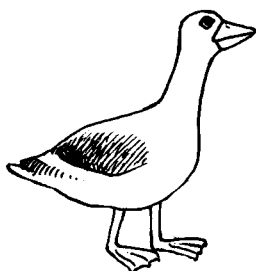
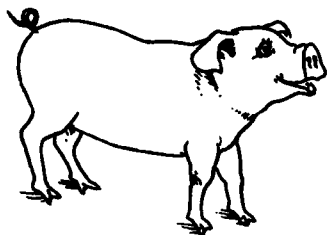
leieavtale/n – husleie/a eller /en – huseier/en – depositum/et –
boligannonse/n – husleiekontrakt/en – på jakt etter – flytte – til leie –
møblert – leie ut – leie – ha råd til – akseptere – være inkludert

I fjor var Simon _____ et sted å bo. Han
ønsket å _____ en leilighet, for han _____
ikke _____ å kjøpe noe. Han så på mange
_____ i avisen. Til slutt fant han en toroms
leilighet _____.

Han ringte til _____, som var en eldre dame.
Hun ville _____ leiligheten for 5000 kroner i
måned. Simon syntes at _____ var ganske høy,
men han _____ likevel tilbudet. Simon ble
enig med huseieren om en _____. De skrev
under en _____, og Simon måtte betale et
_____ på 6000 kroner. Disse pengene ville han få
tilbake når han _____. Leiligheten var
_____. Simon trengte derfor ikke å kjøpe nye
møbler. Men han måtte betale for strøm. Det _____
ikke _____ i husleien.

3.5 Jeg vil bygge meg en gård

Hva heter det?

3.6 Adjektiv. Bøyning i kjønn og tall

Hankjønn/hunkjønn	Intetkjønn	Flertall
1 en <i>pen</i> blomst	et <u>pent</u> maleri	_____ bilder
2 en <i>stor</i> by	et _____ område	_____ ødeleggelser
Regel: _____		
3 en <i>grønn</i> dal	et _____ fjell	_____ marker
4 en <i>stygg</i> fabrikk	et _____ sted	_____ bilder
Regel: _____		
5 en <i>vakker</i> morgen	et _____ smil	_____ hus
6 en <i>enkel</i> sang	et _____ svar	_____ tekster
Regel: _____		
7 en <i>tom</i> flaske	et _____ skap	_____ skuffer
8 en <i>dum</i> mann	et _____ spørsmål	_____ folk
Regel: _____		
9 en <i>hyggelig</i> stund	et _____ brev	_____ venner
10 en <i>tåpelig</i> bok	et _____ svar	_____ naboer
Regel: _____		
11 en <i>økonomisk</i> katastrofe	et _____ problem	_____ eksperter
12 en <i>dansk</i> forsker	et _____ skip	_____ turister
Regel: _____		
13 en <i>spennende</i> opplevelse	et _____ liv	_____ øyeblikk
14 en <i>øde</i> by	et _____ landskap	_____ områder
Regel: _____		
15 en <i>blå</i> himmel	et _____ hav	_____ farger
16 en <i>ny</i> situasjon	et _____ tema	_____ muligheter
Regel: _____		

Til kapittel 4

4.1 Spørsmål til «Kom deg opp av sofaen!»

- 1 Hva spurte journalisten om i intervjuet?
_____
- 2 Hva svarte de fleste?
_____
- 3 Hvorfor var folk i bedre form før i tida?
_____
- 4 Hva er diabetes?
_____
- 5 Er diabetes farligst for kvinner eller for menn?
_____
- 6 Hvor lenge bør man gå hver dag?
_____
- 7 Hvorfor er sukker usunt?
_____
- 8 Hvor mye sukker spiste folk for 200 år siden?
_____
- 9 Hvor mye spiser de i gjennomsnitt i dag?
_____
- 10 Hvor mye sukker kan det være i enkelte frokostblandinger?
_____

4.2 Hva ser dere på bildet?

4.3 Infinitiv, presens eller imperativ?

Sett inn rett form av verbet.

høre

Mor: Skru ned lyden og _____ på meg!

Sønn: Vær litt grei, da! Jeg har lyst til _____ på denne konserten på tv.

Mor: Begynner du _____ dårlig? Jeg ba deg om å dempe lyden. Jeg kan snart ikke _____ hva jeg selv tenker!

lukte

Kunde: Jeg vil gjerne ha noen blomster som _____ godt.

Selger: _____ på disse! _____ de ikke godt?

Kunde: Jeg kan ikke _____ noe i det hele tatt.

Selger: Hva? De pleier _____ veldig sterkt.

Kunde: Jeg kjøper dem likevel. De er nydelige. Kanskje de _____ mer hjemme i stua.

spise

Datter: Når skal vi _____ middag?

Far: Vi _____ klokka sju.

Datter: Jeg har lyst til _____ litt tidligere. Jeg skal på kino.

Far: Nei, vet du hva! Du _____ når vi andre _____.
Du kan ikke _____ før middagen er ferdig.

gråte

Hun: Nå begynner jeg snart _____. Denne melodien er så nydelig.

Han: Bare _____, du. Jeg synes den er fin selv.

Hun: Jeg har så lett for _____. _____ aldri du?

Han: Jo. Jeg _____ når Manchester United taper for Arsenal.

4.4 Ordtak

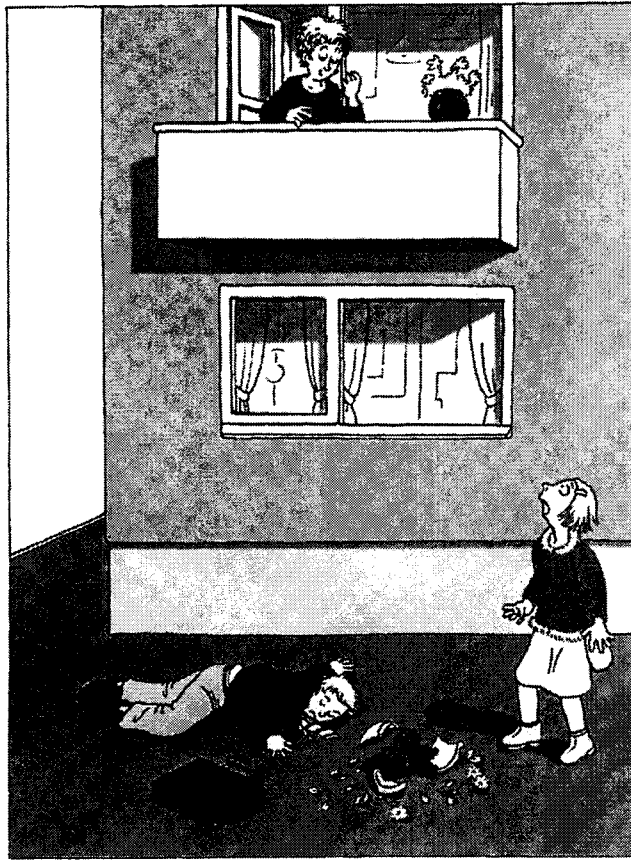
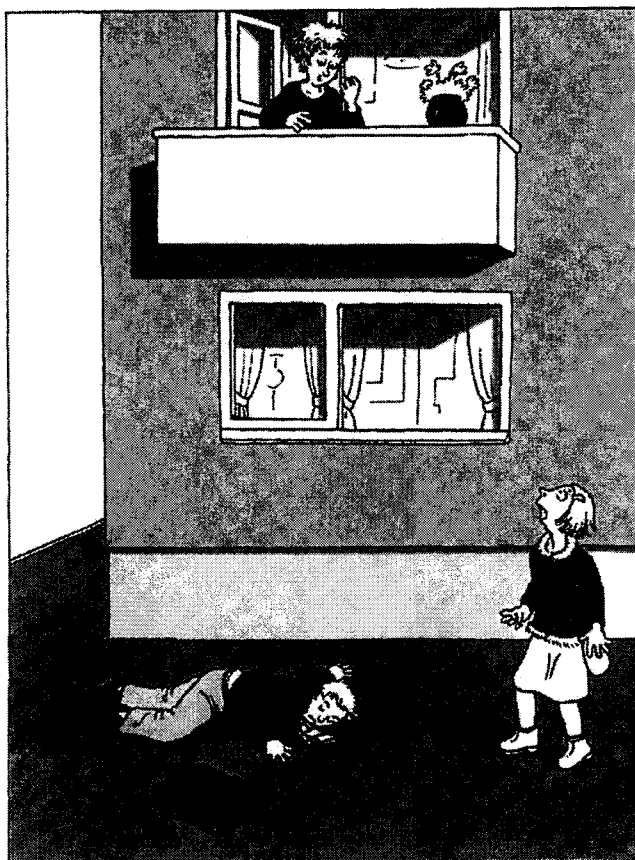
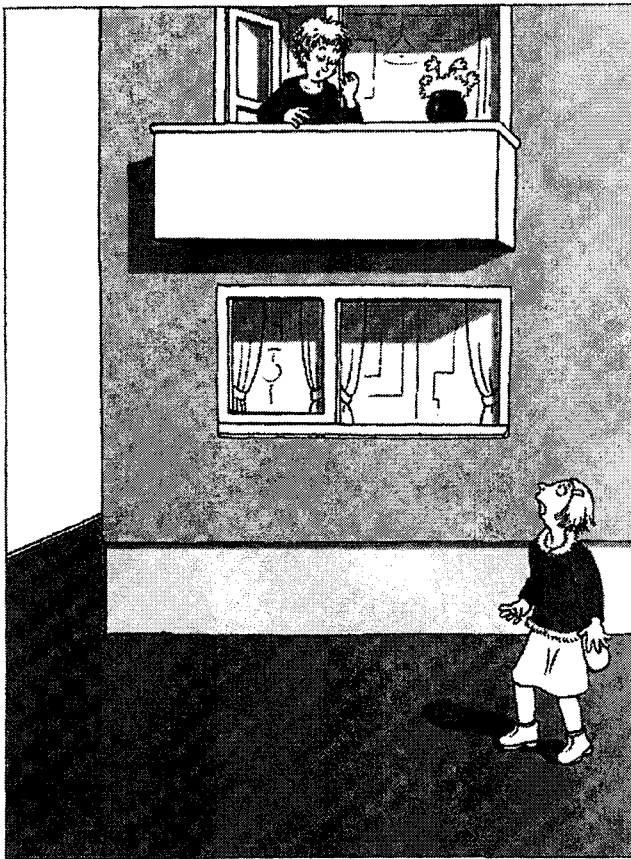
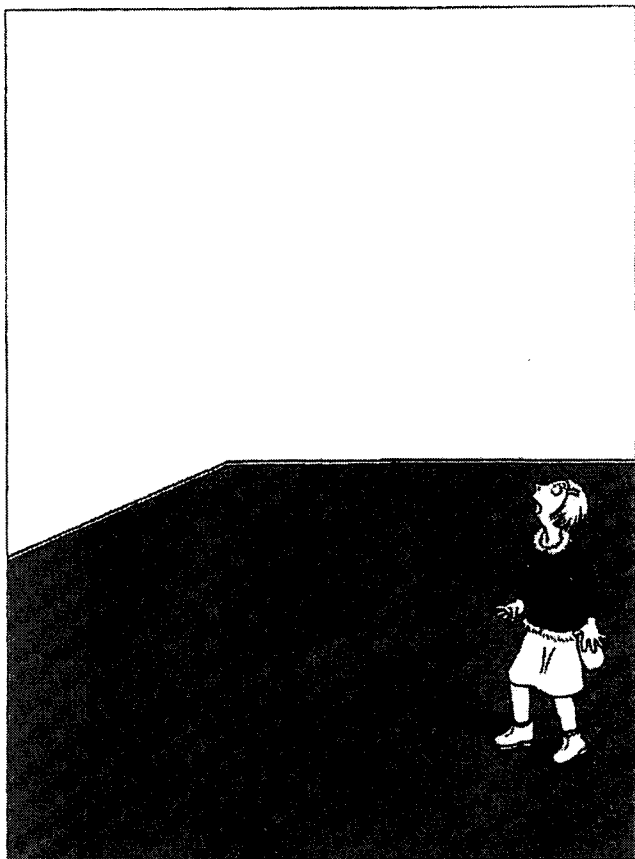
Hvilke setninger hører sammen?

1 Like barn	a ler best
2 Den enes død,	b ikke langt fra stammen
3 Alle gode ting	c alt som glimrer
4 Jo flere kokker,	d den annens brød
5 En fugl i hånden	e leker best
6 Den som ler sist,	f før bjørnen er skutt
7 Eplet faller	g er tre
8 Ikke selg skinnet	h desto mer søl
9 Det er ikke gull	i er bedre enn ti på taket

Hva betyr ordtakene? Kjenner du til ordtak som likner på disse på ditt eget språk?

4.5 Hva skjer her?

4.6 Fra Naiv. Super

Vokabular

- 1 Hvilke ord i linje A betyr omtrent det samme som ordene i linje B?
Sett strek.

A	B
sørgelig	adjø
budskap	hånd
melde	bli enig om
gjøre en avtale	veldig mye
begrense	skamfull
betraktelig	trist
slukøret	i det hele tatt
neve	rapportere
farvel	beskjed
overhodet	innskrenke

- 2 Sett inn ord eller uttrykk fra teksten i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme.

a Nå er vi ferdig med denne saken!

b Nå er denne saken ute _____!

a Nå må politiet gjøre noe.

b Nå må politiet _____ affære.

a Hvorfor har du tatt på deg en annen genser?

b Hvorfor har du _____ genser?

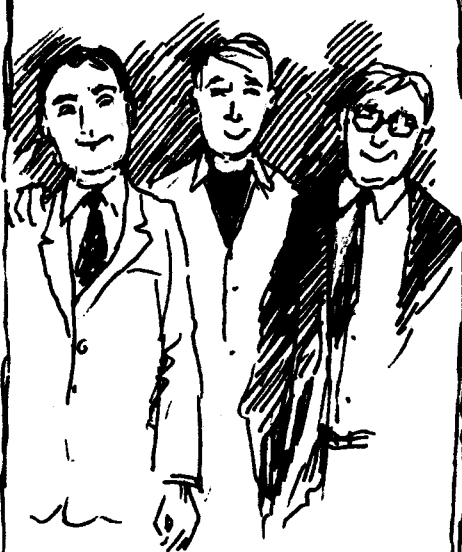
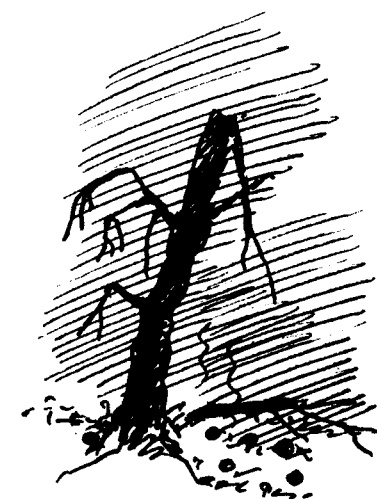
a De har ikke mye penger.

b De har lite _____ med.

a Har du tatt epler hos naboen?

b Har du vært _____ hos naboen?

4.7 Naiv. Super

4.8 Flervalgsoppgave. Strek under riktig ord

Lev   søt   og   god,
          søtt   godt,
          søte   gode,

står det i avisene, for nå er det blitt

         sunn
          sunt
          sunne

å spise sjokolade. Dette er en

         god
          godt nyhet for alle som synes det er deilig med en bit
          gode

søt,   mørk
 søtt,   mørkt
 søte,   mørke

         sjokolade. Jo

         mørk
          mørkt
          mørkere

         sjokoladen er,

desto   sunn   er den.
          sunt   Mørk
          sunnere   Mørkt
                                       Mørke

         sjokolade inneholder

         mange
          mye
          flere

         kakao, og

det er kakaoen som er

         sunn.
          sunt.
          sunne.

         I kakaoen er det ganske

         mye
          mer
          flere

antioksidanter, og antioksidanter er

         god
          godt
          gode

         for blant annet hjertet. Dersom du

spiser 50 gram med

         mørk
          mørkt
          mørke

         sjokolade, får du i deg en like

         stor
          stort mengde
          store

med antioksidanter som når du drikker 17 glass med appelsinjuice eller spiser fem

stor
 stort
 store

         epler. Så nå kan du kose deg med

         lite
          litt
          liten

         sjokolade med

god
 godt
 gode

         samvittighet! Dessuten blir man jo i

         god
          godt
          gode

         humør av sjokolade!

4.9 Tekster

Rømmegrøt

Rømmegrøt lager vi av rømme som vi koker sammen med hvetemel og melk. I gamle dager var det vanlig – i alle fall på landet – å ta med seg rømmegrøt til naboer som hadde fått barn. Da trengte ikke slitne foreldre å tenke på mat den dagen.

For ca. hundre år siden kom en gruppe engelske turister til en gård i Gudbrandsdalen. Bonden ønsket dem velkommen og ville at de skulle smake noe virkelig godt. Derfor ba han kona om å lage rømmegrøt. Kona laget rømmegrøt på god, gammel måte, med mye smør i. Grøten var så fet at den «svømte» i smør. Turistene så på grøten, men greide ikke å spise den. Da kona gikk ut av rommet, satte de grøten på gulvet og ropte på hundene sine. Dyrene ble i alle fall gode og mette den dagen!

Lutefisk

Lutefisk lager vi helst av torsk. Man tørker torsken i flere måneder, og legger den så i vann sammen med litt lut. (Lut er et middel som blant annet kan løse opp maling.) Til slutt koker man fisken. Da blir den myk og skjelvende.

Det er mange historier om nordmenn og lutefisk, slik som denne:

En mann fra Minnesota i USA hadde et stort problem. Når det ble mørkt om kvelden, kom det ofte stinkdyr under trappa utenfor huset hans. Han skrev til en lokalavis og spurte hva han kunne gjøre. Avisen skrev tilbake: «Sett noe under trappa som lukter ordentlig vondt. Prøv norsk lutefisk, for eksempel.» Etter noen uker ringte en journalist fra avisen og spurte hvordan det gikk. «Jo da», svarte mannen, «stinkdyret ble borte med en gang. Men hva skal jeg gjøre med alle nordmennene som jeg har fått under trappa?»

Til kapittel 5

5.1 Avis

Avisens navn _____

Antall sider

Annonser

Hva slags annonser? _____

Sport

Hva slags sport? _____

Utenrikspolitikk

Hvilke land skriver de om?

Hvorfor skriver de om disse landene?

Hvilke personer er det bilde av?

Norske forhold

Hvilke personer er det bilde av?

Nevn noen temaer som får mye plass.

Kultur

Hva slags kultur skriver avisen om?

5.2 Bestemt eller ubestemt form?

Sett inn et substantiv som passer

Kjenner du Pers _____?

Har du møtt _____ til Per?

Hvor er _____ min?

Dette er min _____ .

Er dette _____ ditt?

Hvilken _____ skal jeg ta?

Jeg har ikke mange _____ nå.

Vi har to _____ i leiligheten.

Kjenner du noen _____?

5.3 Bestemt eller ubestemt form?

Sett inn ordet i riktig form

bil

Hvilken _____ er din?

Hvor er _____ din?

Denne _____ er Lailas.

Jeg har lånt Lailas _____.

Hva slags _____ har du?

Vi har to _____ hjemme.

Konas _____ er en Volvo.

Min _____ er en Toyota.

Står det mange _____ i garasjen?

Det er fire _____ der.

Før sto det flere _____ der.

Disse _____ er nokså gamle.

5.4 Sett inn ordene i riktig form

1 ei høne

2 ei fjær

3 ei ugle

1 _____ satt og plukket seg og mistet 2 _____.

2 _____ falt ned på gulvet, men 1 _____ syntes ikke det gjorde noe.

– *Jo mer jeg plukker meg, jo penere blir jeg*, sa hun som en spøk.

En av de andre 1 _____ hørte det, og hun fortalte det til

den 1 _____ som satt ved siden av henne. Utenfor

hønsehuset satt noen 3 _____, og de hørte hva de to

1 _____ snakket om. Ei av 3 _____ fløy av

gårde for å fortelle det til noen andre 3 _____ som hun

kjente. Men hver gang noen fortalte historien videre, ble den mer og mer

dramatisk, og da historien til slutt kom tilbake til 1 _____

som hadde mistet den ene 2 _____, kjente hun ikke igjen

historien i det hele tatt.

5.5 Spørsmål til avisteksten på side 47 i tekstboka

Hvorfor mener Utlendingsdirektoratet at den russiske kvinnen må dra fra Norge?

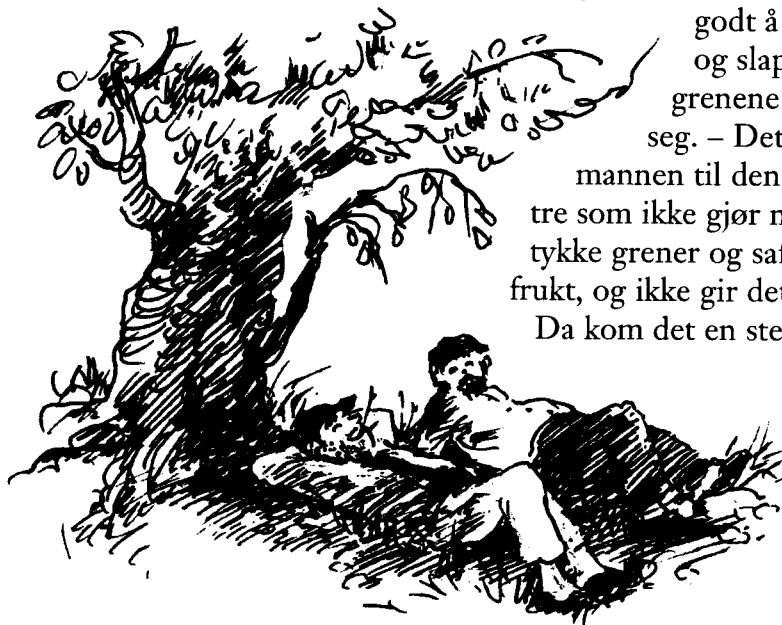
Hvordan har hun tilpasset seg livet i Norge?

Hvorfor skriver VG om emnet?

Kvinnen og hennes sønner fikk senere oppholdstillatelse. Hvorfor det, tror dere?

5.6 To fabler

To gamle menn var ute og gikk. Det var midt på dagen. Himmelen var skyfri, og sola stekte. Snart ble det for varmt å gå videre, og de to mennene bestemte seg for å legge seg og hvile i skyggen under et stort tre som de fikk øye på. Treet hadde

tykke grener med mange saftige blad, og det var godt å ligge i skyggen. De lå der og slappet av og kikket opp på grenene og bladene over hodet på seg. – Det er merkelig, sa den ene mannen til den andre. Her har vi et stort tre som ikke gjør noen nytte for seg. Det har tykke grener og saftige blad, men gir ikke frukt, og ikke gir det nøtter.

Da kom det en stemme fra treet. – Ikke vær

så utakknemlig. Jeg er ganske nyttig for deg akkurat nå. Du liker visst svært godt skyggen fra grenene og bladene mine.

Dyrene kranglet om hvem som hadde den vakreste ungen i skogen. Dyrenes konge ba alle komme til ham med ungene sine, så skulle han avgjøre en gang for alle hvem som hadde det peneste barnet. Dyrene gikk forbi kongen og viste fram ungene sine, og det var mange søte dyreunger der; nydelige gaseller, myke løveunger, flekkete leoparder og mange andre. Kongen så på alle ungene og skulle akkurat til å peke ut den heldige vinneren, da en gammel apemor kom med den lille ungen sin.

Ungen var rynkete og stygg, og de andre dyrene begynte å le. – Hva har den stygge ungen din her å gjøre, lo de. – Se på våre søte unger, så skjønner du at ungen din ikke har noen sjanser. Da sa den gamle apemora stolt: – Dere kan si hva dere vil, og kongen kan gi premien til et annet barn. Men jeg vet at ungen min er den vakreste i hele verden. Så kan alle andre synes akkurat hva de vil!

Kapittel 6

6.1 Spørsmål til teksten på side 51

Hva mener Martin er viktig i skolen?

Hva synes han om norsk skole?

Hva mener Anita er viktig?

Hvilke fordeler synes Martin bruk av karakterer gir?

Hvilke problemer ser Anita med bruk av karakterer?

6.2 Meningsmåling i klassen

	Enig	Uenig
Elevene bør gå i klasse med andre som er omtrent like flinke.	☐	☐
Læreren skal ha autoritet.	☐	☐
Lek og fysisk aktivitet hver dag er viktig.	☐	☐
Elevene bør ha karakterer i alle fag fra 1. klasse.	☐	☐
Teoretisk flinke elever må få ekstra utfordringer.	☐	☐
Teoretisk flinke elever må hjelpe de som er svake.	☐	☐
Det er viktig å bli flink i matematikk.	☐	☐

6.3

Plasser disse ordene fra teksten på riktig plass. Sett verb i infinitiv, substantiv og adjektiv i ubestemt form entall.

	Verb	Adjektiv	Substantiv
snakker	<i>å snakke</i>		
viktige		<i>viktig</i>	
karakterer			<i>en karakter</i>
slapp			
matematikk			
elevene			
offentlige			
selvstendig			
studerer			
problemer			
fikk			
eksamener			
private			
nyttig			
barna			
forskjeller			
forskjellige			

6.4 Sett inn *noe, noen, lite, få, mange* eller *mye*

Det er flere muligheter.

Er det _____ nye elever i klassen?

Det er _____ utlendinger i vår klasse.

Jeg forstår _____ språk.

Er det _____ å gjøre på skolen?

Vi har _____ å gjøre i fritida.

Jeg har _____ fritid.

Det er _____ ost i kjøleskapet.

Vi spiser _____ kjøtt i vår familie.

_____ dager spiser vi bare grønnsaker.

Jeg spiser altfor _____ kaker.

De spiser altfor _____ frukt.

6.5 Se på figuren på side 41 i tekstboka og fyll ut

mye – mer – mest
lite – mindre – minst
mange – flere – flest
få – færre – færrest

Hvordan er det med bruken av Internett, øker den mye?

Ja, det er mange _____ som bruker Internett nå enn for noen år siden.

Internettbruken har økt _____ i de siste årene.

I 1995 var det ikke så _____ som brukte Internett.

Da var det veldig _____ som kjente til bruken av Internett.

Er det _____ som leser aviser enn som ser på tv nå?

Nei, nå er det litt _____.

Men for ti år siden var det _____ som leste aviser enn som så på tv.

I 2004 er tv det mediet som har _____ brukere.

Men økningen i tv-bruk er mye _____ enn økningen i bruk av Internett de siste ti årene.

Hvordan var det i 1987? Da var det litt _____ som brukte tv enn det er i dag.

Avisbruken er nokså stabil. Det er omtrent like _____ som leser aviser i dag som det var for 40 år siden.

Hvilket medium har økt _____ de siste ti årene? Det er Internett.

Fra 1965 til 1980 økte bruken av tv veldig _____.

Mellom 1973 og 1993 forandret oppslutningen om aviser seg _____.

Til kapittel 7

7.1 Annonser

A

A Prosjektarbeider søkes til Global-IT

Er du fleksibel, resultatorientert og ansvarsbevisst? Liker du at det skjer noe hele tiden, og at ingen dag er lik en annen?

Har du bakgrunn fra IT, samt markedsføring og/eller økonomi?

Vi tilbyr utfordrende arbeid i nyetablert firma som selger IT-løsninger til små og mellomstore bedrifter. Ungt, trivelig og aktivt miljø, der vi ikke nødvendigvis går hjem klokka fire. Gode sjanser til å reise i utland og innland.

Vi tilbyr fast grunnlønn, firmabil og gode muligheter for ekstrafortjeneste.

For nærmere informasjon: Kontakt Olav Grønnsæter på telefon 42 18 34 75.

Tiltredelse: Snarest.

B

Hjelpepleier

Søkes til Roligheten aldershjem. Vi søker en person som liker å jobbe med mennesker, og som kan gå inn i et team. Aldershjemmet ligger ved sjøen i trivelige omgivelser og har et godt arbeidsmiljø. Du kan arbeide heltid eller deltid etter eget ønske. Vi er også interessert dersom du kan ta nattevakter og helgevakter. Vi tilbyr en travel hverdag med meningsfullt arbeid. Vi kan også tilby hybelleilighet og barnehageplass. Kontaktperson: Elsa Borgen, tlf. 38 60 14 22.

Søknad med kopi av attester og vitnemål sendes til

Roligheten Aldershjem, 7864 Broholt.

C

Dekorator til vårt varemagasin

Deltid – 20 timer i uka

Er du selvstendig og kreativ med evne til å finne praktiske løsninger?

Vi søker en medarbeider som skal ha hovedansvar for våre utstillingsvinduer og for vareutstillingene inne i butikken. Vareutvalget spenner fra kjøkkenutstyr til moteklær. Du kan delvis velge din arbeidstid selv, men noe av arbeidet må foregå etter stengetid om kvelden.

Erfaring fra liknende arbeid er en fordel, men føler du at dette er noe for deg, ta kontakt.

Ring gjerne til: Bodil Rytter, 23 15 22 19.

Første dag hos oss er 5. november eller etter nærmere avtale.

STORMAGASINET

7.2 Spørsmål til annonsene

- a Les en annonse hver, og fortell hverandre hva jobben går ut på.

Jobb A: Hvilke kvalifikasjoner bør søkeren ha?
Hvordan er arbeidstida?
Hva kan man få i tillegg til lønn?
Når kan man begynne i jobben?

Jobb B: Hva skal man gjøre her?
Er det heltids- eller deltidsjobb?
Hva kan jobben tilby i tillegg til lønn?
Hvor ligger aldershjemmet?

Jobb C: Hva går jobben ut på?
Er dette en heltidsjobb?
Foregår alt arbeidet om dagen?
Hvilke kvalifikasjoner bør søkeren ha?
Når skal man begynne?

- b Diskuter om noen av disse jobbene gir noe av det dere synes er viktig med en jobb. Hva liker dere ved jobbene? Hva liker dere ikke?

7.3 Diktat om ungdom og arbeid

(Oppgi: *myndig* og *fylle år*)

Det er ikke lov for barn under 13 år å ha lønnet arbeid. Barn mellom 13 og 15 år kan ta lønnet arbeid som å gå med avisen, gjøre lett ryddearbeid eller plukke frukt og bær. Men de kan ikke arbeide mer enn to timer i døgnet og tolv timer i uka. Barn mellom 15 og 18 år kan arbeide litt mer, men de kan ikke arbeide om natta. Når de unge fyller 18 år, er de myndige. Det betyr at de er voksne og kan bestemme over seg selv. Da kan de ta all slags arbeid, bortsett fra å selge eller servere alkohol. For å gjøre det må man ha fylt 20 år.

7.4 Skriv en søknad om jobb

Se på annonsene nedenfor og velg ut en du vil svare på. Når du skriver søknaden, kan du bruke opplysninger om deg selv eller finne på andre opplysninger som du synes passer til denne jobben.

REGNSKAPSMEDARBEIDER

Vi søker en regnskapsmedarbeider til vårt regnskapskontor, og ønsker en person med erfaring fra regnskapskontor, revisjon eller liknende.

Arbeidsoppgaver:

- Føre regnskap, lønn og fakturering for våre klienter
- Årsoppgjør, med selvangivelse

Vi ønsker:

- God regnskapserfaring
- Erfaring i bruk av regnskapsmaskiner

Vi tilbyr:

- Allsidige og interessante oppgaver
- Gode lønnsbetingelser

Hvis du har spørsmål om stillingen, ring avdelingsleder Aksel Simonsen, tlf. 22 14 54 66.

Marked Regnskap A/S

KOKK

Ulen hotell er et hyggelig familie- og konferansehotell. Vi søker en dyktig kokk som kan begynne så snart som mulig.

Lønn etter avtale.

Arbeidstiden er

mandag–fredag

kl. 0800–1600

(fri lørdag og søndag).

Ring 88 54 59 70 og spør etter Frank Olsen.

Skriftlig søknad sendes til

Ulen hotell

4875 Sjøvik

BUTIKK MEDARBEIDER

Vi søker en ansvarsfull og blid medarbeider til vår klesbutikk i Ringo Storsenter. Du må være over 21 år, og det er en fordel hvis du har erfaring fra butikkyrket.

Send søknad med kopi av vitnemål og attester til:

Ringo Storsenter

2400 Vøyenåsen

REISEKONSULENT

HAR DU LYST TIL Å JOBBE MED SALG AV REISER I ET UNGT OG SPENNENDE MILJØ? VI TRENGER EN ENGASJERT OG REISEGLAD PERSON SOM HAR REISEERFARING OG INTERESSE FOR FREMMEDE KULTURER.

VED VÅRT SALGSKONTOR SELGER VI FØRST OG FREMST REISER TIL LAND UTENFOR EUROPA.

RING OSS PÅ TELEFON 67 17 48 15 OG SPØR ETTER RITA, ELLER SEND SØKNAD TIL

TRAVEL REISEBYRÅ

NEDRE SLOTTSGT. 8, 0157 OSLO

7.5 Når man er innkalt til jobbintervju

Det er viktig å forberede seg godt før man skal intervjues! Les annonsen flere ganger og finn informasjon om bedriften. Det kan du finne ved å spørre venner og bekjente, lese i aviser eller fagblader og ved å søke på nettet. Når du vet litt om bedriften, er det lettere å tenke seg hva slags person arbeidsgiveren ønsker seg.

Her er noen spørsmål du kan få på et jobbintervju:

- Hvorfor søkte du på denne jobben?
- Hva har du arbeidet med tidligere?
- Hvorfor sluttet du i ditt tidligere arbeid?
- Fortell om dine sterke sider.
- Blir du lett stresset? Hvordan synes du det er å arbeide under tidspress?
- Foretrekker du faste rutiner, eller må du ha nye oppgaver hele tiden?
- Er du perfektjonist?
- Foretrekker du å jobbe selvstendig eller i team?
- Ville du helst gi eller ta imot en instruks?
- Hvilke arbeidsoppgaver trives du best med?
- Hvilke arbeidsoppgaver trives du minst med?
- Hva er det mest positive du kan si om deg selv?
- Hva er det mest negative du kan si om deg selv?
- Hvorfor bør vi ansette akkurat deg?
- Hva kan du bidra med i denne jobben?
- Hva tror du at du arbeider med om 5 år?
- Har du noen spørsmål angående arbeidet?

7.6 Oppgave til «Ikke lett å få fagbrev». Vokabular

Bruk uttrykk fra teksten slik at setning **b** betyr omtrent det samme som setning **a**.

a De fortalte ham at han måtte komme straks.

b Han fikk _____ å komme straks.

a Du kan ikke bruke denne billetten lenger.

b Denne billetten er ikke _____ lenger.

a Han tenker alvorlig på å skifte navn.

b Han _____ å skifte navn.

a Jeg har ikke nok penger. Jeg trenger 50 kroner til.

b Jeg har ikke nok penger. Jeg _____ 50 kroner.

a Er det i orden at jeg setter meg her?

b Kan jeg _____ å sette meg her?

a Når kan vi begynne?

b Når kan vi _____?

a De kan verken danse eller synge.

b De kan ikke danse, og de kan _____ ikke synge.

7.7 Oppgave til «Ikke lett å få fagbrev». Leddsetninger

Fortsett setningene.

Det er ikke lett å få jobb uten fagbrev.

Han sier at _____.

Jeg kommer ikke inn på skolen uten fagprøve.

Han sier at _____.

Fagbrevet fra Ghana er ikke gyldig.

Han forteller at _____.

Jeg kan ikke starte eget firma.

Han sier at han _____.

Jeg vil gjerne ta drosjelappen.

Han sier at _____.

Jeg vurderer ofte å skifte navn.

Han sier at _____.

Til kapittel 8

8.1 Begge (to) eller begge deler?

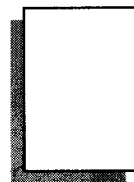
A

Kjenner du Silje eller bestefaren?
Besøker du Omar eller broren hans?
Forstår du persisk eller arabisk?
Liker du blues eller klassisk musikk?
Kjøpte du den blå eller den svarte paraplyen?
Mistet du din egen eller hennes nøkkel?
Spiste du fisk eller kjøtt?
Så du «Star Wars I» eller «Star Wars II»?
Tok du buss eller trikk til jobben?

Ingen av dem eller ingen av delene?

Kjenner du Silje eller bestefaren?
Besøker du Omar eller broren hans?
Forstår du persisk eller arabisk?
Liker du blues eller klassisk musikk?
Kjøpte du den blå eller den svarte paraplyen?
Mistet du din egen eller hennes nøkkel?
Spiste du fisk eller kjøtt?
Så du «Star Wars I» eller «Star Wars II»?
Tok du buss eller trikk til jobben?

B

Jeg kjenner begge (to).
Jeg besøker begge (to).
Jeg forstår begge deler.
Jeg liker begge deler.
Jeg kjøpte begge (to).
Jeg mistet begge (to).
Jeg spiste begge deler.
Jeg så begge (to).
Jeg tok begge deler.

Jeg kjenner ingen av dem.
Jeg besøker ingen av dem.
Jeg forstår ingen av delene.
Jeg liker ingen av delene.
Jeg kjøpte ingen av dem.
Jeg mistet ingen av dem.
Jeg spiste ingen av delene.
Jeg så ingen av dem.
Jeg tok ingen av delene.

8.2 Begge, begge to, både – og eller begge deler?

Han kjenner *begge* lærerne.
Han kjenner *begge to*.
Han kan *både* lese og skrive.
Han kan *begge deler*.

- Hvor bor barna dine nå?
- _____ Silvia _____ Are har flyttet til Stavanger.
_____ går på skole der.
- Synger eller spiller han?
- Han gjør _____. Han er flink _____
til å synge _____ til å spille piano. _____ foreldrene hans
er kunstnere.
- Må du kjøpe _____ bøkene?
- Ja, jeg trenger _____ ei tekstbok _____ ei arbeidsbok.
- Drar dere på hytta eller reiser dere til Spania i ferien?
- Vi gjør _____, tror jeg. _____ jeg
_____ mannen min var i Spania i fjor. Vi likte oss godt der,
_____.
- Vil du ha syltetøy eller ost?
- Jeg vil gjerne ha _____.
Til frokost spiser jeg _____ syltetøy, ost _____
pølsepålegg.

8.3 Spørsmål til «Livet på landet»

- 1 Hvor mange bodde det her i landet i 1850?
_____
- 2 Hvor mange bodde på landet den gang?
_____
- 3 Hva slags arbeid hadde folk på landet?
_____
- 4 Hvilke oppgaver hadde kvinnene?
_____
- 5 Hvorfor ble mange boende på samme sted hele livet?
_____
- 6 Hvorfor dro mange til kirka om søndagen?
_____
- 7 Hvor kunne ungdommen treffe hverandre?
_____
- 8 Hvem ønsket foreldrene å få som svigersønn eller svigerdatter?
_____
- 9 Hva er en husmann?
_____
- 10 Hvorfor mistet mange husmenn jorda si etter hvert?
_____
- 11 Hvor reiste disse husmennene?
_____

8.4 Hvor skal man sette komma her?

I setningene under mangler det komma. Se gjerne på reglene på side 90 i arbeidsboka.

«Vi trenger både mel salt og melk» sa han.

Han smilte og lo for han var så forelsket i henne.

Da de hadde vasket huset bakt brød og vært i butikken gikk de en lang tur.

Skal vi gå ut i kveld eller vil du heller være hjemme?

Den hvite kirka du ser der borte ble bygd i 1834.

«Jeg vil gjerne ha ett av de store deilige eplene» sa hun.

Ingen av søstrene verken Gunnhild eller Aud flyttet fra bygda.

Hvis du ikke kommer nå går jeg alene.

Han er en hyggelig gutt men du får ikke gifte deg med ham!

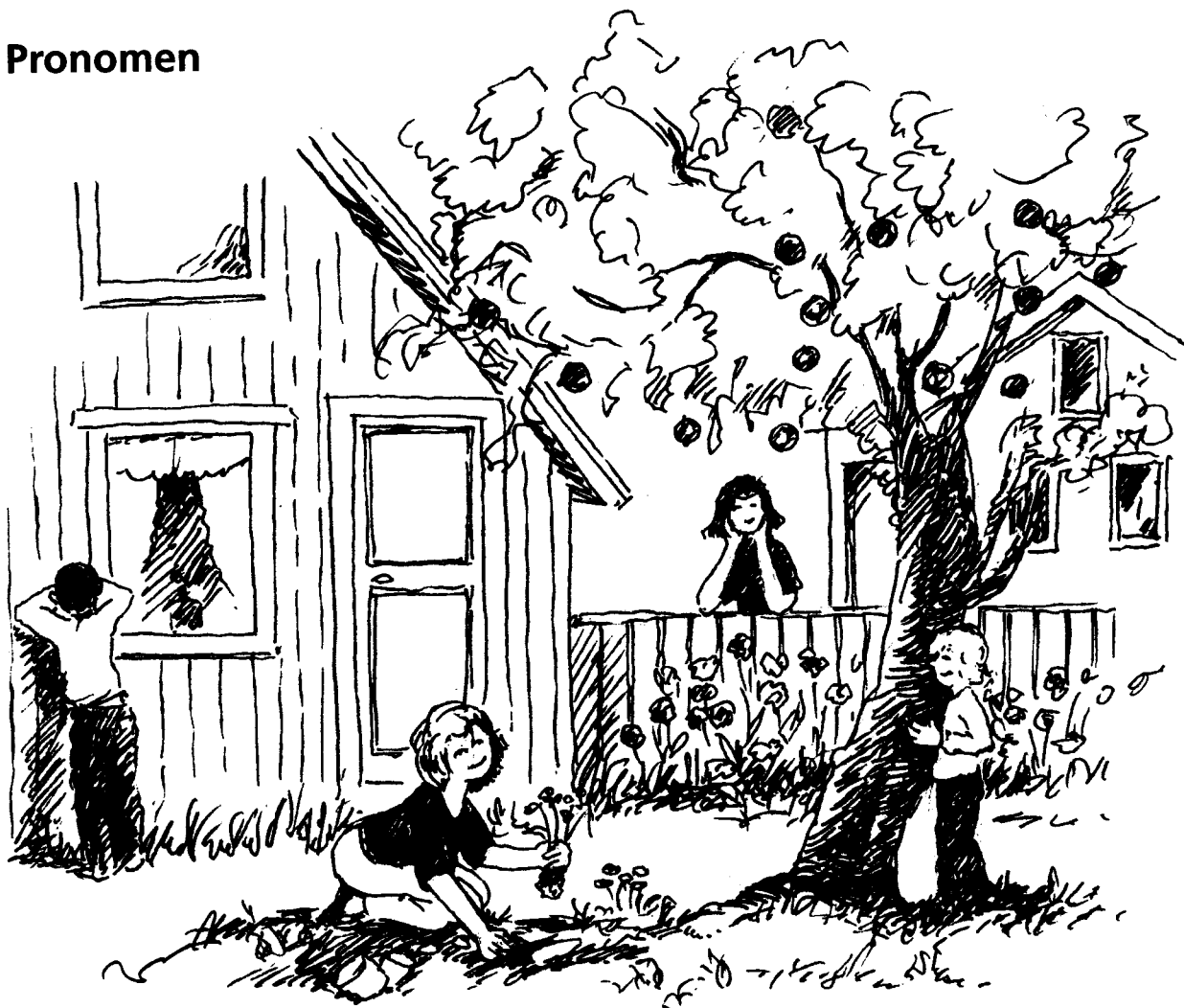
Hun er glad i musikk og hun kan både synge danse og spille gitar.

Erik Werenskiold født 1855 malte mye fra norsk bygdemiljø.

Til kapittel 9

9.1 Pronomen

Liv har en hage med fine blomster og et epletre. Hun har to barn.

Liv er glad i hagen _____.

Hun synes at hagen _____ er veldig pen.

Hun steller blomstene _____ hver dag.

Blomstene _____ er flotte, og det synes naboen _____ også.

Liv er fornøyd med epletreet _____.

Noen ganger gir Liv noen epler til naboen _____.

Hvert år plukker hun masse epler på treet _____.

Barna _____ liker å leke i hagen.

Liv sier til barna _____ at de må være forsiktige med blomstene.

9.2 Pronomen. Pararbeid

Den ene sier setningen til venstre. Den andre dekker over setningene til høyre og prøver å få til riktig setning. Etterpå bytter dere.

Omar sier:

Jeg må snakke med kona mi.
Kona mi sover.
Jeg og kona mi kranglet i går.
Jeg skal selge bilen min.
Bilen min er fem år gammel.
Jeg finner ikke brillene mine.

Alicia sier:

Jeg liker jobben min.
Sjefen min er hyggelig.
Kontoret mitt ligger i 8. etasje.
Jeg har fin utsikt fra kontoret mitt.
Jeg liker kollegene mine.
Kollegene mine hjelper meg.

Helene og Rolf sier:

Vi skal pusse opp huset vårt.
Huset vårt er ganske gammelt.
Vi må hjelpe foreldrene våre.
Foreldrene våre bor hjemme.
Vi har solgt bilen vår.
Vi skal kanskje selge hytta vår.

Fortell om ham:

Han må snakke med kona si.
Kona hans sover.
Han og kona hans kranglet i går.
Han skal selge bilen sin.
Bilen hans er fem år gammel.
Han finner ikke brillene sine.

Fortell om henne:

Hun liker jobben sin.
Sjefen hennes er hyggelig.
Kontoret hennes ligger i 8. etasje.
Hun har fin utsikt fra kontoret sitt.
Hun liker kollegene sine.
Kollegene hennes hjelper henne.

Fortell om dem:

De skal pusse opp huset sitt.
Huset deres er ganske gammelt.
De må hjelpe foreldrene sine.
Foreldrene deres bor hjemme.
De har solgt bilen sin.
De skal kanskje selge hytta si.

9.3 Årsaksuttrykk

Knytt sammen setningene med *derfor* og *fordi*

Det blir mange gamle her i landet i framtida. Det kan bli behov for mer innvandring.

derfor _____

fordi _____

Det er uro i mange land. Mange innbyggere flykter.

derfor _____

fordi _____

9.4 Sett inn *derfor*, *fordi*, på grunn av

Det var behov for arbeidskraft i Norge i 60-åra. _____ økte innvandringen.

Innvandringen økte _____ det var behov for arbeidskraft her i landet.

_____ stort behov for arbeidskraft, økte innvandringen.

Etter 1975 er det blitt vanskeligere å komme hit til landet _____ innvandringsstoppen.

Vi fikk innvandringsstopp i 1975. _____ ble det vanskeligere å komme hit og jobbe.

Det ble vanskeligere å komme hit til landet etter 1975 _____ vi fikk innvandringsstopp.

9.5 Sammenlikning

Se på tabellen på side 79 i tekstboka og fyll ut.

Hvilket land kommer det _____ innvandrere fra, Iran eller Irak?

Det kommer _____ fra Irak.

Det kommer _____ fra Irak _____ fra Iran.

Det kommer _____ fra Tyskland _____ fra Afghanistan.

Det kommer omtrent _____ fra Marokko
_____ fra India.

Det kommer litt _____ fra Sri Lanka _____ fra
Filippinene.

Det kommer litt _____ innvandrere fra India _____ fra
Thailand.

9.6 Hva tror dere?

Hvor mange utvandret fra Europa fra midten av 1800-tallet til ca. 1930?

Hvor mange utvandret fra Norge i samme periode?

Hvor dro de fleste nordmennene?

Hvorfor dro de?

Hvor flytter nordmenn i dag hvis de drar fra Norge?

Hvorfor flytter folk fra Norge i dag?

Til kapittel 10

10.1 *kjenne – vite – kunne*

Folk *kjenner* helten i eventyrene.
De *vet* hvem han er.
De *kan* (fortelle) mange eventyr.

Bruk ordene i setningene under. Skriv dem i presens.

A: _____ du hva han heter?

B: Ja, det _____ jeg, for jeg _____ ham godt.

A: _____ du denne saken?

B: Ja, ganske godt. Jeg _____ i alle fall hva den handler om.

A: _____ du kinesisk?

B: Ja, jeg _____ snakke litt, men jeg _____ ikke hvordan jeg skal skrive det.

A: Har du lest *Pantsjatantra*?

B: Nei, men jeg _____ at det er ei indisk bok.

A: Nå håper jeg du _____ leksene dine godt, for jeg _____ at dere skal ha en prøve i morgen.

B: Hvordan _____ du det? Har du snakket med læreren?

A: Hva _____ du fortelle om Askeladden?

B: Askeladden _____ både dyr og mennesker, og han _____ hvordan han skal vinne over trollet.

10.2 Tekster

De sju søstrene

I Nordland bodde det ei trollkjerring sammen med sju døtre. Det var ei flott trollkjerring, så flott at et digert troll ble forelsket i henne og ville ha henne. «Deg vil jeg ha,» skrek han og trampet av sted. Det ristet i fjell og mark ettersom han nærmet seg. Da kjerringa hørte dette, ble hun både redd og sint. Aldri i verden om hun ville la seg fange av dette store, stygge trollet. Hun bestemte seg derfor for å flykte sørover sammen med døtrene sine. Heller ikke dem skulle trollet få tak i. Da de kom ned til Helgelandskysten i Nordland, ble døtrene trette og måtte sette seg litt. Akkurat da sto sola opp. Dermed ble de sju søstrene til stein, og på den plassen har vi i dag sju fjell som heter «de sju søstrene».

Den vakre huldre som ble stygg

En ung gutt fra Solør i Østerdalen møtte huldre oppe på fjellet. Han bodde på ei seter, og en kveld kom det ei vakker jente inn på rommet hans og opp i senga hans. Gutten forsto at det var ei hulder, men han jaget henne ikke bort. Dagen etter kom foreldrene hennes. De ville at gutten skulle gifte seg med jenta. Gutten lovte det, for jenta var både vakker og rik. Foreldrene til gutten var også positive, men de håpet at huldre ville miste halen sin. Det skjedde på bryllupsdagen. Da gutten og jenta sto foran presten i kirken, falt halen ned på gulvet.

Gutten hadde det godt sammen med huldrekona si, for hun var både klok og flink til å arbeide. Men en dag ville hun ha litt hjelp av mannen sin. Gutten var sur den dagen og ba henne om å slutte å mase. Hun spurte flere ganger, men fikk alltid det samme svaret. Til slutt ble hun rasende, pekte mot ham med en spiss jernstang og skrek ham opp i ansiktet: «Vil du hjelpe meg nå?» Jo, da hjalp han henne. Likevel gråt huldrekona og sa: «Du skulle ikke ha vært så sur mot meg. Nå blir jeg stygg, og slik må jeg være resten av livet mitt.» Og slik ble det.

10.3 Askeladden som hadde gulleplene

Det var en gang en mann som hadde tre sønner, og den yngste ble kalt for Askeladden. Mannen var fattig, men han hadde en liten gård og en låve med høy. Hvert år kom det imidlertid et stort troll og stjal alt høyet hans. Mannen visste ikke hva han skulle gjøre, og ba sønnene om å passe på høyet. Først gikk den eldste sønnen og la seg på låven. Da trollet kom, ble han så redd at han sprang av gårde. Så skulle den andre sønnen prøve, men det gikk ikke bedre med ham heller. Han sprang av gårde da trollet kom. Så var det Askeladden sin tur. Han la seg til å sove, han, og våknet ikke før trollet hadde stjålet både ham og høyet. Trollet kastet alt sammen i en stor sekk og ga det til hesten sin.

Da trollhesten oppdaget gutten nede i høysekken, begynte han å snakke med ham. «Hvis du vil bli kvitt trollet, skal du høre på meg,» sa hesten. «Inne i berget der borte bor trollet med hele trollslekta si. De kan klemme deg flat på et øyeblikk, men det er likevel mulig å drepe dem. Når du går inn i fjellet, vil du finne et sverd på veggen i det første rommet. Det kan du drepe dem med. Men for å få krefter nok, må du først drikke fra et horn som henger like ved døra.»

Ja, gutten takket for rådet, og bestemte seg for å gå inn i fjellet om natta. Da regnet han med at hele trollslekta lå og sov. Han prøvde både en og to ganger, men hver gang hørte han at noen var våkne, og da turte han ikke gå helt inn. Den tredje gangen var det imidlertid stille i berget. Gutten tok ned hornet som hang ved døra og drakk av det. Så grep han sverdet, løp inn til trollene og drepte dem alle.

I det innerste rommet hang det tre rustninger. Den ene skinte som sola, den andre som månen og den tredje som stjernene. Gutten tok med seg rustningene, satte seg på trollhesten og dro hjem.

Så var det ei kongsdatter der i landet som bodde på toppen av et fjell. Kongen bestemte at den som greide å ri helt opp på fjellet, skulle få dattera og halve kongeriket. Det var mange som prøvde, men ingen greide å komme opp.

Til slutt ville Askeladden prøve. Han kledde på seg rustningen som skinte som stjerner, satte seg på trollhesten og red oppover. Hesten sprang av gårde, men da de var kommet halvveis, snudde Askeladden og red ned igjen. Kongsdattera ville gjerne ha gutten med den flotte rustningen, og derfor kastet hun et gulleple ned i skoen hans.

Den andre dagen kledde han på seg rustningen som skinte som månen. Heller ikke denne gangen red han helt opp, men svingte like før han kom opp på toppen. Kongsdattera tok opp et gulleple til og kastet det ned i skoen hans.

Den tredje dagen kledde han på seg rustningen som skinte som sola, red helt opp på toppen av fjellet og nappet gulleplet ut av handa til kongsdattera. Men så forsvant han, og ingen visste hvor det var blitt av ham.

Kongsdattera ble helt ulykkelig, hun, for hun ville gjerne ha gutten med de flotte rustningene. Kongens menn gikk fra hus til hus for å lete etter ham. De begynte hos de rikeste i landet, men ingen hadde gulleplene. Til slutt var det ingen andre igjen enn Askeladden. Han sto for seg selv i en krok, fillete og svart, og kongens menn gikk derfor rett forbi ham. De kom likevel tilbake og spurte om *han* kanskje visste hvor gulleplene var. Jo da, det visste Askeladden. Han stakk handa ned i bukselomma, og opp kom først det ene gulleplet, så de to andre.

Kongsdattera ville først ikke ha den fillete gutten, men hun skjønnte til slutt at dette var rette mannen. Så ble det bryllup, og Askeladden fikk både kongsdattera og halve riket.

10.4 Hvilke adverb vil du bruke her?

De norske eventyrene ble skrevet _____ for 150 år siden.

Her møter vi dyr og troll som bor _____ i naturen.

Eventyrene tar _____ mange forskjellige problemer.

Ofte leser vi om en helt som drar _____ i verden.

Han må selv finne _____ hvordan han skal vinne prinsessa.

I noen historier møter vi huldra. Hun ser _____ som ei ung, vakker jente.

Mange ugifte menn blir med henne _____ i berget.

Likevel er det farlig å være for lenge _____ i berget.

Da må de bo _____ resten av livet.

10.5 Sett inn rett form av *være, bli, ha* eller *få*

I forrige uke _____ Kari telefon fra Per. Per _____ i byen og _____ lyst til å treffe henne. Kari _____ kjempeglad da hun hørte det. Hun og Per _____ gamle venner. De skulle treffe hverandre på en kafé i sentrum dagen etter.

Dagen etter _____ Kari vondt i halsen. Hun hostet og hostet og _____ stadig dårligere utover dagen. Hun målte feberen også. Uff da! Hun _____ 39 i feber. Dette _____ alvorlig. Til slutt måtte hun ringe til Per og avlyse møtet. Per _____ selvfølgelig lei seg, men han lovte å komme på besøk.

Til kapittel 11

11.1 Olav Tryggvason

11.2 Fortell

Fyll ut:

_____

Først _____

Etterpå _____

Etter at _____

Så _____

Til slutt _____

11.3 Spørsmål

Svar på spørsmålene i grupper.

Når er Norges nasjonaldag?

Hvorfor feirer vi den?

Hvordan feirer vi den?

Hva er Stortinget?

Hva er kongens oppgave?

Når ble Norge et selvstendig land?

11.4 Riktig ord

Sett inn riktig ord i riktig form.

forskjellig   **forskjell/en**

Var det store _____ mellom rike og fattige?

Vi har lest mange _____ bøker.

mektig   **makt/en**

Kongene var _____.

De hadde mye _____.

fattig   **fattigdom/men**

På 1950-tallet ble _____ mindre.

Det var ikke så mange _____ som før.

tradisjonell   **tradisjon/en**

Jeg er interessert i gamle _____.

Den _____ kulturen må bevares.

religiøs   **religion/en**

Det kom en ny _____ til landet for ca. tusen år siden.

Hun liker _____ diskusjoner.

selvstendig   **selvstendighet/en**

Det er viktig for de unge å ha _____.

Det er viktig for de unge å være _____.

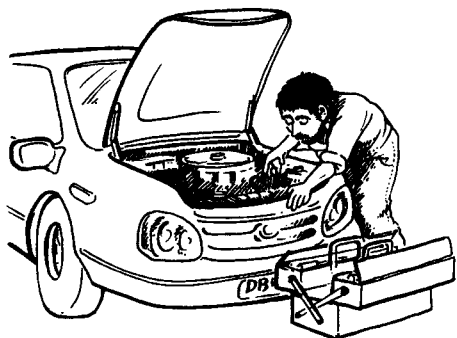
11.5 Aktiv/passiv

Hvilken setning er ikke riktig?

En av de tre setningene er feil. Sett strek over den.

Marit males veggen.
Veggen blir malt.
Veggen males.

Bilen repareres.
Bilen reparerer.
Marvin reparerer bilen.

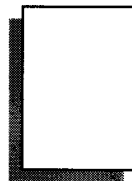
Gutten stjeles veska.
Gutten stjeler veska.
Veska blir stjålet.

Maten blir laget på grill.
Maten lages på grill.
Ulla lages maten på grill.

11.6 Passiv

Gjør om til passiv

De angrep Norge 9. april.

Norge ble angrepet 9. april.

De erobret landet på kort tid.

Landet ble erobret på kort tid.

Regjeringen organiserte handelsflåten.

Handelsflåten ble organisert av regjeringen.

Bomber ødela halvparten av flåten.

Halvparten av flåten ble ødelagt av bomber.

Nazistene innførte nazistisk ideologi i skolen.

Det ble innført nazistisk ideologi i skolen.

Nazistene sensurerte pressen.

Pressen ble sensurert av nazistene.

Politiet arresterte mange.

Mange ble arrestert.

Noen torturerte dem

De ble torturert.

Noen henrettet dem.

De ble henrettet.

De sendte noen til Tyskland.

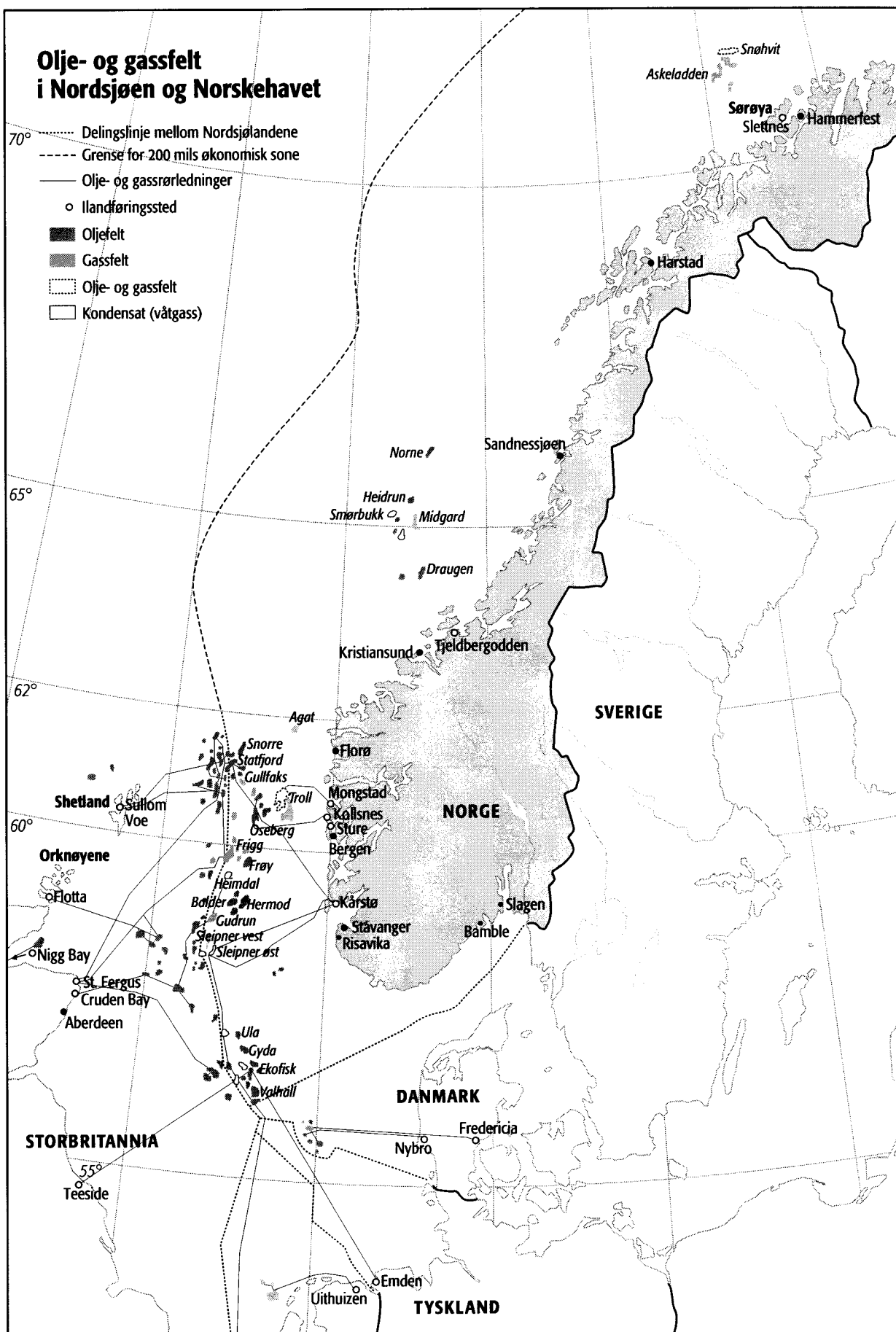
Noen ble sendt til Tyskland.

De skulle bygge opp landet.

Landet skulle bygges opp.

Til kapittel 12

12.1 Olje- og gassfelt i Nordsjøen og Norskehavet

12.2 Verb

Sett inn verbene i riktig tid.

bo

- 1 I gamle dager _____ flere generasjoner sammen.
- 2 Jeg _____ her i seks år nå.
- 3 De _____ hos onkelen sin når de flytter til Australia.
- 4 Det _____ ingen her nå.
- 5 Hvor vil du helst _____, på landet eller i byen?
- 6 Jeg foretrekker _____ på landet.

arbeide

- 7 Da jeg var ung, _____ jeg ti timer om dagen.
- 8 Nå må du bli ferdig! Du _____ uten pause i fire timer nå!
- 9 Jeg liker _____ uten lange pauser.
- 10 Før _____ han i en sportsforretning, men nå _____ han i et reklamebyrå.
- 11 Jeg _____ altfor lenge i denne bedriften.
Nå må jeg skifte jobb snart!
- 12 Hva håper du _____ med når du blir ferdig med skolen?

12.3 Preteritum eller perfektum?

Kjære Sverre og Johanne

Nå (jeg - skrive - ikke) _____ til
dere på lenge! Hele dette året (jeg - ha) _____
_____ veldig mye å gjøre, men fra nå av blir det
bedre.

Som dere ser av adressen min, (jeg - flyttet)
_____ fra byen og ut på landet.

(jeg - flyttet) _____ for fire
måneder siden. Før (jeg - bo) _____ i
en liten ettroms leilighet i byen. Der (jeg - like) _____
_____ meg godt, men (leiligheten - være) _____
_____ liten, og (jeg - betale) _____

altfor mye i husleie. I hele fjor (jeg - prøve) _____
_____ å finne et annet sted å bo, men (det - være
-ikke) _____ lett. Dere vet jo at
(boligprisene - stige) _____ veldig
mye i byen i det siste. Selv om (man - bygge) _____
_____ mange nye blokker og rekkehus i dag, (det
- være - ikke) _____ nok til å få
boligprisene ned.

Her ute på landet er det fint. Som sagt (jeg - bo) _____
_____ her i fire måneder nå. Selv om (jeg - få -
ikke) _____ alle tingene mine på
plass ennå, trives jeg. Dere må snart komme å besøke meg.

Mange hilsener fra Vibeke

12.4 Sammensatte ord. Substantiv og adjektiv

1 Hva betyr substantivene under?

et stuebord

et bord til å ha i stua

et spisebord

_____

et furubord

_____

en ullgenser

_____

en sommergenser

_____

en barnegenser

_____

en leketøysbutikk

_____

en nærbutikk

_____

deltidsarbeid

_____

kvinnearbeid

_____

håndarbeid

_____

2 Hvordan vil du beskrive denne mannen?

Han er:

språkmektig

Han kan mange språk

blodfattig

_____

tannløs

_____

fotballgal

_____

arbeidsvillig

_____

3 Hva slags person er dette?

Han er en skjortejeger

_____

Han er en tullebukk

_____

Han er et skolelys

_____

12.5 Satser på egen business

Preposisjoner

Hvilke preposisjoner vil du bruke her?

Bedriften ble startet _____ 2004.

Bedriften ble startet _____ tre kvinner fra Thailand.

De ønsket å starte _____ seg selv.

De startet opp _____ å importere stoffer fra Thailand.

Han kan ikke leve _____ det han tjener på firmaet.

De tjente godt og levde _____ luksus.

Han bestemte seg _____ å etablere sin egen bedrift.

Han ville ikke at noen skulle bestemme _____ ham.

Han var fast bestemt _____ å gjøre suksess i jobben.

Vokabular

Sett inn ord eller uttrykk fra teksten i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme.

a De vil gjerne kontrollere sin egen hverdag.

b De vil gjerne _____ sin egen hverdag.

a Det er dyrt å kjøpe leilighet her i byen

b Det _____ penger å kjøpe leilighet her i byen.

a Blir du her litt til?

b Blir du her _____ til?

a For å få folk til å komme hit, må vi redusere prisene.

b For å _____ folk hit, må vi redusere prisene.

a Hva gjør du nå for tida?

b Hva _____ du med nå for tida?

a Ingen av dem som jobbet der, fikk høyere lønn.

b Ingen av de _____ fikk høyere lønn.

12.6 Yrker

Hvor vil du plassere yrkene nedenfor? Er alle enige?

<i>prest</i>	forsker	advokat	
fabrikkarbeider	rørlegger	offiser	
sjåfør	bonde	<i>ingeniør</i>	baker
arkitekt	<i>fisker</i>	BILMEKANIKER	
hjemmeværende	servitør	forfatter	

i primærnæringen:

---

i sekundærnæringen:

---

i de tjenesteytende næringene:

Til kapittel 13

13.1 Vokabular

Se på side 117–118 i tekstboka, og finn riktig forklaring på/synonym til ordene til venstre, og sett strek.

stenge	lage
klage	skade, være dårlig for
spare	lukke
gå ut over	ha behov for
skape	si at man ikke er fornøyd
gi opp	være forsiktig med å bruke penger
trenge	ta bort
fungere	bli større, vokse
trekke fra	ikke orke å fortsette
støtte	få
øke	virke
satse på	hjelp
motta	fortsette, ikke ta slutt
overleve	gå inn for

13.2 Dele på byrdene?

Fyll ut med verb.

En bonde var på vei hjem fra markedet med eselet sitt og hesten sin.

Hesten _____ ikke noe å bære på, men på ryggen til eselet
_____ bonden lastet alle varene han hadde _____ på
markedet. Etter en stund var eselet så trøtt, så trøtt. Derfor
_____ det hesten om å _____ noe av lasten. Men
hesten var for fin til å _____ slikt arbeid og _____
nei. Eselet slet seg videre, men til slutt _____ det ikke mer. Det
_____ overende og _____ midt på landeveien.
Bonden sukket og _____ å laste alle varene over på hesten. Til
slutt _____ han det døde eselet på toppen av alt sammen. Nå
_____ det ikke noe å _____. Slik _____
det til at hesten likevel ble lastedyr. – Jeg _____ visst ha tatt min
del før, sukket den.

13.3 Gruppearbeid

Gruppe 1

Dere får høre at det lokale biblioteket skal stenge eller flytte til et annet sted lenger unna.

Finn så mange argumenter dere kan for at biblioteket fortsatt skal ligge i lokalmiljøet.

Gruppe 2

Dere får høre at eldresenteret skal stenge fordi kommunen ikke har råd til å holde det åpent lenger. Finn så mange argumenter dere kan for at eldresenteret fortsatt skal ligge i lokalmiljøet

Gruppe 3

Dere får høre at ungdomsklubben skal stenge for å spare penger. Finn så mange argumenter dere kan for at klubben bør være åpen.

13.4 Dele på byrdene?

Sett inn substantivene:

1) en bonde

2) et esel

3) en hest

1 _____ var på vei hjem fra markedet med 2 _____ sitt og 3 _____ sin. 3 _____ hadde ikke noe å bære på, men på ryggen til 2 _____ hadde 1 _____ lastet alle varene han hadde kjøpt på markedet. Etter en stund var 2 _____ så trøtt, så trøtt. Derfor ba det 3 _____ om å ta noe av lasten. Men 3 _____ var for fin til å gjøre slikt arbeid og sa nei. Til slutt orket ikke 2 _____ mer. Det falt overende og døde midt på landeveien. 1 _____ sukket og lastet alle varene over på 3 _____. Til slutt la han det døde 2 _____ på toppen av alt sammen.

13.5 Uttale

Pararbeid. Den ene sier et ord, den andre forteller hvilket ord han/hun hører. Så bytter dere om.

øre	ord	blå	blå	brist	sin	sy	ski	kinn	sju
åre	år	blod	blø	bryst	synd	si	sky	skinn	tjue

Privat eller offentlig helsevesen?

Lag en diskusjon mellom en som er tilhenger av privat helsevesen, og en som er motstander. Her er noen argumenter dere kan bruke:

Motstander:

Vi har for få leger og sykepleiere her i landet. Når de tar jobb i det private helsevesenet, blir problemet enda større. De som har lite penger, må vente enda lenger på å få behandling, mens de som har god råd, kan kjøpe seg ut av køen.

De private helseklinikkene behandler folk med lettere sykdommer. Da går det fort, og klinikken tjener raske penger. De med de vanskelige sykdommene må det offentlige ta seg av. Dessuten driver de private med behandling av dem som har luksusproblemer. Det er ikke riktig at dyktige leger og sykepleiere skal brukes til skjønnhetsoperasjoner, mens folk med alvorlige problemer må stå på venteliste i det offentlige helsevesenet.

Kosmetisk kirurgi

- Øyelokkoperasjoner
- Neseoperasjoner
- Operasjon av utstående ører
- Snorkeoperasjoner
- Fjerning av arr og hudforandringer
- Fjerning av rynker med Botox og laser
- Brystforstørrelser
- Mini-lift av ansiktet
- Fettsuging

Tilhenger:

Det er bra med konkurranse. De som vil bruke pengene sine på sin egen helse, må få lov til det. Det blir jo ikke færre leger og sykepleiere hvis de begynner å jobbe i private klinikker. Tvert imot blir jo køen i det offentlige helsevesenet mindre når noen kjøper seg helsetjeneste for egne penger.

Mange får dessuten nei fra det offentlige helsevesenet, fordi problemene deres ikke er alvorlige nok. Men for dem det gjelder kan det være veldig viktig å få forandret en skjev nese eller brystene sine. En plastisk operasjon kan være veldig viktig for den som ønsker det, men det offentlige sier at slikt ikke er nødvendig.

Til kapittel 14

14.1 Uttrykk

Finn uttrykk fra teksten på side 123–124 i tekstboka, og fyll ut slik at setning *b* betyr omtrent det samme som setning *a*.

a Man *kan* uttrykke sine meninger.

b Man _____ uttrykke sine meninger.

a Det er *ikke lov til å ha* sensur.

b Det er _____ med sensur.

a Man skal *ikke* bli diskriminert.

b Man skal _____ bli diskriminert.

a Mediene skal *tenke på* folk de skriver og snakker om.

b Mediene skal _____ folk de skriver og snakker om.

a Alle *har tillatelse til å* praktisere sin egen religion.

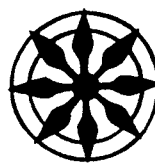
b Alle _____ praktisere sin egen religion.

a De *sier at det er viktig med* respekt for andre religioner.

b De _____ respekt for andre religioner.

14.2 Symboler. Gruppearbeid

Hvilke symboler kjenner dere? Hva kan dere fortelle om dem?

14.3 Passiv

Les teksten om Henrik Ibsen under, og gjør den om til passiv.

Henrik Ibsen

I 1864 reiste Henrik Ibsen til Italia. Der skrev han både *Peer Gynt* og *Et dukkehjem*. Folk i Norge og andre land leste og diskuterte stykkene hans. Enkelte ganger kritiserte de ham. Han utga *Et dukkehjem* i 1879, men i Tyskland aksepterte ikke folk at Nora gikk fra mann og barn. De ba Ibsen om å forandre slutten. Han forandret slutten, men etterpå angret han på dette. Da man spilte stykket i Norge i 1880, var slutten ikke forandret. Nora forlot mannen sin, Torvald. Hun kunne ikke leve sammen med ham.

Skriv historien en gang til, men bruk preteritum passiv:

I 1864 reiste Henrik Ibsen til Italia. Både *Peer Gynt* og *Et dukkehjem* ble skrevet der. Stykkene hans _____ og _____ av folk i Norge og i andre land. Enkelte ganger _____ han _____.

Et dukkehjem _____ i 1879, men i Tyskland _____ det ikke _____ at Nora gikk fra mann og barn. Ibsen _____ om å forandre slutten. Slutten _____, men etterpå angret han på dette. Da stykket _____ i Norge i 1880, var slutten ikke forandret. Torvald _____ av Nora. Hun kunne ikke leve sammen med ham.

14.4 Henrik Ibsen: *Et dukkehjem*

Det er snart jul. Nora Helmer kommer hjem med favnen full av pakker. Hun er i godt humør. I år skal de virkelig feire jul. Mannen hennes, Torvald Helmer, skal snart overta stillingen som direktør i en stor bank, og økonomien er bedre enn noensinne. Hun gleder seg til å stelle for mannen og de tre barna.

I Noras liv er det en stor hemmelighet. For mange år siden ble Torvald alvorlig syk, og legene fortalte henne at han måtte reise til et varmere land for å bli bedre. Nora ble fortvilet. Hvor skulle hun få penger til denne reisen fra? Hun ville ikke si noe til sin syke mann, og hun ville heller ikke snakke med sin gamle far som lå for døden. Til slutt gikk hun til en gammel venn av Torvald, sakfører Krogstad, for å spørre om et lån. Han hjalp henne, men han fortalte at en annen person måtte garantere for lånet. Nora svarte at hennes far ville gjøre dette. Istedenfor å gå til sin dødssyke far med alle disse problemene, valgte hun å undertegne selv – med sin fars navn.

I årene etterpå har Nora, uten å fortelle noe til sin mann, betalt alle renter og avdrag på lånet. Hun har lagt til side av husholdningspengene og tatt små ekstrajobber for å kunne betale. Nå er hele gjelden snart betalt, og Nora føler seg lykkelig og stolt over at hun har klart dette.

I første akt av *Et dukkehjem* kommer en gammel venninne av Nora, fru Linde, på besøk. Hun trenger et arbeid, og Nora spør Torvald om han ikke kan gi henne noe å gjøre i banken. Torvald sier ja, men det vil medføre at sakfører Krogstad kan miste jobben sin i samme bank. Da Krogstad får høre om dette, reagerer han med fortvilelse og sinne og besøker Nora.

Krogstads besøk forandrer Noras liv totalt. Han forteller henne at han vet hun skrev falskt for mange år siden. Dette er en forbrytelse, understreker han. Nora protesterer først og sier: «Det tror jeg aldeles ikke. En datter skulle ikke ha rett til å skåne sin dødssyke far for engstelser og bekymringer? Skulle ikke en hustru ha rett til å redde sin manns liv?» Hun forstår likevel at situasjonen er alvorlig. Hvis Krogstad får sparken, truer han med å fortelle alt til Torvald og andre.

Nora er ulykkelig. Samtidig tror hun at Torvald vil forstå henne og støtte henne dersom han får vite sannheten. Slik går det ikke. Torvald reagerer med sinne og avsky og kaller henne en løgner og forbryter som ikke lenger har lov til å oppdra hans barn. Senere får han vite at Krogstad likevel ikke vil skade ham eller Nora. Ingen andre vil få vite om dette. Da forandrer han seg og kaller igjen Nora for sin «lille sangfugl».

For Nora er det likevel for seint. Hun forstår at ekteskapet ikke har vært slik hun har trodd og håpet på. Hele sitt liv har hun blitt behandlet som et barn. Hun ser at Torvald er en fremmed, og hun går fra ham for «å oppdra seg selv» og begynne et nytt liv.

Et dukkehjem ble skrevet i 1879 og ble oppført i København samme år. Stykket var Ibsens første virkelige internasjonale suksess, men skapte også kraftige reaksjoner. Da stykket ble spilt i Tyskland, måtte Ibsen forandre slutten. Der nektet de å akseptere at Nora virkelig kunne forlate mann og barn.

Både i Norge og andre land diskuterte man Noras konflikt. Hvordan skulle forholdet mellom mann og kvinne være, og hva var kvinnens plass i samfunnet? Ibsen selv mente at stykket ikke bare handlet om kvinnesak, men om menneskesak. Han ville vise hvordan miljøet og oppdragelsen var med på å forme både mann og kvinne inn i bestemte roller.

14.5 Sigurd Hoel: *Fra Veien til verdens ende*

Hun hette Eva, og var vakker.

Tora og Kari sa hun var slem. Men han skjønte godt at de var misunnelige og at Eva aldri kunne være slem, hun som var så vakker.

Eva hvisket ofte til ham i timen, når hun ikke visste hva hun skulle svare. Hun satt på samme benkeraden som han, men på andre siden av midtgangen. Han torde ikke svare, men torde ikke la være heller.

Hun ringte hver dag og spurte etter leksene, og litt etter litt skjønte han at hun var glad i ham. Det vil si, helt sikker var han ikke, for hun var nokså dum, ja, i grunnen forferdelig dum, så kanskje hun virkelig ikke husket leksene.

Men Tora og Kari var sikre, især Tora. Hun lo når Eva ringte, og ertet ham, og fortalte om hvor slem Eva var. Hun hadde en bror som var så slem at de visste ikke hva de skulle gjøre med ham, for han gikk etter veien og kalte folk . . .

Og nå ringte Eva til ham hver dag! Hahahahaha!

Kari stolte på Tora og lo hun også: Hahahahaha!

De danset omkring ham: Hahahaha! Eva ringte til ham hver dag! Hahahahaha!

Han skammet seg. De lo av ham, og han skjønte det var skam, og skammet seg. Når Eva ringte, kunne han høre på stemmen hennes at hun hadde lyst til å spørre ham om de ikke skulle treffes og gå på skøyter sammen. Han hadde sånn lyst, men Tora og Kari stod og sitret av skadefryd, og han skammet seg og ble sint på Eva og sa ingenting.

– Jeg synes du skulle si til henne at hun får holde opp å ringe, jeg! sa Tora en dag.

Siden sa hun det hver dag, når hun var ferdig med å le.

Mor sa det samme. Tora hadde sladret til henne.

Han skjønte han måtte finne på noe. Og en dag da hun ringte, og både Tora og Kari stod der, sa han det:

– Jeg synes du skulle holde opp å ringe, jeg!

Eva sa ikke noe. Hun sa: Å – i telefonen, og ikke mer.

Han ble stående med røret i hånden.

Tora og Kari var blitt så stille.

– Heng på røret da vel! sa Tora uten å se på ham.

Så sa hun:

– Det hadde hun godt av! Slik som hun har ringt . . .

De gikk hver for seg resten av dagen.

Hun hvisket aldri til ham siden. Hun så aldri på ham. Hun ringte aldri.

Siden flyttet foreldrene hennes, og han så henne aldri mer. Men han kunne ikke glemme henne.

Hver gang han hadde gjort noe ynkelig, måtte han huske på henne.

Spørsmål til teksten

- 1 Hvor gammel tror dere hovedpersonen (han) er?
- 2 Hvem er Kari og Tora?
- 3 Hvem tror dere er eldst av dem?
- 4 Hvorfor inviterer han ikke Eva på skøytetur?
- 5 Hvorfor tror dere Eva ringer til hovedpersonen?
- 6 Hvorfor gikk de «hver for seg resten av dagen» etter hans siste telefonsamtale med Eva?
- 7 Hvordan så han på sin telefonsamtale med Eva senere?

14.6 Faren, sønnen hans og eselet

En far og sønnen hans gikk på veien og drev et esel foran seg. De skulle til byen for å selge det. Da de hadde gått en stund, møtte de en flokk jenter som kom fra byen, og som fniste og lo og pratet der de gikk.

«Se på de der!» ropte en av byjentene og flirte. «Har dere sett så dumme folk noengang?

Der går de og trasker på landeveien, enda de godt kunne ri, og rent standsmessig til og med. De har jo et esel!» Og så lo de alle sammen.

Faren hørte hva de sa, og ba rolig sønnen om å sette seg på eselryggen. Så fortsatte de, den gamle faren til fots, og gutten på eselet.

Neste gang passerte de en gruppe eldre menn som satt ved veikanten og diskuterte.

«Der ser dere akkurat hva jeg mener!» sa en av dem. «De unge eier ikke respekt for de eldre i våre dager! I min ungdom våget aldri en doven sønn å ri når faren hans måtte gå. Kom deg ned, din slubbart, og la din gamle far få hvile føttene en stund!»

Gutten hoppet lydig ned fra eselryggen, og faren tok hans plass. De hadde ikke kommet langt før de møtte noen kvinner og barn.

«Fy, for en egoistisk gammel mann!» ropte de i kor. «Tenker bare på seg selv! Ser du ikke at den stakkars lille gutten nesten ikke kan holde følge, så trett er han.»

Faren stanset eselet og løftet opp sønnen, så red de begge to videre. Snart møtte de en kjøpmann.

«Si meg, er det ditt esel, det der?» spurte kjøpmannen.

«Ja,» svarte faren.

«Da må jeg undre meg over at du behandler det så dårlig,» sa kjøpmannen. «To sterke karer som dere, og så er dere for dovne til å gå. Dere kunne lettere bære eselet enn det kan bære dere!»

«Som du vil,» svarte faren. «Vi kan jo forsøke.»

Begge to steg ned av eselet. Først bandt de forbeina sammen, så bakbeina, og så stakk de en stang inn mellom repene og løftet stangen opp på skulderen. På den måte bar de eselet mellom seg, med hodet ned.

Snart kom de til en bro, som var full av folk fra byen. De begynte å peke og le av faren og sønnen, der de gikk og bar eselet mellom seg. Og flere folk kom løpende da de hørte bråket på broen, så resten av veien inn til byen var det fullt av leende, huiende og ropende mennesker.

Det ble for mye for det arme eselet. Det gjorde et voldsomt kast med kroppen, vrikket og vred av seg repene og kom seg løs fra stangen – og så – med et digert sprang forsvant det ut i elven.

Faren og gutten hadde ikke annet å gjøre enn å vende om og dra hjemover igjen.

«Men neste gang,» mumlet faren mellom tennene, «skal jeg ikke høre på gode råd fra noen!»

Spørsmål til teksten

- 1 Hvorfor skulle mannen og sønnen til byen?
- 2 Hvorfor lo byjentene?
- 3 Hva diskuterte mennene ved veikanten da faren og gutten kom forbi?
- 4 Hvorfor satt både faren og sønnen på eselet etter en stund?
- 5 Hvorfor ble de omringet av leende mennesker da de nærmet seg byen?
- 6 Hva synes dere om farens konklusjon; at han ikke skal høre på råd fra noen?

Familiegjenforening

Med familiegjenforening menes at et familiemedlem i utlandet får komme til Norge for å bo sammen med familie i Norge som har norsk statsborgerskap eller arbeids-/oppholdstillatelse som danner grunnlag for familiegjenforening.

Tillatelse til familiegjenforening gis først og fremst til nære familiemedlemmer. Tillatelsen gis for ett år om gangen. Etter tre år kan du søke om bosettingstillatelse (se www.udi.no).

Nære familiemedlemmer er:

- Ektefelle og registrert partner
- Samboer gjennom to år
- Barn under 18 år

Enkelte andre familiemedlemmer som kan få opphold i Norge er:

- Samboer som personen i Norge har eller venter barn sammen, selv om de ikke har vært samboere i minst 2 år
- Person som skal inngå ekteskap med en person som bor i Norge innen seks måneder etter innreise i Norge (forlovedetillatelse)
- Enslig mor eller far over 60 år uten nær familie i hjemlandet
- Ugift, forsørget barn over 18 år uten omsorgspersoner i hjemlandet eller med spesielle omsorgsbehov
- Helsøsken under 18 år uten mor, far eller annen omsorgsperson i hjemlandet eller oppholdslandet og uten mor og far i annet land
- Andre familiemedlemmer når sterke menneskelige hensyn tilsier det.

Følgende krav må være oppfylt for at du skal kunne få innvilget familiegjenforening:

- Søker må være sikret bolig og underhold i Norge. Underholdskravet (det vil si kravet til inntekt) tilsvarer lønnstrinn 1 i Statens lønnsregulativ. Pr. 1. mai 2004 tilsvarer dette en inntekt på NOK 167 500 i året før skatt.
- Søknad om gjenforening med familiemedlem(mer) i Norge må fremmes fra hjemlandet eller fra det landet søker har oppholdt seg lovlig i de siste 6 månedene.

Søker må selv levere søknaden ved nærmeste norske utenriksstasjon.

Personen som bor i Norge kan ikke søke om familiegjenforening på vegne av den/de som bor i utlandet. Bare i helt ekstraordinære tilfeller kan det gjøres unntak fra denne regelen.

Når du søker om familiegjenforening, må du levere følgende dokumenter:

- Søknadsskjema med bilde
- Fødselsattest
- Kopi av pass (alle sidene i passet, også de ubrukte)
- Offentlig attest som viser at du er i slekt eller familie med personen som bor i Norge
- Arbeidskontrakt som viser inntektens størrelse
- Boligkontrakt
- Skriftlig samtykke (ved delt foreldreansvar) fra den andre forelderen til barn som skal komme til Norge, når kun én av foreldrene har/får oppholds- eller arbeidstillatelse i Norge. Dersom forelder som bor i Norge har foreldreansvaret alene, må dokumentasjon på dette fremlegges.
- Attest som viser sivil status (både for den som bor i Norge og søker), når det søkes om forlovedetillatelse

Dokumentasjon må leveres i original sammen med norsk eller engelsk oversettelse.

Krav til dokumentasjon varierer fra land til land og kan endres. For EU/EØS-borgere gjelder egne regler (se egen informasjon for borgere fra EU/EØS på www.udi.no). For mer informasjon kan du kontakte nærmeste norske utenriksstasjon. Hvis du er i Norge, kan du kontakte politiet eller Utlendingsdirektoratet (UDI).

Vanlige spørsmål

Hvor søker jeg om familiegjenforening?

Du som ønsker å bli gjenforent med familiemedlem(mer) i Norge, må søke fra hjemlandet eller det landet du har oppholdt deg i de siste seks

UDI

Utlendingsdirektoratet

månedene. Søknaden leveres ved nærmeste norske utenriksstasjon.

Kan jeg dra til Norge før jeg har fått innvilget familiegjenforening?

Vanligvis kan du ikke reise inn i Norge før tillatelse er innvilget. I visse tilfeller kan du likevel reise inn og søke fra Norge.

Det gjelder for eksempel når:

- ektefellen din er norsk borger som bor eller har til hensikt å bosette seg i Norge.
- ektefellen din er nordisk borger bosatt i Norge de siste tre årene. Er du visumpiktig, må dere ha vært gift i minst tre år.
- ektefellen din har bosettingstillatelse eller tillatelse som kan danne grunnlag for bosettingstillatelse. Er du visumpiktig, må dere ha vært gift i minst tre år.

Hvis du er visumpiktig, må du søke om visum for innreise ved å henvende deg til nærmeste norske utenriksstasjon. Barn som du og ektefellen/samboeren din har sammen, og som ikke er norsk statsborger, må også søke om innreisevisum.

Særkullsbarn (søkers barn med tidligere partner) som ønsker familiegjenforening, må søke fra hjemlandet.

Kan jeg få midlertidig arbeidstillatelse mens jeg venter på vedtak om familiegjenforening?

Hvis du er blant dem som får lov til å reise til Norge for å søke om familiegjenforening, kan du søke om midlertidig arbeidstillatelse.

Koster det noe å søke om familiegjenforening?

Ja. Gebyret for å søke om familiegjenforening er NOK 800. (Barn under 18 år må ikke betale gebyr.) Gebyret betales til politiet/ambassaden ved innlevering av søknaden. Gebyret kan betales kontant eller med kort. Man kan også betale gebyret på forhånd (kontooverføring) og legge kvitteringen sammen med søknaden, enten man sender søknaden i posten eller leverer den selv. Kontonummeret får man opplyst hos politiet/ambassaden.

På <http://www.politi.no/politiet/adresseliste.html> kan du finne telefonnumrene til alle politidistriktene i Norge.

Hvor lang tid tar behandlingen av søknaden?

Informasjon om saksbehandlingstiden får du ved den norske utenriksstasjonen. Se også UDIs hjemmesider www.udi.no for oppdatert informasjon på norsk og engelsk, eller ring UDIs opplysningstjeneste (OTS).

Kan jeg klage hvis jeg får avslag på søknaden?

Ja. Hvis du klager, blir klagen behandlet i UDI, og deretter i Utlendingsnemnda (UNE) dersom UDI ikke omgjør sitt tidligere vedtak. Behandling av klagen er gebyrfritt.

Må jeg fornye min oppholds- og arbeidstillatelse som er gitt på grunnlag av familiegjenforening?

Ja. Tillatelse gis som utgangspunkt for ett år om gangen. Dersom den er fornybar, må det søkes om fornyelse av tillatelsen. Det er viktig å søke om fornyelse før tillatelsen går ut. Ved fornyelsen må det betales gebyr på NOK 800. (Barn under 18 år må ikke betale gebyr.) Etter tre år kan du søke om bosettingstillatelse.

Kan den som bor i Norge søke om familiegjenforening på vegne av den som bor i utlandet?

Nei, det er den eller de som ønsker å komme til Norge som selv må levere søknad ved nærmeste norske utenriksstasjon. Bare i helt ekstraordinære tilfeller kan det gjøres unntak fra denne regelen.

Får man dekket reiseutgifter for familiemedlemmer som får familiegjenforening?

Vanligvis ikke. Det er bare personer som har fått asyl eller status som overføringsflyktning i Norge, og som har lave eller ingen inntekter, som kan få dekket reiseutgifter for familiemedlemmer.

Har du flere spørsmål?

Hvis du har noen spørsmål utover dette, kan du ta kontakt med den norske utenriksstasjonen som er nærmest deg. Dersom du befinner deg i Norge, kan du kontakte Opplysningstjenesten for søkere (OTS) i UDI på tlf. 23 35 16 00 eller sende e-post til ots@udi.no. OTS svarer på spørsmål på norsk og engelsk.

Utlendingsdirektoratet
Postboks 8108 Dep.
N-0032 Oslo
Kontoradresse:
Hausmannsgate 21
Sist oppdatert: 28.07.2004

Telefon: (+47) 23 35 15 00
Faks: (+47) 23 35 15 15
www.udi.no
E-post: udi@udi.no

UDI
Utlendingsdirektoratet

Her følger noen ekstra prøver som deltakerne kan få når de har arbeidet med tre kapitler. Læreren bestemmer om det skal gis noen form for poeng. Lytteprøvene som innleder hver prøve, finnes på lærerens cd nr 3, spor 16 – 19. Læreren må selv sørge for å spille prøvene to (eventuelt tre) ganger, når det er ønskelig.

Prøve 1 (etter kapittel 3)

1 Lytteprøve

Hør på lytteprøven og svar på spørsmålene.

1 Hvor arbeider Gunnhild?

---

2 Hvor mange dager i uka arbeider hun?

---

3 Hvor mange barn har hun?

---

4 Hvor er barna om dagen?

---

5 Hvem er Kåre?

---

6 Hvor ofte ser Kåre og barna hverandre?

---

7 Hva jobber Harald som?

---

8 Hvem er det først og fremst som kjøper bolig utenfor byen?

---

9 Hvor mange leiligheter solgte Harald i forrige måned?

---

10 Hva tror han er grunnene til at så få kjøpte bolig i januar?

---

2 Hva betyr det?

Sett kryss ved riktig alternativ

Han er arbeidsledig.	a	Han har fått ny jobb.	☐
	b	Han har ikke jobb.	☐
	c	Han skal slutte i jobben.	☐
Hun har startet for seg selv.	a	Hun er alene.	☐
	b	Hun liker best å gjøre alt selv.	☐
	c	Hun har sin egen bedrift.	☐
Han setter pris på det han har.	a	Han er glad for det han har.	☐
	b	Han kjøper det som er billig.	☐
	c	Han spør hvor mye det koster.	☐
Vi har ikke råd.	a	Vi trenger et lån.	☐
	b	Vi har ikke nok penger.	☐
	c	Vi må få hjelp.	☐
Det er unødvendig med bil.	a	Vi trenger ikke bil.	☐
	b	Vi har ikke råd til bil.	☐
	c	Vi må ha bil.	☐
De har gjeld.	a	De er glade.	☐
	b	De har lånt penger.	☐
	c	De tjener for lite.	☐

_____ riktige av 6 mulige.

3 Hva er riktig?

Sett kryss ved riktig alternativ

1	Boka er	nye. ☐	4	Barnet er	lite. ☐
		nytt. ☐			små. ☐
		ny. ☐			litt. ☐
2	Huset er	nye. ☐	5	Har dere kjøpt	nytt huset? ☐
		nytt. ☐			nye huset? ☐
		ny. ☐			nytt hus? ☐
3	Middagen var	godt. ☐	6	Hvordan liker dere	det nye huset? ☐
		god. ☐			nye huset? ☐
		gode. ☐			den nye huset? ☐

_____ riktige av 6 mulige

4 Flertall

Fortell det samme i flertall.

Eksempel

Jenta er ung.

Jentene er unge.

Boka er god.

_____

Leiligheten er dyr.

_____

Jenta er snill.

_____

Huset er gammelt.

_____

Huset er hvitt.

_____

Sønnen er hyggelig.

_____

Huset er lite.

_____

_____ riktige av 7 mulige

5 Pronomen

Sett inn riktig pronomen.

1 Er denne sekken Hassans?	Nei, den er ikke _____.
2 Dette skjerfet er kanskje Evas?	Nei, det er ikke _____.
3 Hei, har dere fått ny bil?	Nei, den er ikke _____.
4 Er disse bøkene Annas?	Ja, de er _____.
5 Er denne oppgaven din, Lisa?	Ja, den er _____.
6 Er dette glasset mitt?	Ja da. Det er _____.
7 Hvor gamle er barna dine?	Barna _____ er tre og fem år.
8 Hei dere, hvor står bilen deres?	Bilen _____ står bak skolen.

_____ riktige av 8 mulige

6 Lag setninger

Nå _____.

For to år siden _____.

Før jeg kom hit, _____.

I dag _____.

I neste uke _____.

Snart kan jeg _____.

Jeg har lyst _____.

_____ riktige av 7 mulige

3-roms leilighet med balkong

87 kvm. 2. et. Sentralt i Trondheim.

Byggeår: 1950. Delvis oppusset 2003.

Kjk. og bad trenger oppussing.

Vestvendt balkong 12 kvm. Noe utsikt.

Kort avstand til kafeer, kino, teater og butikker.

God kommunikasjon.

Prisant. 1 950 000,–.

Husl. 2 400,–.

Fellesgjeld: 70 000

Adresse: Dronning Ragnhildsgt. 14.

Visning: Lørdag 12–14, Søndag 13–15

Hva får du vite?

	Riktig	Galt
1 Leiligheten ligger utenfor Trondheim.	☐	☐
2 Den er over femti år gammel.	☐	☐
3 Leiligheten har nytt kjøkken.	☐	☐
4 Badet er pusset opp.	☐	☐
5 Leiligheten har tre rom i tillegg til kjøkken og bad.	☐	☐
6 Balkongen er i 12. etasje.	☐	☐
7 Det er butikker i nærheten.	☐	☐
8 Man må betale 2400 kroner i uka i husleie.	☐	☐
9 Megleren regner med at man må betale litt under 2 millioner for leiligheten.	☐	☐
10 Man kan komme og se på leiligheten i helga.	☐	☐

_____ riktige av 10 mulige

8 Skriftlig oppgave

Skriv én av disse oppgavene.

- 1 Fortell om typisk familieliv i et land du kjenner.
- 2 Fortell hvordan du bor.

Fasit til prøve 1

1 Lytteprøve

- H: Hei, Gunnhild!
G: Hei, Harald!
H: Lenge siden sist. Hvordan går det i den nye jobben på reisebyrået? Trives du?
G: Å ja, jeg trives kjempegodt. Jeg treffer nye mennesker hele tiden og lærer en masse.
H: Jobber du hver dag?
G: Foreløpig jobber jeg mandag, onsdag og fredag, men i juni begynner jeg å arbeide heltid.
H: Er det ikke litt slitsomt når du har to små barn?
G: Det går ganske bra. Barna går i barnehagen, og jeg trenger ikke hente dem før klokka fem. Men da er de ganske trøtte.
H: Hvordan går det med Kåre? Jeg hører han har flyttet fra byen?
G: Ja. Etter at vi ble skilt, flyttet han til Tromsø, så det er ikke så ofte jeg snakker med ham. Og barna savner ham.
H: Hvor ofte ser de ham?
G: To ganger i måneden. Men i sommerferien skal de være hos ham i hele juni og juli. Det blir fint. Men hva gjør du nå?
H: Jeg jobber som eiendomsmegler.
G: Hvor da? I sentrum?
H: Nei, jeg selger for det meste leiligheter og hus litt utenfor byen.
G: Hvem er det som kjøper hus der?
H: Først og fremst unge familier med små barn. De får mye mer plass for pengene, og synes det er fint for ungene å bo utenfor sentrum.
G: Selger du mye?
H: Akkurat nå går det veldig bra. I forrige måned solgte jeg ti leiligheter. I januar var det derimot stille.
G: Folk hadde kanskje ikke så mye penger etter jul.
H: Det er helt sikkert en grunn. Og så var det veldig kaldt i januar. Folk orket nesten ikke å gå ut.
G: Kanskje jeg også skulle flytte ut av byen? Det er ganske tungt å bo i femte etasje uten heis.
H: Gjør det. Og hvis du trenger litt hjelp, må du bare ringe til meg.
G: Det skal jeg. Ha det godt så lenge.
H: Ha det.

2

b, c, a, b, a, b

3

1 ny, 2 nytt, 3 god, 4 lite, 5 nytt hus, 6 det nye huset

4

Bøkene er gode. Leilighetene er dyre. Jentene er snille. Husene er gamle.
Husene er hvite. Sønnene er hyggelige. Husene er små.

5

1 hans, 2 hennes, 3 vår, 4 hennes, 5 min, 6 ditt, 7 mine, 8 vår

7

1 galt, 2 riktig, 3 galt, 4 galt, 5 riktig, 6 galt, 7 riktig, 8 galt, 9 riktig, 10 riktig

Prøve 2 (etter kapittel 6)

1 Lytteprøve

Sett kryss ved riktig svar.

1 Hun vil ha	a kylling. b fisk. c grønnsakslasagne.
2 Tone er sur fordi Anne	a har kjøpt en veldig dyr genser. b har kjøpt samme genser som Tone har. c spør hva Tone synes om genseren.
3 Kåre	a er veldig lik faren sin. b er veldig ulik faren sin. c snakker ikke til faren sin.
4 Om søndagen bruker han	a 800 kroner. b 600 kroner. c 400 kroner.
5 Hun vil ikke snakke med ham fordi han	a stopper henne når hun sier noe. b er sint på henne når hun sier noe. c mener at det hun sier bare er tull.
6 Hva sier Anne?	a Ingenting var forandret da hun kom til London. b Ingenting var ordnet da hun kom til London. c Hun hadde ingenting å klage over da hun kom til London.
7 Hun ber ham om å	a betale for boka. b si hvor mye den koster. c passe på boka.
8 Hun synes	a det var for lite å gjøre på kurset. b det var for mye å gjøre på kurset. c kurset var for dyrt.

_____ riktige av 8 mulige

2 Hva betyr det?

Hvilken forklaring er best? Sett inn riktig bokstav.

For eksempel:

1 slanke seg <u>d</u>	a si at noe er viktig
2 kutte ut _____	b resultere i
3 bevege seg _____	c få tak i
4 øke _____	d gå ned i vekt
5 legge på seg _____	e ha innflytelse på
6 legge vekt på _____	f i tillegg
7 ødelegge _____	g slutte med
8 påvirke _____	h gå, mosjonere
9 dessuten _____	i være orientert
10 føre til _____	j bli større
11 følge med _____	k skade, ruinere
12 skaffe seg _____	l gå opp i vekt

_____ riktige av 11 mulige

3 Uttrykk

Sett inn riktig ord. Velg blant disse: *vekt, form, vare, vant, hensyn, ansvar*.

- 1 Alle bør ta _____ på helsa.
- 2 Det er viktig å holde seg i god _____.
- 3 Man må også ta _____ til hva man spiser.
- 4 Mange er _____ til å spise for mye sukker.
- 5 Vi har _____ for helsa vår.
- 6 Mange legger _____ på å spise sunn mat.

_____ riktige av 6 mulige

4 Hvilken setning er riktig?

Sett kryss ved den setningen som er riktig.

- 1 a Huset er stort. ☐
b Det hus er stor. ☐
c Huset er store. ☐
- 2 a Jeg låner lærerens boka. ☐
b Jeg låner lærerens bøker. ☐
c Jeg låner lærerens bøkene. ☐
- 3 a Kan jeg se oppgaven din? ☐
b Kan jeg se din oppgaven? ☐
c Kan jeg se oppgave din. ☐
- 4 a Vi trenger flere oppgaver. ☐
b Vi trenger mer oppgavene. ☐
c Vi trenger flere oppgaven. ☐
- 5 a De meste elevene liker seg på skolen. ☐
b Fleste elevene liker seg på skolen. ☐
c De fleste elevene liker seg på skolen. ☐
- 6 a Det nye huset er stor enn gamle. ☐
b Det nye huset er større enn det gamle. ☐
c Nytt huset er større enn gamle. ☐

_____ riktige av 6 mulige

5 Setninger

Sett inn ordene til venstre i riktig form og på riktig plass.

- 1 jeg – være Da _____ fem år, begynte jeg på skolen.
- 2 jeg – gå _____ på den samme skolen i ni år, til jeg var 14.
- 3 jeg – få Da jeg var 14 år, _____ plass på videregående skole.
- 4 jeg – bli Der _____ interessert i samfunnsfag.
- 5 jeg – være Etter at _____ ferdig med videregående, begynte jeg å jobbe.
- 6 jeg – like Men _____ fremdeles å følge med i det som skjer.
- 7 jeg – lese Nå _____ mange aviser hver dag.

_____ riktige av 7 mulige

6 Vokabular

Sett inn riktig ord i riktig form.

1 selvstendig – selvstendighet/en

Barna må bli _____.

Skolen vil utvikle barnas _____.

Sønnen vår er veldig _____.

2 lik – likhet/en

De legger vekt på at det skal være _____ for alle.

Forholdene er nokså _____.

Elevene er ikke _____.

3 teoretisk – teori/en

De har mange _____ fag.

De liker best de _____ fagene.

De er interessert i _____.

_____ riktige av 9 mulige

7 Tekst

Les annonsen og svar på spørsmålene.

- 1 Hva er forskjellen på Tine Melk Ekstra Lett og vanlig lettmelk?

- 2 Hvorfor har man tilsatt vitamin D i melka her i landet?

- 3 I hvilke matvarer finner man vitamin D?

- 4 Hvorfor trenger vi kalsium?

---

8 Skriftlige oppgaver

Skriv én av oppgavene.

- 1 Fortell om skolen som du gikk på da du var barn.
- 2 Fortell hvordan du får informasjon om det som skjer i verden.

Nyhet!

Ekstra lett lettmelk

Den nye TineMelk Ekstra Lett ligner i smak på vår vanlige lettmelk, men inneholder mindre fett (0,7%). I tillegg er den nye TineMelk Ekstra Lett beriket med vitamin D. Sollys er den beste kilden til vitamin D, men i Norge får vi neppe nok av dette vitaminet via solen, spesielt ikke om vinteren. Vitamin D i betydelige mengder finnes bare i noen få matvarer som tran, fet fisk og beriket margarin/smør. Vitamin D er viktig for oss fordi det fungerer som en «døråpner» for kalsium - som det finnes mye av i melk. Uten vitamin D mister kroppen kalsium som er nødvendig for vekst og vedlikehold av benbygning og tenner. TineMelk Ekstra Lett er en god kilde for både kalsium og vitamin D. Vitamin D-berikning av melk er anbefalt av Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet.

TineMelk
Overskudd til livet!

Fasit til prøve 2

1 Lytteprøve

- Han: Hm. La oss se hva de har på menyen. Jeg tror jeg tar kylling. Og hva med deg?
Blir det kylling, fisk eller grønnsaks-lasagne?
Hun: Du vet hva jeg vil ha. Jeg er jo vegetarianer.

2

- Hei Anne!
- Hei Tone. Hva synes du om den nye genseren min?
- Vet du hva? Jeg liker ikke at du hermer etter meg.
- Det gjør vel ikke noe.
- Jo. Du kunne ha kjøpt en annen.
- Så sur du er i dag.

3

- Jeg var hjemme hos Kåre i går.
- Traff du familien hans?
- Ja. Kåre er forresten veldig påvirket av faren sin.
- Mener du det?
- Ja, både når det gjelder ideer og måten å snakke på ..
- Det var interessant. Jeg har aldri snakket med faren til Kåre.

4

- (Hun): Hvor mye penger bruker du i løpet av ei helg?
(Han): Du mener i løpet av lørdag og søndag? Tja. I gjennomsnitt bruker jeg 600 kroner per dag, tenker jeg. Om søndagen tar jeg det litt med ro, men om lørdagen er jeg alltid ute på byen. Og da går det fort 800 kroner.

5

- Han: Nei, nei, det er jo bare tull det du sier!
Hun: Nå vil jeg ikke snakke mer med deg. Du avbryter meg hele tiden, er du klar over det?

6

- Hei Anne! Lenge siden sist. Hvor har du vært?
- Jeg har jobbet ett år i London.
- Hvordan har du hatt det?
- Vet du, ingenting var lagt til rette da jeg kom dit.
- Sier du det?

7

- (Hun): Kan du hjelpe meg litt?
(Han): Ja, selvfølgelig!
(Hun): Kan du ta vare på denne boka for meg?
(Han): Det kan jeg!

8

(Han): Hvorfor sluttet du på språkkurset?

(Hun): Det ble for slapt, synes jeg.

(Han): Hva skal du gjøre nå, da?

(Hun): Jeg skal finne meg et annet kurs til høsten.

2 1 – d, 2 – g, 3 – h, 4 – j, 5 – l, 6 – a, 7 – k, 8 – e, 9 – f, 10 – b, 11 – i, 12 – c

3 1 vare, 2 form, 3 hensyn, 4 vant, 5 ansvar, 6 vekt

4 1 a, 2 b, 3 a, 4 a, 5 c, 6 b

5 1 jeg var, 2 Jeg gikk, 3 fikk jeg, 4 ble jeg, 5 jeg var, 6 jeg liker, 7 leser jeg.

6

1 selvstendige, selvstendighet, selvstendig

2 likhet, like, like

3 teoretiske, teoretiske, teori

Prøve 3 (etter kapittel 9)

1 Lytteprøve

Les først gjennom spørsmålene nedenfor.

Hør deretter på samtalen mellom Pål og kollegaen hans og svar på spørsmålene.

1 Hvilke planer har moren til Pål?

---

2 Omtrent hvor gammel er hun?

---

3 Hvorfor liker ikke Pål morens ide?

---

4 Hvor bor moren i dag i forhold til Pål og familien?

---

5 Hvilke språk snakker hun?

---

6 Hva håper Pål at søstera hans kan gjøre?

_____ riktige av 6 mulige

2 Vokabular

Sett inn ord eller uttrykk fra teksten i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme.

a Liker du deg her?

b _____ du her?

a De går på skole om dagen. I tillegg jobber de om kvelden.

b De går på skole om dagen. _____ av jobber de om kvelden.

a De tok ikke godt imot henne.

b Hun følte seg ikke _____.

a Han har ikke bil, og han har ikke sykkel heller.

b Han har _____ bil _____ sykkel.

a Han var veldig rik.

b Han var svært _____.

a Min far eide denne leiligheten. Jeg overtok den da han døde for to år siden.

b Jeg _____ denne leiligheten etter min far for to år siden.

a Greier du deg med så lite penger?

b _____ du deg med så lite penger?

a Kan du se etter ungene mens jeg er i butikken?

b Kan du _____ ungene mens jeg er i butikken?

a Jeg vil heller ha god lønn enn kort arbeidsdag.

b Jeg _____ god lønn framfor kort arbeidsdag.

a Jeg har ikke møtt foreldrene til mannen min.

b Jeg har ikke møtt _____ mine.

_____ riktige av 10 mulige

3 **Fordi og derfor**

Knytt sammen setningene med *fordi* og *derfor*. Se på eksempelet.

Det jobber mange kvinner der. De kan prioritere en mannlig søker.

fordi *De kan prioritere en mannlig søker fordi det jobber mange kvinner der.*

Derfor *Det jobber mange kvinner der. Derfor kan de prioritere en mannlig søker.*

Han vil vite mer om jobben. Han ringer til arbeidsgiveren.

fordi _____

derfor _____

Han vil gjerne ha jobben. Han skriver en god søknad.

fordi _____

derfor _____

Hun må være hjemme i dag. Barna hennes er ikke friske.

fordi _____

derfor _____

Hun var aldri ute om kvelden. Foreldrene hennes var veldig strenge.

fordi _____

derfor _____

Mange husmenn måtte flytte. Det var ikke nok arbeid.

fordi _____

derfor _____

_____ riktige av 10 mulige

4 Når og etter at

Bind setningene sammen med *når* og *etter at*. Se på eksempelet.

Først skriver han søknaden. Så går han på postkontoret.

Når han har skrevet søknaden, går han på postkontoret.

Han går på postkontoret etter at han har skrevet søknaden.

Først skal de ta norskkurs. Så skal de søke jobb.

Når _____
_____ etter at _____

Først vasker vi huset. Så tar vi en skitur.

Når _____
_____ etter at _____

Først må de spørre foreldrene om lov. Så kan de gifte seg.

Når _____
_____ etter at _____

Først vil jeg være hjemme med barna noen år. Så skal jeg begynne å jobbe.

Når _____
_____ etter at _____

_____ riktige av 8 mulige

5 Lukeprøve

Skriv ett ord i hver luke slik at teksten får en logisk sammenheng.

I siste halvdel av 1800-tallet emigrerte mange nordmenn til Amerika. De første reiste med seilskip, og reisen over havet tok lang tid, mellom én og tre måneder. De _____ reiste, måtte ha med seg mye _____, for det var ikke mulig å _____ mat om bord. Ofte dro hele familien _____ sted, både far, mor og barna. _____ var dårlig plass på skipene, og _____ ble syke og døde. I 1862 _____ 300 passasjerer med skipet «Amalie» til _____. 75 døde på turen, og i _____ døde 36 etter at de hadde _____ fram til Amerika. De første nordmennene _____ kom til Amerika, var helt alene _____ et fremmed land. Alt var nytt _____ dem. De kunne ikke engelsk, og _____ var annerledes enn den de var _____ til å spise i Norge. Mange _____ hjem og tenkte at de skulle _____ hjem igjen etter et par år. _____ dro tilbake, men de fleste ble _____ i det nye landet. De fikk _____ og arbeid, og barna deres lærte _____ engelsk på skolen. Etter en stund _____ mange av barna å snakke norsk _____ hverandre. Dette likte ikke alle foreldrene. _____ var redde for at barna skulle _____ norsk språk og norsk kultur. Mange _____ skrevet romaner om dette, blant annet _____ norske forfatteren Ole Edvard Rølvåg. I _____ *Peder Seier* kan vi lese om _____ ung, norsk gutt som vokste opp _____ med familien sin i Amerika.

_____ riktige av 30 mulige

6 Pronomen

Hva sier hun?

Dette forteller Helene:

«På skrivebordet mitt står det et fotografi av familien min. Jeg står til høyre på bildet sammen med de to brødrene mine. Jeg har på meg en ny, grønn kjole. Lillebroren min har kledd seg i hvit skjorte og slips. Til venstre på bildet kan jeg se de to tantene mine. Midt på bildet står faren min. Han ser glad ut og holder omkring moren min. Faren min ble 50 år den dagen, og det var en fin 50-årsdag.»

Fortsett setningene og skriv hva Helene forteller. Skriv i 3. person.

På skrivebordet hennes står det et fotografi _____.

Hun står til høyre på bildet sammen _____.

Hun har på _____.

Lillebroren _____.

Til venstre på bildet kan _____.

Midt på bildet _____.

Han ser glad ut og holder _____.

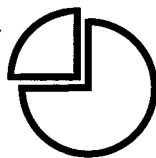
Faren _____,

og det var en fin 50-årsdag.

_____ riktige av 8 mulige

7 Les annonsen og svar på spørsmålene

Pizzabakeriet

En av våre pizzabakere går ut i permisjon, og det er derfor en ledig deltidsstilling som pizzabaker til kvelds- og helgejobbing. Stillingen utlyses foreløpig for ett år, men med mulighet for forlengelse. Pizzabakeriet ligger i et relativt nytt, hyggelig boligområde, og de fleste av våre kunder er unge barnefamilier. Mange ønsker å få levert våre pizzaprodukter hjem, og det er derfor nødvendig at du har sertifikat klasse B. I tillegg må du være ærlig og ansvarsbevisst. Dersom du også har godt humør og glimt i øyet, kan du være den rette for oss. Du må være over 21 år og ha erfaring fra liknende arbeid før.

Send en skriftlig søknad med attester til Pizzabakeriet AS, Solstadsveien 67, 6433 Finnstad.
Har du spørsmål ang. stillingen, kan du henvende deg til daglig leder Frode Mausdal på tlf. 50 49 13 22 eller send en e-post til: frode.mausdal@pizzab.no

- 1 Hvorfor er det en ledig stilling på Pizzabakeriet?
_____
- 2 Hvordan er arbeidstida?
_____
- 3 For hvor lang tid kan man få arbeid her?
_____
- 4 Hvem er det som først og fremst kjøper pizza på Pizzabakeriet?
_____
- 5 Hvorfor må søkeren ha førerkort?
_____
- 6 Hvilke kvalifikasjoner må søkeren ha?
_____
- 7 Hvor gammel må han/hun være?
_____
- 8 Hva slags boligområde ligger Solstadsveien i?
_____
- 9 Hvem er Frode Mausdal?
_____
- 10 Hvordan kan man kontakte ham?
_____

8 Skriftlig oppgave

Skriv én av oppgavene under.

1 Arbeid

Fortell om et arbeid du har hatt. Hva gjorde du? Hvordan likte du arbeidet?

Eller:

Fortell hva du har lyst til å arbeide med i framtida.

2 Et brev

Skriv et brev til en venn og fortell om dine erfaringer som immigrant i Norge.

Fasit til prøve 3 (etter kapittel 9)

1 Lytteprøve

- Nei hei Pål, du må ha litt mat, du og?
- Ja, jeg må ha meg en liten matbit nå midt på dagen.
- Jeg synes du ser litt nedfor ut, for å si det rett ut.
- Ja jeg gjør det, faktisk. Jeg fikk meg en liten overraskelse her, nå nettopp.
- Å, er det noen som er syk?
- Nei, det er moren min. Jeg snakket med henne på telefonen, og hun har tenkt å flytte til Spania.
- Ja, du behøver vel ikke å bli nedfor på grunn av det?
- Ja, men altså, det var jo en liten overraskelse å få, da. Jeg er jo vant til å ha moren min i nærheten her, for barnebarna og vår egen del, sånn sett. Det er nå én ting ...
- Ja?
- Men hun foreslo at hun ville selge huset ...
- Her i Norge?
- Ja, og flytte ned for godt.
- Det må jeg si er sprekt gjort av en pensjonist.
- Sprek og sprek. Hun har nå ikke akkurat vært frisk. Hun har nå hatt hjerteproblemer og forskjellig annet. Så jeg synes dette høres helt dumt ut, jeg.
- Men dumt? Er det dumt for henne, da? Eller er det dumt for dere?
- Nei, dumt for henne er det vel kanskje ikke, for hun har villet reise ned der og har vært der nesten hvert eneste år, en fjorten dager, tre uker, og det har jeg synes var veldig greit. Men å bo der fast? Nei.
- Ja, men kan ikke ungene dine dra en tur til Spania av og til og besøke bestemor?
- Ja, men det blir jo litt tungvint, da. Altså, nå er det jo enkelt. Vi bor jo ganske nært og hvis ungene vil på besøk til «ho besta» så stikker de bort til henne.
- Jo, men dere pleier jo å dra på ferie?
- Det blir jo verre å reise til Spania. Det blir jo en gang i året, kanskje det. Maks.
- Ja, men så kan vel hun komme til Norge av og til, å feire jul og ...
- Ja, men hva hvis hun blir syk?
- Nei, men kjære deg, Pål, det finnes da både leger og sykehus i Spania også.
- Ja, med hennes engelsk, så kan det bli problemer, tror jeg. Hun snakker ikke så godt språk.
- Vet du hva? Det bor så mange pensjonister fra Norden i Spania at det ville overraske meg om ikke en pensjonist fra Norge kan klare seg både med norsk, skandinavisk og litt enkle engelskkunnskaper for å gjøre seg forstått. Helt sikkert.
- Nei, jeg synes dette her er veldig vanskelig, altså. Jeg skal snakke med søstera mi nå i dag. Kanskje hun vil legge inn et ord. Kanskje hun får overtalt henne til å bli.
- Nei, jammen, dere får tenke på hva som er best for moren din da, i hvert fall. OK, ta og spis nå, da.
- Ja, det skal jeg gjøre.
- Og tenk på andre ting òg, da.
- Ja, vi får gjøre det.

2

Trives – Ved siden – velkommen – verken (bil) eller – velstående – arvet – Klarer –
passe (på) – foretrekker – svigerforeldrene

3

Han ringer til arbeidsgiveren fordi han vil vite mer om jobben. / Fordi han vil vite mer

om jobben, ringer han til arbeidsgiveren.

Han vil vite mer om jobben. Derfor ringer han til arbeidsgiveren.

Han skriver en god søknad fordi han gjerne vil ha jobben. / Fordi han gjerne vil ha jobben, skriver han en god søknad.

Han vil gjerne ha jobben. Derfor skriver han en god søknad.

Hun må være hjemme i dag fordi barna hennes ikke er friske. / Fordi barna hennes ikke er friske, må hun være hjemme i dag.

Barna hennes er ikke friske. Derfor må hun være hjemme.

Hun var aldri ute om kvelden fordi foreldrene hennes var veldig strenge. / Fordi foreldrene hennes var veldig strenge, var hun aldri ute om kvelden.

Foreldrene hennes var veldig strenge. Derfor var hun aldri ute om kvelden.

Mange husmenn måtte flytte fordi det ikke var nok arbeid. / Fordi det ikke var nok arbeid, måtte mange husmenn flytte.

Det var ikke nok arbeid. Derfor måtte mange husmenn flytte.

4

Når de har tatt norskkurs, skal de søke jobb.

De skal søke jobb etter at de har tatt norskkurs.

Når vi har vasket huset, tar vi en skitur.

Vi tar en skitur etter at vi har vasket huset.

Når de har spurt foreldrene om lov, kan de gifte seg.

De kan gifte seg etter at de har spurt foreldrene om lov.

Når jeg har vært hjemme med barna noen år, skal jeg begynne å jobbe.

Jeg skal begynne å jobbe etter at jeg har vært hjemme med barna noen år.

5 Lukeprøve

I siste halvdel av 1800-tallet emigrerte mange nordmenn til Amerika. De første reiste med seilskip, og reisen over havet tok lang tid, mellom én og tre måneder. De som reiste, måtte ha med seg mye mat, for det var ikke mulig å kjøpe mat ombord. Ofte dro hele familien av sted, både far, mor og barna. Det var dårlig plass på skipene, og mange ble syke og døde. I 1862 reiste 300 passasjerer med skipet «Amalie» til Amerika. 75 døde på turen, og i tillegg døde 36 etter at de hadde kommet fram til Amerika. De første nordmennene som kom til Amerika, var helt alene i et fremmed land. Alt var nytt for dem. De kunne ikke engelsk, og maten var annerledes enn den de var vant til å spise i Norge. Mange lengtet hjem og tenkte at de skulle reise hjem igjen etter et par år. Noen dro tilbake, men de fleste ble glad i det nye landet. De fikk venner og arbeid, og barna deres lærte seg engelsk på skolen. Etter en stund sluttet mange av barna å snakke norsk med hverandre. Dette likte ikke alle foreldrene. De var redde for at barna skulle glemme norsk språk og norsk kultur. Mange har skrevet romaner om dette, blant annet den norske forfatteren Ole Edvard Rølvåg. I romanen *Peder Seier* kan vi lese om en ung, norsk gutt som vokste opp sammen med familien sin i Amerika.

6

(På skrivebordet hennes står det et fotografi) av familien hennes.

(Hun står til høyre på bildet sammen) med de to brødrene sine.

(Hun har på) seg en ny, grønn kjole.

(Lillebroren) hennes har kledd seg i hvit skjorte og slips.

(Til venstre på bildet kan) hun se de to tantene sine.

(Midt på bildet) står faren hennes.

(Han ser glad ut og holder) omkring moren hennes.

(Faren) hennes ble 50 år den dagen, (og det var en fin 50-årsdag).

Prøve 4 (etter kapittel 12)

1 Lytteprøve

Hør på opplesingen og svar så mye du kan.

Hva får du vite om Adolf Hitler?

Hva får du vite om Vidkun Quisling?

Når og på hvilken måte døde Hitler og Quisling?

---

2 Vokabular

Hva betyr disse setningene? Sett kryss.

1 Det er mange gjentakelser.	a De maser mye.
	b Det blir sagt mange ganger.
	c Det er mange feil.
2 Hun er modig.	a Hun er ikke redd.
	b Hun er ikke enig.
	c Hun har barn.
3 De er nysgjerrige.	a De vil ikke betale så mye.
	b De vil vite mer.
	c De har mye gjeld.
4 De bryr seg ikke om været.	a De synes ikke været er viktig.
	b De liker ikke regn.
	c De snakker ikke om været.
5 Problemene forsvant.	a Problemene fortsatte.
	b Problemene ble borte.
	c Problemene forandret seg.
6 De satte i gang.	a De ventet.
	b De satt utenfor rommet.
	c De startet.

_____ riktige av 6 mulige

3 Viktige småord

Hva er riktig? Sett kryss.

1	Hun skal flytte	fra i om	et år.
2	De flytter	til for om	å få det bedre.
3	De skal bo i en by	hvem at som	ligger ved havet.
4	Jeg bor hos en venn	som hvem at	jeg liker godt.
5	Han fortalte en historie	hvis at som	ikke var sann.
6	Jeg vet ikke	hvis at om	det er sant.
7	Hun spurte meg	at om hvis	det var sant.
8	Jeg vet ikke	hva hva som som	er riktig

_____ riktige av 8 mulige

4 Lukeprøve

Sett inn ord som passer. Det skal bare være ett ord i hver luke.

Bjørg Pedersen jobber på en oljeplattform i Nordsjøen. Der jobber hun i to uker i sammenheng. _____ har hun tre uker fri. Etterpå _____ hun i to uker til, og _____ får hun fri i fire uker. _____ synes at det fungerer veldig bra. _____ har hun mann og tre barn, _____ hun er mye hjemme hos familien _____ når hun har fri. Når hun _____ på jobb, arbeider hun mye mer _____ vanlig arbeidstid. Da arbeider hun 12 _____ hver dag, også lørdag og søndag. _____ får hun så mye fri. Det _____ ikke så mange kvinner som jobber _____ oljeplattformer, men Bjørg Pedersen trives veldig _____ på jobben. Det er en hyggelig _____. Mange tror at man er veldig _____ langt ute i havet, men slik _____ det ikke. En oljeplattform likner på _____ landsby. Det er både boliger, sykehus, _____ helsestudio og kantine der. Når de _____ jobber, kan menneskene på plattformen slappe _____ på samme måte som andre. – Men _____ er ikke mange andre som må _____ helikopter på jobben, smiler Bjørg Pedersen _____ gjør seg klar til to nye _____ på jobb.

_____ riktige av 25 mulige

Én av to vil starte for seg selv

Tallet på dem som ønsker å starte sin egen bedrift, øker stadig. Det er langt igjen til amerikanske tilstander, men vi ser tydelige tendenser til at flere og flere unge ser det å starte for seg selv som et reelt alternativ til å søke jobb. I en intervjuundersøkelse som er gjennomført blant 1200 personer, kommer det fram at nesten halvparten av oss ønsker å starte egen bedrift. Størst er interessen blant de unge. Det var flest unge mennesker mellom 18 og 29 år som hadde slike ønsker. Blant de eldre var ikke interessen så stor. Det er også forskjeller med hensyn til hvor folk bor. Blant sørlendingene er det flest som ikke kan

tenke seg å begynne for seg selv, mens det er flest i Oslo og Akershus som har slike planer.

I alt er det 44 % som svarer at de har lyst til å starte sin egen virksomhet, mens 53 % ikke har slike ønsker. 3 % er usikre. Intervjuene ble foretatt i mai 2005.

Blant motivene for å ha lyst til å starte for seg selv er ønsket om å være sin egen sjef og å være uavhengig av andre. Mange drømmer om å bygge opp en bedrift fra bunnen av og få bruke mange av sine evner. På den negative siden er den økonomiske usikkerheten, sammen med lange arbeidsdager og hardt arbeid.

1 Når foregikk undersøkelsen?

---

2 Hvor mange ble intervjuet?

---

3 Hvor mange er det som ønsker å starte for seg selv?

---

4 I hvilke aldersgrupper er det flest som ønsker å starte for seg selv?

---

5 I hvilke deler av landet er det flest som ønsker å starte for seg selv?

---

6 Hvorfor ønsker mange å bygge opp sin egen bedrift?

---

7 Hva er det som ikke er så bra ved å starte for seg selv?

---

6 Setninger

Sett inn ordene til venstre i riktig form og på riktig plass.

jeg – lese	1	Da jeg var liten, _____ mye.
jeg – like	2	Eventyr _____ veldig godt.
vi – lese	3	For noen uker siden _____ om Askeladden.
han – dra	4	Da brødrene hans var blitt skremt av trollet, _____ ut i skogen.
han – lure	5	Da han møtte trollet, _____ det.
han – lure	6	Etter at _____ trollet, tok Askeladden sølv og gull fra trollet.
han – gifte seg	7	I mange eventyr _____ med prinsessa og får halve kongeriket.

7 Skriftlige oppgaver

Skriv én av oppgavene under.

- 1 Skriv om et eventyr eller skriv om en eventyrfigur som er populær i eventyr du har lest.
- 2 Skriv om en viktig dag eller periode i et lands historie.

Fasit til prøve 4

1 Lytteprøve

Hitler og Quisling

Adolf Hitler ble rikskansler i Tyskland i 1933. Han fikk stor makt og styrte uten å bry seg om demokratiske regler. Han plasserte politiske motstandere og andre grupper som han ikke likte, i egne leirer. Verst gikk det ut over jødene.

I 1939 angrep Hitler nabolandet Polen, og ikke lenger etter var den andre verdenskrigen i gang. Under Hitlers ledelse la Tyskland under seg store deler av Europa og Afrika.

I Norge var det en politiker som hadde omtrent de samme tankene og idealene som Hitler. Han het Vidkun Quisling. Han dannet et nytt politisk parti i 1933. Partiet deltok i valget, men fikk ikke inn noen representanter på Stortinget. Da tyskerne angrep Norge i 1940, begynte Quisling å samarbeide med dem og fikk en ganske sentral posisjon under krigen.

Etter hvert fikk tyskerne større og større problemer med krigføringen. De tapte mer og mer og mistet mange soldater. I 1945 måtte Tyskland kapitulere, og den andre verdenskrigen var slutt.

Både Hitler og Quisling døde i 1945. Hitler begikk selvmord, mens Quisling ble stilt for retten og dømt til døden. Han ble henrettet den 24. oktober.

2

1 b, 2 a, 3 b, 4 a, 5 b, 6 c

3

1 om, 2 for, 3 som, 4 som, 5 som, 6 om, 7 om, 8 hva som

4

Björg Pedersen jobber på en oljeplattform i Nordsjøen. Der jobber hun i to uker i sammenheng. Så har hun tre uker fri. Etterpå jobber hun i to uker til, og så får hun fri i fire uker. Hun synes at det fungerer veldig bra. Hjemme har hun mann og tre barn, og hun er mye hjemme hos familien sin når hun har fri. Når hun er på jobb, arbeider hun mye mer enn vanlig arbeidstid. Da arbeider hun 12 timer hver dag, også lørdag og søndag. Derfor får hun så mye fri.

Det er ikke så mange kvinner som jobber på oljeplattformer, men Björg Pedersen trives veldig godt på jobben. Det er en hyggelig arbeidsplass. Mange tror at man er veldig isolert langt ute i havet, men slik er det ikke. En oljeplattform likner på en landsby. Det er både boliger, sykehus, kino, helsestudio og kantine der. Når de ikke jobber, kan menneskene på plattformen slappe av på samme måte som andre.

– Men det er ikke mange andre som må ta helikopter på jobben, smiler Björg Pedersen og gjør seg klar til to nye uker på jobb.

6

1 leste jeg, 2 likte jeg, 3 leste vi, 4 dro han, 5 lurte han, 6 han hadde lurt, 7 gifter han seg

Fasit til oppgavene i arbeidsboka, inkludert lytteprøvene

Kapittel 1 Hva driver du med?

2

(Nå for tida) er Sonia hjemmeværende.

(Snart) skal barna begynne på skolen.

(Før hun giftet seg,) jobbet hun i barnehage.

(Hvis hun vil,) kan hun få jobb på kjøpesenteret.

4

paske – synes – kom – jobbet – foretrekker – blir

5

får lyst til å – foretrekker – driver (Jan) med – Hva slags – forskjellige – foreløpig – ikke så verst

6

Hva gjør du nå? Hvorfor jobber du ikke som ingeniør nå?

Hva slags jobber har du hatt her i landet? Har du lyst til å jobbe i barnehage?

7

Hvor – Hva – Hvem – Hvorfor – Hva – Hvordan

8

For eksempel:

Hva gjør Ella? Hvor ofte jobber hun i butikk? Hva studerte hun før hun kom hit?

Hva har hun lyst til å studere nå? Hva slags jobb vil hun gjerne ha?

Hvorfor det?

9

a) å jobbe – arbeid/et – å utdanne (seg) – å løfte – drøm/men – erfaring/en – å håpe

b) 1 jobbe – 2 arbeidet – 3 utdanning – 4 løfte – 5 drømmer/drømte – 6 erfaring – 7 håper

11

For eksempel:

(Linn drømmer) om å starte for seg selv. (Hun vil gjerne) starte et spisested.

(Hun har tenkt å spesialisere seg) på teservering. (Nå går) hun på AMO-kurs.

(Der lærer) hun hva hun må gjøre for å starte for seg selv.

12

(Jeg har tenkt) å begynne å jobbe snart.

(Jeg kommer) til å begynne å jobbe snart.

(Jeg har lyst) til å begynne å jobbe snart.

(Jeg vil gjerne) begynne å jobbe snart.

(Jeg håper) å begynne å jobbe snart.

(Jeg skal) begynne å jobbe snart.
(Jeg vil helst) begynne å jobbe snart.

15

a – a – b – b

16

jobber – har jobbet – jobbe
har vært – være – er
lærer – har lært – lærer/har lært
har (du) hatt – har hatt – har (jeg) hatt

17

var hun – jobbet jeg – Jeg har jobbet – har hun fått – Han har studert – bodde de – har de
bodd – har du bodd – bodde du – Vi har lært

18

(Det) liker han (ikke.) – (Det) er han glad for. – (Det) gleder han seg til. –
(Det) har han (alltid) hatt lyst til. – (og det) er han (ikke så) glad for. –
(Men) han liker (å lage mat, så) han gleder seg (veldig likevel.)

28 Lytteprøve. Vokaler

før	<u>ny</u>	<u>sik</u>	du	han	like	<u>lege</u>
<u>får</u>	ni	syk	<u>do</u>	<u>hun</u>	<u>lykke</u>	legge

29 Diktat

- 1 Hun vil gjerne være hjemme.
- 2 Han gleder seg til å få ny jobb.
- 3 Det er tungt å arbeide på sykehjem.
- 4 Jeg har tatt mange kurs.
- 5 Man må kjenne til mange lover og regler.

Kapittel 2 Familie og hverdagsliv

1

(galt) – galt – riktig – riktig – galt – galt – riktig – galt – riktig – galt – riktig – galt

2

hjelp – overtid – Etter – hjem – hjemme – samboeren – kamp – ensom – gjerne – besøk –
sender – Dessverre – kjøkkenet

3

etter – tidlig – litt – smart – av og til – nye

4

Tror – tror – synes – synes – synes – tror – Tror – tror – synes – synes

7

i – med – på – i – på – i – i – for – av – på – på – fra – med – av – for – for – på

8

flytte – flytter – flyttet – har flyttet
vokse – vokser – vokste – har vokst
gå – går – gikk – har gått
ta – tar – tok – har tatt
gjøre – gjør – gjorde – har gjort
bo – bor – bodde – har bodd
sette – setter – satte – har satt
treffe – treffer – traff – har truffet
prøve – prøver – prøvde – har prøvd

9

Han kommer – han flyttet – liker han – han kom – hadde han – bodde han – fikk han – ble
Søren – skal de – Søren gleder – har han lest

10

I går var jeg hjemme hos foreldrene dine. Jeg hilste også på de to brødrene dine og søstera di. Det var virkelig hyggelig å se hjemmet ditt og snakke med familien din.

11a

deres – vår – vår – deres – vårt

14

skille seg – ektepar – Ekteskapet – gift – giftet seg – samboere – skilt –
skilsmisse(prosenten) – skiller seg – ektefellen

21 Lytteøvelse

Person 1:

Jeg heter Sarah og er nitten år. Jeg er født i Norge, men foreldrene mine kommer fra Somalia. Nå går jeg siste året på videregående skole, og det går ganske bra, selv om jeg sliter en del med norsk og engelsk. Matematikk, derimot, er lett, og der får jeg som regel gode karakterer. Jeg vet ikke helt hva jeg vil gjøre når skolen er ferdig. Pappa vil at jeg skal studere matematikk, men jeg har lyst på en pause etter skolen. Hvis jeg får lov av mamma og pappa, vil jeg jobbe et år, enten i butikk eller i barnehage. Da kan jeg tenke litt mer på hva jeg vil bli, og hvilke skoler jeg bør ta senere. Det er nesten ingen i klassen min som vet hva de skal gjøre til neste år. Jeg er ganske flink til å snakke med barn og ungdom, så kanskje vil jeg bli lærer en gang. Men akkurat nå vet jeg ikke helt.

Person 2:

Jeg heter Lasse og er 42 år gammel. Jeg er skilt og har tre barn. De bor hos moren sin, så det er ikke så ofte jeg får se dem. De er hos meg annenhver helg, fra fredag ettermiddag til søndag kveld. Det er ganske rart å ha dem på besøk. Jeg er så redd for at de skal kjede seg – ingen av vennene deres bor i dette området – så jeg prøver hele tiden å finne på ting vi kan gjøre. Noen ganger går vi på kino, eller vi går på kafé og spiser hamburger og drikker cola. Egentlig har jeg bare lyst til å være sammen med dem uten å gjøre så mye ekstra, men det er vanskelig når vi ikke har den daglige kontakten. Ellers er jeg ingeniør og jobber som konsulent i et stort datafirma. Det er spennende å jobbe der, for det skjer stadig noe nytt. Nå er jeg med på et prosjekt der vi holder på å utvikle et nytt datasystem. I slike perioder må jeg jobbe mye overtid, men det er bare ok. Ofte tar jeg med meg arbeidsoppgaver hjem og jobber litt om kveldene. I andre perioder er det mindre å gjøre, og da kan jeg ta meg mer fri.

Person 3:

Jeg heter Anna Larsen og jeg er 58 år. Jeg har fem barn, to sønner og tre døtre, og nå er de voksne. Ingen av dem bor hjemme hos meg lenger. Den ene sønnen bor like i nærheten av meg. Han er gift og har nettopp fått en liten datter, så nå er jeg blitt bestemor. Det er kjempehyggelig å ha dem i nærheten. Det er jeg veldig glad for. De inviterer meg ofte til middag og stikker innom hos meg så snart de har tid. Og så håper jeg jo at jeg kan være barnevakt for det lille barnebarnet mitt av og til. Jeg har aldri hatt noen jobb utenfor hjemmet, jeg. Jeg har vært hjemmeværende, og jeg synes det var nok å gjøre med fem barn. Mannen min var også litt gammeldags, så han ville gjerne slappe av når han kom hjem, og da var det jeg som måtte gjøre alt hjemme. Men nå har jeg begynt å jobbe litt. Jeg jobber som eksamensvakt på Universitetet, og det liker jeg godt. Studentene er veldig hyggelige, selv om mange av dem selvfølgelig er nervøse når de sitter og strever med eksamen. For meg er det godt å få litt ekstra inntekter. I år skal jeg på ferie utenfor Norge for aller første gang. En venninne og jeg skal til Skottland. Gjett om vi gleder oss! Vi har til og med kjøpt et lite språkkurs i engelsk, så nå pucker vi engelske ord og uttrykk hver dag.

Kapittel 3 Bolig og økonomi

1

(galt) – riktig – galt – riktig – riktig – galt – riktig – galt – riktig

3

orket – spart – låne – konto – ta opp – lån – renta – realistisk – råd til – regninger – planlegge

9

Badene er nye. – Bordene er stygge. – Boligene er gamle. – Bøkene er dyre. – Legene er unge. – Byene er små.

10

gammel – gamle – gammel – gammelt – lite – små – liten – lite – lita – små – liten

11

mange nye møbler – det nye huset – et nytt lite hus – mange høye trær – de høye boligprisene – det høye fjellet – høye stemmer – de høye budene – en liten stund – små figurer – Et lite øyeblikk – den lille annonsen – de små skoene

13

a åpen – åpne – åpent – åpne
b åpen – åpne – åpne – åpent

14

Hvorfor – fordi – Derfor – hvorfor – fordi – derfor – hvorfor – fordi – derfor – fordi

21 Lytteøvelse

Kari: Hei, Trygve. Du ser så trist ut. Er det noe i veien?

Trygve: Å, hei Kari. Ja, jeg har en del problemer for tida.

Kari: Problemer?

Trygve: Ja, økonomiske problemer.

Kari: Huff da. Har ikke du og Ragnhild nettopp flyttet?

- Trygve: Jo, det er akkurat det. Vi kjøpte en leilighet for fire måneder siden. Vi hadde sett på annonser og gått på minst ti visninger før vi fant noe vi likte og som ikke var altfor dyrt.
- Kai: Jeg hørte det. Men – ble det for dyrt likevel?
- Trygve: Jeg skal fortelle hele historien. Vi fant altså en toroms leilighet til slutt. Den var kjempefin, med balkong og ei ganske stor stue. Den kostet selvfølgelig altfor mye – jeg mener, alt er jo dyrt i dag, men vi fant ut at vi kunne klare det. Selv om jeg er student og bare har studielån å leve av, så jobber jo Ragnhild. Så vi dro til banken og fikk lån der.
- Kari: Er det selveierleilighet?
- Trygve: Nei, leiligheten ligger i et borettslag. men det som var så bra, var at fellesutgiftene i dette borettslaget var veldig lave. Vi skulle bare betale 1400 kroner i måneden i fellesutgifter. Dessuten var selve leiligheten veldig fint oppusset. På kjøkkenet f.eks., var det nye skap og benker.
- Kari: Så dere trengte ikke å bruke noe ekstra penger på å pusse opp?
- Trygve: Nei. Ragnhild og jeg satte opp et budsjett og fant ut at vi kunne bruke hennes lønn til å betale lån, fellesutgifter, telefon, strøm, osv. Så kunne vi bruke mitt studielån til å kjøpe mat, klær, busskort og ja – alt det andre.
- Kari: Hva var det som gikk galt da?
- Trygve: I forrige måned fikk vi beskjed om at det skulle være møte i borettslaget. Både Ragnhild og jeg gikk på dette møtet, og der fikk vi et lite sjokk. Det viste seg at hele det elektriske anlegget i borettslaget må skiftes ut.
- Kari: Hva? I alle leilighetene?
- Trygve: Ja. Det hadde vært en kontroll, og da fant man ut at det elektriske anlegget var for gammelt og at det kunne bli brann.
- Kari: Oj, det høres skummelt ut.
- Trygve: Ja, men det var ikke det eneste. De hadde også funnet ut at taket i dette borettslaget måtte skiftes ut.
- Kari: Er det sant? Hele taket?
- Trygve: Ja, taket har ikke vært reparert på over 30 år, og nå var det store skader. Det var kommet inn vann på loftet flere steder, og de var redde for at det skulle bli flere lekkasjer.
- Kari: Dette høres ikke billig ut.
- Trygve: Nei, det er akkurat det. De fleste andre som bor i borettslaget, har tydeligvis mye bedre råd enn Ragnhild og jeg har. De stemte derfor ja til alle disse reparasjonene. Jeg forstår jo at det er nødvendig, men for oss er dette nesten en katastrofe.
- Kari: Hvordan skal dere betale dette? Betyr det at fellesutgiftene per måned kommer til å øke?
- Trygve: Ja, nettopp. Nå er det bestemt at fellesutgiftene går opp fra 1400 til 2800 kroner hver måned i ett år. Det har ikke vi råd til.
- Kari: Hva skal dere gjøre nå?
- Trygve: Jeg vet ikke helt. Kanskje jeg må slutte å studere og begynne å jobbe.
- Kari: Nei, det må du ikke gjøre. Du er jo ferdig med studiene om to år.
- Trygve: Jeg vet det. Et annet alternativ er å jobbe om kvelden. De trenger folk i kassa på matbutikken her nede.
- Kari: Det er en bedre idé. Dessuten skal dere bare betale disse høye utgiftene i ett år, ikke sant? Vi får håpe at fellesutgiftene går ned etterpå.
- Trygve: Ja, det håper jeg virkelig. Noen ganger føler jeg at vi har kjøpt katta i sekken.
- Kari: Nei da, dere har ikke kjøpt katta i sekken. Men jeg forstår at dere har det litt trangt økonomisk akkurat nå. Dere får komme til oss og spise middag.
- Trygve: Kanskje det er en løsning.

Kari: Men jeg mener det. Det er så lenge siden vi har sett dere. Kan dere ikke stikke innom en dag?
Trygve: Det skal vi gjøre. Ha det bra så lenge.
Kari: Ha det.

Kapittel 4 Mat og helse

2

tynn – god – lite – legge (på seg) – lavt – misfornøyd

3

Hun – henne – henne – dere – Vi – oss – de – dem – jeg – meg

4

seg – seg – deg – dere – oss – seg

5

holde seg i form – å holde deg i form – holde dere i form – holde seg i form
å slanke seg – å slanke meg – slanket seg – å slanke deg – slanke oss

7

mosjonerer – Tidligere – i stedet for – bevege – unngå – øker risikoen – legge på deg – gått opp

8

mye melk – mye frukt – mye mat – Mange ungdommer – mange land – mange sykdommer

9

få venner – lite fisk – få sykdommer – få leger – lite krydder – lite bensin

11

sunn – sunt – sunt – sunt – sunne – sunn
godt – godt – god – godt – gode

13

Skjær tomatene i skiver. – Kok risen. – Stek fisken i stekepanna. – Hell litt olje over. – Sett formen i stekeovnen.

17

god – bedre – best
gammel – eldre – eldst
liten – mindre – minst
ung – yngre – yngst
tung – tyngre – tyngst

18

større – større – større – mindre – mindre – mindre

19

Eksempler: surt – surere – tykke – varme – grå – trøtte – sinte – lita – fornøyd – bedre – gladere

26 Lytteøvelse

Hun: Du, så mye folk det er her. Men det er et hyggelig sted.

Han: Ja, det synes jeg også. Og så mye god mat. Har du bestemt deg for hva du vil ha?

Hun: Ikke helt. Skal jeg ta kjøtt eller fisk? Hva vil du ha?

Han: Jeg tror jeg velger kjøtt. Lammestek er jo deilig.

Hun: Men vi spiste jo lammestek på søndag. Kan du ikke prøve noe nytt?

Han: Jo, du har rett, men lammestek er godt. Og dyrt. Det koster jammen 230 kroner.

Hmm. De har kjøttgryte og salat, ser jeg. Det høres godt ut. Og rimeligere. 185 kroner. Jeg tror jeg velger det. Og du?

Hun: Jeg vet ikke helt. Jeg har lyst på fisk.

Han: Torsk?

Hun: Nei, jeg er ikke så glad i torsk. Kanskje kokt laks. La meg se; den koster 195 kroner.

Jeg tar det. Og så må jeg ha kokte poteter. Skal du ha poteter?

Han: Nei, jeg vil ha ris. Og så litt brød. Hva vil du ha å drikke?

Hun: Jeg er jo mest glad i rødvin, men hvitvin passer bedre til fisk, så jeg tar det. Og så må jeg ha et glass vann. Hva vil du ha?

Han: Jeg har lyst på pils, men jeg tar en lettøl. Jeg skal jo kjøre hjem etterpå.

Hun: Ja, det er ikke lett å få tak i drosje nå før jul. Skal vi bestille, da?

Han: Ja, men hvor er kelneren?

Kapittel 5 Massemedier og informasjon

3

av – om – opp – med – ut – seg – oss – seg – oss

4

Verb	Substantiv	Adjektiv
å få	et liv	daglig
å bruke	et barn	tradisjonell
å hente	et nett	stor/større
å ha	et medium	ulik
å kjøpe	en familie	populær
å abonnere	en/ei avis	

8

underholdningsprogrammer – nyhetssending – barneprogram – kommunikasjonskanal
informasjonskanal – filmkanal – reklamefilm – løssalgsaviser

10

- a 1 avhengig – 2 tradisjonell – 3 gjennomsnitt/et – 4 økonomisk – 5 demokrati/et
b 1 avhengige – tradisjonelle – gjennomsnittlig – økonomiske – demokratiet

12

diskusjon – begynnelsen – informasjonen – underholdning – kommunikasjonen – støtte

15

dramatisk – tradisjonell – politiske – religiøs – kulturelle – nyttig – informative

16

Mange ser på tv for å *slappe av*.

Men mange ser på tv for å *følge med* i hva som skjer i verden.

Hvis man *er opptatt av* politikk, må man lese aviser.

Avisene *er med på* å bestemme hva vi er interessert i.

De *tar opp* aktuelle problemer.

Noen aviser *legger vekt på* sportsreportasjer.

Det kan bli vanskelig å *klare seg* uten Internett i framtida.

Stadig flere *skaffer seg* pc hjemme.

Mange sier at de er *avhengig av* datamaskin.

17

Hvilke – Hvilken – Hvilket – Hvilken – Hvilket – Hvilke

18

ei kone – en ring – kona – ringen – ringen – Kona – en hane – høner/høns – hanen –
hønene/hønsene – ringen – hanen – ringen – hønene/hønsene

19

avisen – aviser – avisen

programmet – program – programmer

nyheter – nyheter – Nyhetene

filmer – filmer – filmer

24 Diktat. Tall

VG:	1 334 000
Dagbladet:	789 000
Aftenposten:	733 000
Bergens Tidende:	252 000
Adresseavisen:	236 000
Dagsavisen:	134 000

25 Diktat

- 1 Mange ser på tv hver dag.
- 2 Der får man både underholdning og informasjon.
- 3 Politikerne diskuterer viktige politiske spørsmål.
- 4 Massemediene har stor innflytelse på vårt daglige liv.
- 5 Hvis man følger med på nyhetene, kan man få mye nyttig informasjon.

26 Lytteprøve

Nytt fra arbeidslivet:

En undersøkelse viser at arbeidspresset stadig øker på norske arbeidsplasser. Så mye som seks av ti arbeidstakere sier at de mener at stresset er større nå enn for fem år siden. Bare to prosent sier at de opplever mindre stress nå.

Likevel trives folk på jobben. 4 % er misfornøyd med jobben sin, mens hele 90 % sier at de er svært fornøyd eller ganske fornøyd med jobben. Det at folk trives på jobben, ser vi også av det faktum at det er fire av fem arbeidstakere som ikke har lyst til å forlate den jobben de har. En av fem kan tenke seg å bytte jobb i løpet av kommende år. Kvinner har noe større ønske om å bytte jobb enn menn.

... Så litt forbruksnytt

Aldri før har vi kjøpt så mye hvitevarer som i fjor. Økningen var på 11 % i forhold til året før. Særlig er det utstyr til kjøkkenet som øker. Kjøleskap, fryseskap og komfyrer skal være moderne og pene og passe til resten av møblene i design, og folk kjøper nytt selv om det gamle fremdeles fungerer. Også salget av vaskemaskiner øker. Det ser ut til at folk kjøper nytt hver gang de flytter. Det kan også ha noe å si at det stadig blir flere enslige som innreder sin egen leilighet. Til sammen ble det solgt hvitevarer for 6,45 milliarder kroner i siste år.

I Bodø er en politihund blitt dagens helt. En mann brøt seg inn i en dataforretning og stjal en datamaskin, men da politiet kom til butikken, var tyven for lengst borte. Politiet hadde imidlertid med seg politihunden Fico, og han begynte å snuse rundt i forretningen. Han har tydeligvis en god nese og fulgte sporet etter mannen fra butikken og helt til mannens hus to kilometer borte. Og i huset fant politiet både tyven og datamaskinen.

Så til siste nytt fra helsefronten.

Alle vet at olivenolje og frukt gjør godt for blodtrykket og helsa i det hele tatt. Nå har forskerne funnet ut at også vår hjemlige kål er helsekost av beste slag. Hvis du spiser kål – i en eller annen form – har du god sjanse til å forlenge levealderen, sier forskerne. Kål stimulerer immunforsvaret og forebygger flere krefttyper. – Jo oftere man spiser kål, jo bedre er resultatet. – Så da vet vi hva middagen i dag bør inneholde!

Til slutt varmeldingen. Det blir kaldere ...

Kapittel 6 Skole og utdanning

2

liker best – har tenkt – gøy/kult – trenger – vil gjerne

3

pent – pen – pene
sen – sent – sene
fint – fint – fine

4

best – heller – helst – best/godt – bedre – gjerne/helst – godt – heller

5

a) gammeldags – moderne, ro – bråk, nærhet – avstand, arbeidsom – slapp, mye – lite, mange – få, mindre – mer

b) ro – slappe – få – moderne – mindre – mye – avstand

6

1 mye – mer, 2 mange – flere – mange – færre, 3 flere – flest/mange, 4 mest,
5 lite – mer, 6 lite – mer, 7 mange – få

7

så lite som mulig, så få (lekser) som mulig, så gode (karakterer) som mulig,
så mye (hjemmearbeid) som mulig, så vanskelige (oppgaver) som mulig.

8

for – av – med – til – til – om – på

9

trygge, samarbeid, konkurranse, forskjellige, teori, konsentrere

10

det fineste, de viktigste, det vanskeligste, De flinkeste, de svakeste, den største, De fleste, det meste, Det viktigste, Det beste, Det fineste

12

galt – riktig – galt – galt – galt – riktig – riktig

14

Mange unge tar lang utdanning, Noen av de unge vil helst få seg jobb, Det bor noen gamle i blokka vår, De fleste klarer seg selv.

15

de gamle/(gamle) – gamle – de gamle/(gamle) – gamle
unge – unge – de unge/(unge) – unge
voksne – voksne – De voksne – voksne

21 Lytteprøve. Vokaler

skule	<u>store</u>	bokse	matte	<u>penn</u>	hud	<u>lån</u>	finne	bli	blå
<u>skole</u>	større	<u>bukse</u>	<u>mate</u>	pen	<u>hode</u>	lønn	<u>fine</u>	<u>bly</u>	<u>blod</u>

22 Diktat

- 1 Grunnskolen er obligatorisk.
- 2 Det er frivillig å gå på videregående skole.
- 3 Mange foretrekker yrkesfaglige studieretninger.
- 4 Hun vil studere på universitetet.
- 5 Han trenger generell studiekompetanse.
- 6 Har du tenkt å ta høyere utdanning?

23 Lytteprøve

- Eva: Hei Nils! Hvordan går det?
- Nils: Hei Eva! Ikke så verst, og med deg?
- Eva: Akkurat nå er jeg ganske sliten. Jeg kommer rett fra jobb. Vi har åpent til ni om torsdagen, og jeg har vært på bena i over åtte timer.
- Nils: Stakkars deg! Hvorfor blir du ikke med inn her og tar en pizza og slapper av litt?
- Eva: Det kunne være deilig. Ja takk, jeg tror sannelig jeg slår til.
- Nils: Fint! Her er et ledig bord. Det var jammen hyggelig å se deg!
- Eva: I like måte. Hva driver du med nå?
- Nils: Jeg går på kurs i økonomi. Det er litt rart å komme tilbake til skolen etter å ha jobbet i nesten ti år. Men jeg liker det.
- Eva: Jeg skjønner ikke at du orker. Jeg fikk mer enn nok av skolen da jeg var ung. Nå kunne jeg ikke tenke meg å streve med lekser og prøve å forstå hva læreren snakker om.
- Nils: Men du kunne vel få en mindre strevsom jobb enn butikkjobben din? Og kanskje tjene bedre også?
- Eva: Ja, jeg vet ikke jeg! Men jeg orker i alle fall ikke tanken på mer skole.

- Nils: Jeg hadde lyst til å videreutdanne meg. Jeg følte at det kunne være godt med litt forandring. Det ble veldig mye rutine på fabrikken. Og lønna var ikke så mye å skryte av.
- Eva: Nei, men med økonomiutdannelse har du vel mange muligheter?
- Nils: Det ser sånn ut. Men det er mulig at jeg kommer til å ta et halvt år med fransk etter at jeg er ferdig med økonomi.
- Eva: Fransk? Hvorfor det?
- Nils: Jeg har lyst til å prøve å få meg jobb i utlandet. Eller iallfall en jobb der det er mye reising.
- Eva: Det høres deilig ut. Jeg hadde lyst til å bli flyvertinne en gang. Men nå er det for sent.
- Nils: Ikke vær for sikker. Du burde sjekke mulighetene.
- Eva: Aldri i livet! Jeg får nok holde meg på landjorda. Jeg er for gammel til å finne på noe nytt. Men her er i alle fall pizzaen!

Kapittel 7 Ut i arbeid

1

hendene – bilmekaniker – verktøy – verksted – yrkesfaglig – deltid – tilbud

3

Eksempler: Først gikk hun på kurs i to år. Etterpå søkte hun på mange jobber. Nå jobber hun på et regnskapskontor. – Først hjalp de foreldrene hjemme på gården. Så flyttet de til byen. Nå går de på språkkurs.

6

De sier at de ikke liker seg på jobben. – De sier at de ofte snakker om å skifte jobb. – De sier at sjefen deres alltid er så sur. – De sier at han aldri sier noe hyggelig til dem. – De sier at han kritiserer dem hele tida. – De sier at de ikke vil ta imot mer kritikk. – De sier at de snart vil søke på andre jobber.

7

på – i – med – på – om – i – på – etter – i – på – i – på – til – om – om – med – med – ved

8

Fagbrevet fra hjemlandet var ikke gyldig. Derfor begynte han på skole i Norge.
 Han begynte på skole i Norge fordi fagbrevet i hjemlandet ikke var gyldig.
 Han fikk ikke plass på verksted. Derfor fortsatte han på skolen.
 Han fortsatte på skolen fordi han ikke fikk plass på verksted.
 Han har ikke fagbrev. Derfor får han ikke jobb.
 Han får ikke jobb fordi han ikke har fagbrev.
 Han tjener mer som drosjesjåfør. Derfor ønsker han å ta drosjelappen.
 Han ønsker å ta drosjelappen fordi han tjener mer som drosjesjåfør.

9

er gravid – kvalifisert – klaget – beskjed – prioritere – forbud

10

likestilling – sykdom – religion – forbud – diskriminering

17 Lytteøvelse

Person 1: Jeg gjør rent cirka 20 rom hver dag og rer opp enda flere senger. Det er tungt arbeid, og jeg blir ganske sliten noen ganger. Men jeg trives godt, for det er en nokså selvstendig jobb. Lønna er imidlertid ikke noe å bli fet av! De som har sovnet i sengene jeg rer opp, blir jeg sjelden kjent med, for de er her vanligvis ikke mer enn et par dager. Så drar de videre til andre steder.

Person 2:

Jeg har ansvaret for cirka 25 sjuåringer hver dag. Det er ikke alltid så lett for dem å holde seg i ro. De vil gjerne være aktive og prate. Det får de lov til noen ganger. Andre ganger prøver jeg å lære dem å sitte stille og konsentrere seg. Når jeg ser at barna trives og lærer noe, synes jeg at jeg har en fin jobb. Når de krangler, bråker eller er uvenner, ønsker jeg meg noen ganger langt bort. Lønna kunne gjerne ha vært bedre, men heldigvis har jeg litt lengre ferie enn de fleste andre arbeidstakerne.

Person 3:

I jobben min blir jeg ofte både trøtt i hodet og i armene. Jeg slår inn priser i kassen og forteller folk hvor mye de skal betale for det de har handlet. Kassen er automatisert nå og varene er utstyrt med strekkoder, så jeg trenger ikke å regne selv i det hele tatt, men likevel må jeg konsentrere meg ganske mye for å passe på at folk får igjen de pengene de skal ha. Derfor må jeg ha en kaffepause når det er gått noen timer. Jeg jobber skift, og det er greit, for da har jeg noen ganger fri om formiddagen. Det er også en fordel at jeg ikke behøver å tenke mer på jobben når jeg er ferdig med dagen.

18 Lytteøvelse

M: Kan du fortelle hvorfor du har søkt denne jobben?

K: Jeg synes det er veldig spennende å jobbe på hotell. Man møter nye folk hele tiden og kommer opp i nye situasjoner. Hotellgjestene har jo forskjellige ønsker og spørsmål, og det er artig å kunne hjelpe til.

M: Har du noen tidligere erfaring?

K: Ja, de siste tre sommerferiene har jeg jobbet som sommervikar på hotell. Jeg har jobbet i resepsjonen, men siden det er et ganske lite hotell, har jeg hatt mange forskjellige arbeidsoppgaver. Jeg føler at jeg har lært veldig mye.

M: Mm. Og du har jo lagt ved en fin anbefaling fra hotellsjefen der. Hvis du skal beskrive deg selv: Hva vil du si er dine sterke og svake sider?

K: Oj, det er vanskelig. Jeg mener at jeg er ganske kreativ. Jeg kan tenke fort og greier stort sett å hjelpe gjestene med de problemene de har. Dessuten synes jeg det er artig å snakke andre språk, også for å lære dem bedre selv. Når det gjelder de svake sidene, så – ja, noen ganger får man jo veldig vanskelige gjester. Og da kan jeg bli litt utålmodig, i hvert fall når de kommer for femte gang og klager på noe. Jeg prøver å være vennlig, men jeg merker kanskje at jeg kan bli litt kjølig i stemmen.

M: Ja, det kan være en utfordring å takle vanskelige gjester. Er det noe du vil spørre om i forbindelse med jobben her?

K: Ja, jeg lurar litt på arbeidstida. Er det fast arbeidstid eller arbeider man skift? Og hvor mange helger jobber man i måneden?

M: Her jobber vi skift. Den ene uka arbeider du om dagen, den neste om kvelden. Og du må regne med å arbeide hver tredje helg.

K: Det høres bra ut. Hvor kommer gjestene fra – er det mest norske gjester eller utenlandske?

M: Mange norske, men vi har også tyske og danske gjester. Dette hotellet ligger jo ved ei stor elv, og mange kommer hit for å fiske.

K: Jeg liker godt å fiske selv.

M: Sier du det? Det er bra. Har du noen andre interesser?

- K: Jeg er jo glad i språk, og så liker jeg å reise. Jeg synes det er spennende å oppleve nye plasser, andre kulturer og andre mattradisjoner.
- M: Helt til slutt – hva tror du at du gjør om – la oss si – fem år?
- K: Fem år? Jeg håper at jeg fremdeles jobber på hotell. Men jeg har lyst til å lære mer om økonomi. Jeg vet at det er mange kurs jeg kan ta. Det hadde vært spennende å jobbe med salg og se hvordan man kan drive med reklame og markedsføre hotellet på en bra måte.
- M: Ja, og det er en viktig side ved hotelldriften. Takk skal du ha for at du kom. Vi kontakter deg igjen i løpet av neste uke.

Kapittel 8 Norge i gamle dager

1

kjedelig – stille – god – romantisk

4

verken (bil) eller – verken (på radio) eller – både (mikroovn, kaffetrakter) og – både (engelsk) og – verken (å danse) eller – både (tid til å leke) og

6

dyrket – husdyr – fiske – laget – passet – sentral – traff – forelsket – gifte seg – press – generasjoner – flyttet – svigerforeldrene – eide – leide – i arv

7

Han har bodd – bodde han – har han bodd – har jeg drømt – drømte jeg – jeg drømte – fikk de – de har fått – Fikk de

8

Hun vokste opp på landet, og hun begynte tidlig å arbeide. Gården hun jobbet på, lå for seg selv. Mange ganger følte hun seg ensom, for det var ikke så mange andre, i alle fall ikke andre ungdommer, å snakke med. En dag kom det en ung, vakker og humoristisk gutt til gården. Han smilte, lo og pratet med henne, og hun rødmet hver gang han var i nærheten. Da han hadde arbeidet på gården i noen måneder, fridde han til henne. «Jeg vil så gjerne at vi skal gifte oss,» sa han, og hun svarte «ja» med en gang. Og hvis de ikke er skilt, lever de lykkelig sammen den dag i dag.

9

Når hun har tatt eksamen, skal hun begynne å arbeide.
Hun skal begynne å arbeide etter at hun har tatt eksamen.
Etter at hun har tatt eksamen, skal hun begynne å arbeide.
Hun skal begynne å arbeide når hun har tatt eksamen.
Etter at han har skrevet brevet, går han på postkontoret.
Han går på postkontoret når han har skrevet brevet.
Når han har skrevet brevet, går han på postkontoret.
Han går på postkontoret etter at han har skrevet brevet.

10

- a fisker – bonde – kunstner – megler – lege – tannlege – prest – psykolog
- b butikk – kontor – skole – sykehus

11

på – For (to år) siden – fra – til – på – i – på (østsida) av – i (utkanten) av – til – På/Om – av/fra – i – på – i (nærheten) av – til/fra

13

kaldere (i Oslo) enn – like kaldt (i Warszawa) som – så kaldt (i London) som
varmere (i Lisboa) enn – like varmt (i Roma) som – så varmt (i Madrid) som

14

yngre enn – like gammel som – like gamle – eldre enn – ikke så gamle som
så høy som – like høye – høyere enn

20 Diktat

Hamid er 41 år gammel og arbeider i en stor by. Mora, faren og bestefaren hans bor i en liten landsby som ligger midt inne i landet. Hamid drar ofte dit og besøker dem. Landsbyen er ganske liten. Det er bare 120 bolighus der i tillegg til butikker, to kafeer og en moské. Nesten alle i landsbyen er jordbruksarbeidere. Husene ligger på en stor, grønn slette. De fleste av husene er hvitmalte, og alle takene er røde. I hagene vokser det roser og mange andre vakre blomster. Det vokser også forskjellige trær der, slik som plomme-, aprikos- og epletrær. Midt i byen ligger torget. Dit går Hamid når han er på besøk. Der ligger det en liten kafé hvor han kan treffe venner og andre kjente. De prater sammen om gamle dager og om hvordan landsbyen var da de var unge. Ofte ler de, for alle husker noen morsomme historier fra barndommen. Hamid ønsker å flytte tilbake når han blir eldre. Han trives ganske godt i en stor by, men han synes likevel at det er for mye bråk og forurensning der.

21 Lytteøvelse

Hva levde folk av langs kysten i gamle dager? De fleste levde av fiske og litt jordbruk. Det var vanskeligere å dyrke jorda ute ved kysten enn inne i landet. Jorda var ofte dårlig og med mye stein. Mange plasser måtte man gå høyt opp på fjellet for å finne nok gress til dyrene. Når mennene var ute på havet og fisket, tok kvinnene seg av gården og jordbruket alene. Det kunne være en hard jobb.

Noen plasser dro mennene langt av gårde for å fiske, og da var de borte i flere måneder. Mange av de som bodde i Trøndelag og Nord-Norge, dro helt til Lofoten om vinteren. Lofoten er ei gruppe med øyer som ligger ute i havet i Nordland fylke. Utenfor disse øyene har det alltid vært mye fisk, særlig torsk, om vinteren. I gamle dager rodde eller seilte fiskerne til Lofoten i små båter. Noen seilte opptil 800 kilometer før de kom fram. Det var en farlig reise i kulde og mørke og med mye dårlig vær.

Tusenvis av fiskere kom til Lofoten om vinteren. I 1894 var det 32 600 fiskere der, og de fisket 38 millioner kilo torsk. Det var selvfølgelig ikke hus til alle. Mange måtte faktisk bo ute hele vinteren. Om natten snudde de fiskebåten sin og sov under den. Ofte var det bitende kaldt, og de måtte sove i de samme klærne som de brukte om dagen. Det var ikke akkurat noe luksusliv. De som var heldige, fikk plass i små fiskehus som de kalte for *rorbuer*. Rorbuer er små hus som står helt nede ved sjøen. De består som regel av to rom. I det ene rommet hadde en fiskeredskaper, og i det andre rommet bodde man. Rommene var små, ofte ikke større enn 5 ganger 5 meter. Likevel kunne det bo opptil tolv fiskere på ett rom. Der kunne de lage mat og der sov de. Selv om det var bedre enn å sove ute, ble det ganske skittent etter hvert.

Kapittel 9 Utvandring og innvandring

3

hjelp – arbeid – trygge – uttalen

4

i – til – med – for – i – etter – på – for

6

si – hans – sine – hans – sine – hennes – hennes – sin.

8

si – hans – hans – hans – hans – sine – sin – hans

9

sin – sin – hans – sin – hans – si – deres – deres – sine – hans

10

den sørlige – de vestlige – det østlige – de nordlige

11

c – b – a – a

13

utvandring – emigrasjon, reise – dra, gruppe – flokk, innvandring – immigrasjon, de fleste – mesteparten, periode – tidsrom, grunn – årsak, vanskelig – hardt, hjelpe – støtte, for det meste – stort sett

14

økonomiske – innvandrere – arbeidsledige – arbeidstillatelse – urolige – Flukten – søknad

15

Det var behov for (...). Til å begynne med (...) . (...) økte antallet (...) .
Etter hvert (...). Behovet for arbeidskraft ble mindre. (...) hvis de har tilbud om (...) .
I tillegg (...).

16

Snart skal vi flytte til utlandet. Han har fått opphold fordi han har spesialistutdannelse.
Jeg har ikke funnet meg en fast jobb ennå. Men i neste uke skal jeg til intervju.
Hvor skal du til intervju?

17

av – på – for – av – av – til – på – med

18

innvandrere – innvandrere – innvandrere – innvandrere
– innvandrerne – innvandrere – innvandrerne

19

innbyggere – Folketallet – samene – europeere – befolkningen – nordmennene – asylsøkere
(innvandrere) – flyktninger (asylsøkere) – arbeidsøkere – familiemedlemmer – innvandrerne

utenlandske – utlendinger – utlending (utenlandsk) – utlandet – utenlandske
 utvandret – Utvandringen – utvandrerne – utvandret – utvandrerne – utvandringen

26 Lytteprøve

- Susanna: Nå trenger jeg en kopp kaffe. Blir du med i kantina, Fatima?
 Fatima: Gjerne. Det skal bli godt med en pause nå. Der er det to ledige plasser.
 Susanna: Hei, kan vi sitte her?
 Sam: Selvfølgelig. Bare hyggelig. Jeg heter Sam.
 Susanna: Og jeg heter Susanna. Dette er Fatima.
 Sam: Hei.
 Fatima: Hei. Hva synes du om kurset?
 Sam: Ikke verst. Jeg trenger å lære mer norsk fort, og det har jeg sjansen til nå, tror jeg.
 Susanna: Hvor kommer du fra?
 Sam: USA. Og du?
 Susanna: Jeg kommer fra Filippinene.
 Sam: Og hvor kommer du fra, Fatima?
 Fatima: Fra Somalia. Hvor lenge har du bodd her?
 Sam: Jeg har vært i Norge i et halvt år, men jeg lærte litt norsk av kjæresten min i USA.
 Fatima: Har du norsk kjæreste?
 Sam: Ja, nå er vi gift. Jeg traff henne da hun studerte i USA. Nå skal vi prøve å bo her i noen år. Hvorfor er dere her?
 Fatima: Jeg har vært her i et par år. Jeg er politisk flyktning.
 Susanna: Jeg har vært her i snart åtte måneder. Jeg var sykepleier på Filippinene, og jeg skal jobbe på sykehus i Bergen når jeg har lært litt mer norsk. Jeg praktiserer på sykehuset i helgene.
 Sam: Du er heldig som har en jobb som venter. Jeg vet ikke riktig hva jeg skal gjøre her etter at jeg har lært språket. Hjemme jobbet jeg med reklame. Hva har du tenkt å gjøre, Fatima?
 Fatima: Jeg er utdannet lege, men nå har jeg to barn som jeg må passe på. Jeg tror ikke jeg kan begynne å jobbe ennå. Men jeg håper at mannen min kan komme hit snart, så da får vi se. Kanskje vi kommer til å jobbe på samme sykehus, Susanna.
 Susanna: Det ville være kjempegøy. Jeg har tenkt å bli her i tre, fire år – hvis jeg ikke treffer en kjekk nordmann da. Da blir jeg kanskje boende her, jeg også.

Kapittel 10 Det var en gang – om eventyr og folketro

2

blir vasket – blir vekket – blir samlet – blir levert – blir lest – blir reparert – blir sendt

4

b – b – a – c

5

Vi leser om en helt som hjelper dyr og mennesker. – Vi leser om en helt som ikke er rik.
 – Vi leser om en helt som ofte må sloss med troll. – Vi leser om en helt som ikke gir opp. –
 Vi leser om en helt som ikke alltid vinner.

6

Hun traff en mann hun ikke kjente. – Jeg leste om to barn som gikk seg vill i skogen. – Prinsessa ble kjent med en gutt hun likte ganske godt. – Vi fortalte eventyr som alltid begynte på den samme måten.

8

er – blir – Ble – ble – var – blir – har – fikk – fått – har – får

9

Eksempler:

Trollet er stort og sterkt. Likevel kan menneskene vinne over det.

Trollet er stort og sterkt, men menneskene kan vinne over det.

Askeladden er flink og tenker fort. Derfor vinner han over trollet.

Askeladden er flink og tenker fort. Av den grunn vinner han over trollet.

Mange vil redde prinsessa, men det er bare Askeladden som greier det.

Mange vil redde prinsessa. Likevel er det bare Askeladden som greier det.

10

ung – lyst – lang – ugifte – rik – slem – stygg

11

En sommer møtte han ei hulder oppe på fjellet. Det var ei vakker jente, og han spurte om hun ville bli kona hans. Det ville hun, og hun ble med ham ned til bygda for å hilse på foreldrene hans. Mora hans var ikke særlig begeistret for den nye kjæresten hans. Hun ville helst ikke ha ei hulder til svigerdatter. Etterpå spurte han faren sin, og han var mer positiv. Han hørte på faren sin og giftet seg med huldra.

Nå har de vært gift i åtte år. De har tre jenter, men ingen av jentene deres har huldrehale. De er stolte av barna sine, og han er glad for at han hørte på faren sin. Han angrer ikke en dag på at han giftet seg med huldrekjæresten sin.

12

riktig – galt – riktig – galt – riktig – galt – galt – riktig – riktig – riktig – galt – galt – galt – galt – riktig

13

skog – øks – skinnsekk – brønn – bøtter – gryte – skje(i)

14

Da han hadde lagt maten i sekken, dro han av sted. – Da de hadde tent på peisen, kokte de ei stor gryte med grøt. – Da de hadde kokt grøten, spiste de om kapp. – Da han hadde skåret hull på sekken sin, fortsatte han å spise.

15

om – om – Hvis – hvis – om – Hvis – om – om – hvis – om

16

grådig – rettfærdig – lyver – løgner – jager – nå – tape – gir seg

17

ute – ut – ute – ut – ute – ut – opp – opp – opp – oppe – oppe – opp – inn – inn – inne – inn – hjemmefra – hjemme – hjem – hjem

Derfor gikk han bort og snakket med Vannet. – «Kanskje har Ilden / Kanskje Ilden har tenkt å ta dyrene dine.» – Han drepte Ilden da han hørte det. – Løgnen og Sannheten begynte å slåss på fjellet. – «Jeg blir aldri tjeneren din,» sa Sannheten. – Med stor fart kom vinden opp fjellsidene. – Det er ingen vinner eller taper i denne kampen. – Alltid skal dere to kjempe mot hverandre. – De er i slåsskamp med hverandre den dag i dag.

24 Hulldiktat

Det var en gang en konge som hadde en eneste datter. Han var svært glad i henne og passet godt på henne, for ikke langt fra slottet var det et stort fjell. I fjellet bodde det et digert troll. En dag forsvant likevel den lille prinsessen. Hun hadde sett en vakker fugl som fløy utenfor slottet mot fjellet. Prinsessen løp etter, og dermed fanget trollet henne.

Kongen ble svært ulykkelig. Han lovte at den som kunne befri henne, skulle få gifte seg med henne og få halve kongeriket også.

Like ved slottet bodde det en fattig mann med en sønn. Sønnen var liten og tynn, men da han hørte om den stakkars prinsessen, ville han ut og prøve lykken likevel. Han dro av gårde, og kom snart til fjellet. Mens han sto der, begynte jorda å riste. Døra i fjellet åpnet seg, og ut trampet det digre trollet. Gutten var imidlertid så liten at trollet ikke så ham.

Fort sprang han inn i fjellet og fant prinsessen.

«Å nei, å nei,» sa prinsessen, «trollet kommer til å drepe deg. Han er snart tilbake.» «Å, så farlig er det vel ikke. Jeg får prøve å forsvare meg,» svarte gutten. På veggen hang det et stort sverd, men det var så tungt at han ikke kunne løfte det. «Drikk av den flasken som står der borte,» sa prinsessen, «så blir du sterkere. Men fort, for nå kommer han.» Gutten drakk av flasken, og akkurat da kom trollet tilbake. «Jeg lukter menneskeblod,» skrek trollet. «Hvem er det som gjemmer seg her?» «Det er bare meg,» svarte gutten og gikk mot trollet. «Nå dreper jeg deg,» ropte trollet. «Ja, bare kom du,» sa gutten. Han løftet sverdet fra veggen, og nå var han blitt så sterk at han kunne svinge det i lufta. Med et eneste slag hogg han hodet av trollet.

Nå løp gutten og jenta det fortreste de kunne tilbake til slottet. Kongen ble så glad, så glad, og han holdt løftet sitt. Gutten fikk både prinsessen og halve kongeriket. Snipp, snapp, snute, så var eventyret ute.

Kapittel 11 Noen glimt fra Norges historie

1

hadde – fraktet – seilte/dro/reiste – drev – kjøpte – solgte – plyndre – stjele – ta – solgte – ble

2

har – driver – dra – stjele – bringe – får – tvinge

3

Skipene var gode nok til å (seile over havet).

Vikingene drev ikke bare (med kjøp og salg).

(Noen av vikingene ble kristne) i utlandet.

(Kongen tvang folk) til å ta imot (kristendommen).

(Kongene) ønsket å svekke (stormennenes makt).

(Noen gamle tradisjoner) overlevde.

4

jente	datter
søster	mor
niese	tante
dronning	kusine

5

Eksempel:

(...) ble faren hans drept. (...) Sverige. (...) dra til broren sin i Russland.
 (...) ble de overfalt av vikinger. (...) kom fra hverandre. (...) hos en rik bonde i Estland.
 (...) møtte han onkelen sin som kjøpte ham fri og tok ham med til kong Valdemar i
 Russland. (...) fikk han det bra, og han ble der i ni år.

6

drepe	drepte	har drept
ta	tok	har tatt
komme	kom	har kommet
få	fikk	har fått
overfalle	overfalt	har overfalt
selge	solgte	har solgt
dra	dro(g)	har dratt
stjele	stjal	har stjålet
døpe	døpte	har døpt

7

ble drept – ble overfalt – ble stjålet – ble solgt – ble kjøpt – ble (Olav) døpt

8

ville drepe – måtte flykte – ikke skulle bli – ville dra – kunne bli – ikke burde bli

10

2 rikdom/men, 3 religiøs, 4 interessert

b)

- 1 kristen – kristendommen – kristent – kristne
- 2 rike – rikdommer
- 3 religion – religiøse – religionen
- 4 interessert – interesser

11

hadde drept – hadde bodd – hadde snakket – hadde vært

13

Etter at mannen hennes var blitt drept (hadde blitt drept/var drept), måtte Astrid flykte.
 Etter at de var blitt overfalt (hadde blitt overfalt/var overfalt) av vikinger, kom Olav og
 mora fra hverandre.

Da Olav var blitt kjøpt (hadde blitt kjøpt/var kjøpt) fri av onkelen sin, ble han med onkelen
 til kong Valdemar.

Etter at Olav var blitt døpt (hadde blitt døpt/var døpt), ville han innføre kristendommen i
 Norge.

14

tok – ble skrevet – demokratisk – ble

16

Den danske kongen – Den norske Grunnloven – De norske dialektene – De fleste bestemmelsene

18

velge – Parlamentarismen – makt – selvstendighet – økonomien

19

må godkjennes – må utsettes – skal innføres – bør gjøres – bør repeteres – må leveres

20

selvstendig – selvstendighet – velger – velges av – fikk – skal godtas av

23

boligmangel – samhold – samarbeid – motstand – Oppbygningen/Oppbyggingen

25

I 1945 – På 1950-tallet – I 1967 – På 1970- og 1980-tallet – I 1973

27

langt – lange – lenge – lenge – lenge – lang – lenge

32 Lytteprøve. Ivar Aasen

Ivar Aasen ble født i 1813 i Ørsta i Møre og Romsdal. Familien hadde en liten bondegård, men Ivar ville absolutt ikke overta gården. Han ville lese. Helt fra han var liten, leste og leste han. Heldigvis var det et godt bibliotek i bygda, så han hadde mulighet til å få tak i variert lesestoff. Han var interessert i botanikk og historie, i eventyr og tradisjoner, men først og fremst i språk. Han lærte seg gammelnorsk, latin og tysk på egen hånd. Så dyktig var han at han fikk tilbud om hjelp til å bli student. Men det ville han ikke. Han ville arbeide for å hjelpe bøndene, og da ville han ikke fjerne seg fra dem.

Han var opptatt av at Norge ikke hadde noe eget nasjonalt skriftspråk. Han ble lærer selv og så hvor vanskelig det kunne være for barna å forstå det de leste og å uttrykke seg skriftlig. Det språket de skulle lære på skolen, var nokså ulikt det språket de snakket hjemme. Ivar Aasen studerte nøye dialekten der han bodde, og fant ut at den fremdeles liknet på det gamle norske skriftspråket som hadde vært før dansketida. Mange i Aasens samtid var opptatt av tanken på å få igjen et norsk skriftspråk, og da Ivar Aasen viste det han hadde skrevet om sin egen dialekt, til noen vitenskapsmenn, fikk han stipend for å samle inn data om andre dialekter i landet. Mellom 1842 og 1846 dro han rundt i landet for å skrive ned talespråket til folk. Ofte gikk han til fots fra den ene bygda til den andre. Mest var han på Vestlandet. Han mente at talespråket der var minst påvirket av dansk.

Han systematiserte det han hadde samlet inn og fant fram til ord og bøyningsformer som var vanlige mange steder. Best likte han former som liknet på det gamle norske språket. Etter hvert kom Aasen med forslag til hvordan et norsk skriftspråk skulle være. Han kalte språket for *landsmål* og skrev selv dikt på det nye språket, og det gjorde etter hvert flere andre også. Det er dette språket som nå er blitt til *nynorsk*.

I mange land ble det nasjonale skriftspråket dannet av en bestemt dialekt som ble skrevet ned. Men Aasen bygget altså skriftspråket på flere dialekter, slik at flere skulle føle språket som naturlig.

33 Lytteprøve. En vellykket aksjon

I begynnelsen av 1942 ble det bestemt at all ungdom mellom 10 og 18 år måtte være med i en nazistisk ungdomstjeneste. For foreldrene var det en vanskelig situasjon. De kunne få streng straff hvis de ikke sendte ungene sine dit. Derfor gjaldt det å vise at alle sto sammen mot denne tjenesten. Det ville bli vanskeligere å straffe foreldrene hvis de var mange.

Grupper av kvinner hadde helt fra begynnelsen av krigen bygd opp et nett av kontakter som skulle brukes for å motarbeide nazifiseringen, og nå satte de i gang en stor aksjon. De ville be alle foreldre om å skrive til departementet og si fra at de ikke ville ha barna sine med i ungdomstjenesten. Dette måtte selvfølgelig skje i løpet av veldig kort tid, og uten at nazistene forsto hva som skjedde. Kvinnene ringte sine kontakter i hele landet. Disse spredte så beskjeden videre i sine miljøer. Informasjonen ble spredt fra hus til hus. Butikker, frisørsalonger og andre steder der kvinner møttes, sørget for at så mange som mulig fikk kjennskap til aksjonen.

Og posten strømmet inn til departementet. Til å begynne med ble foreldrenes navn sendt til politiet, men etter hvert ble det så mange brev at nazistene ga opp planene om en ungdomstjeneste for alle. Det var på den tida ca. 350 000 hjem med barn i landet, og det kom inn brev til departementet fra mellom 200 000 og 250 000 familier.

Kapittel 12 Næringsliv og arbeid i dag

3

etter – om – opp – på – over – om

5

For to år siden – I to år – Om to år – For to år siden – I to år – For to år siden – Om to år – Om to år

6

for (mange år) siden – etter – i – i/over – For (fire uker) siden – siden – i løpet av – om

7

leste – skal gjøre/gjør/gjorde – er/var – traff/treffer/skal treffe – sendte – skal søke/søker – kommer/skal komme

8

Eksempler:

et hus med syke mennesker – et bord med mat – et bord som skal stå på kjøkkenet – en pause for å spise lunsj – et spørsmål om miljø – et kurs i data – en aktivitet man gjør i fritida

9

Han spør om hun ikke føler seg litt isolert. – Han spør hva hun gjør på plattformen. – Han spør hvordan arbeidstida er. – Han spør om ikke arbeidet er hardt/Han spør om arbeidet ikke er hardt. – Han spør når hun er sammen med familien sin.

10

Mesteparten – gjelder – innenfor – ved å – skaffet – plassere – overnatte

11

(best) – beste – best – beste – beste – billigste – billig/billigere – billigste – billigste

12

(vakker) – vakre – vakrest – vakre – vakrere – vakrest – viktigere (og) viktigere – viktig – viktigste – viktig

14

Arbeider – arbeidet – arbeider – arbeidere
produserer – produkt – produktet – produksjon – produksjonen – produsere – produktet – produksjonen

15

(fleste) – flere – mye – fleste – mange/flere – mer – meste – mange – mye – mange – fleste – mye – mye – mer – mye – meste – fleste

22 Lytteøvelse

22. april 1977 skjedde det en svært alvorlig ulykke ute i Nordsjøen. På en oljeplattform som ble kalt Bravo-plattformen, holdt noen menn på med reparasjoner. Været var fint og stille ute på havet, og klokka nærmet seg ti om kvelden. Plutselig skjedde det noe. Oljetrykket fra havbunnen ble for sterkt, og en svart søyle av olje sprutet opp gjennom oljerøret og ut i det fri. Den svarte oljesøylen sto mange meter til værs over havflaten. Ingen greide å stoppe oljeflommen. Uten stans strømmet oljen ut – over tre tusen tonn olje i døgnet.

Norge holdt pusten. På tv, radio og i avisene kunne man følge katastrofen. Dagene gikk, og oljen fortsatte å strømme ut. Mange var redde og mente at Norge nå burde slutte å bore etter olje. Dette kunne bli den verste miljøkatastrofen her i landet i moderne tid.

I USA hadde man lang erfaring med oljeutvinning. Der fantes det eksperter som ble kalt for «oljedreper» eller «brønndreper». Disse ekspertene kom til Norge og satte i gang med arbeidet ute på plattformen. I aviser og på tv kunne man følge utviklingen time for time. Var det ikke forferdelig farlig å oppholde seg ute på plattformen, og ville de klare å stanse utblåsingene? Etter ei uke greide ekspertene å stanse oljestrømmen. Da hadde 21 000 tonn olje rent ut i havet. Naturlig nok fikk disse amerikanske «brønndreperne» heltestatus her i landet, og det ble skrevet mye om dette i avisene.

Bravo-ulykken kunne ha blitt en stor miljøkatastrofe. Heldigvis skjedde dette på et tidspunkt da været ute i havet var ganske bra. Det var ingen store bølger eller sterk vind, og man kunne relativt lett arbeide ute på plattformen. Samtidig var ikke temperaturen i vannet for høy. Vitenskapsmenn mente at dersom denne katastrofen hadde skjedd bare tre uker seinere, ville mye av livet i havet ha blitt ødelagt.

Kapittel 13 Velferdsstaten

2

- a Ungdomsklubben får ikke nok støtte.
Eldresenteret ble ikke pusset opp i fjor.
Barnehageprisen kommer ikke til å gå ned i år.
Her i bygda ble det ikke kjøpt inn nye bøker til biblioteket.
- b Hvis vi ikke får mer støtte, kan vi ikke holde åpent i helga.
Hvis de ikke betaler mer skatt, blir det ikke bedre her.
Hvis vi ikke får bedre råd, kan vi ikke kjøpe ny bil.

3

slik som – hvis – så (lav pensjon) at – der/hvor – som

4

Eksempel:

sted å være – bråk og hærverk – seg selv – spinke og spare – gå ut over – Samtidig – halvparten – mange gir opp.

5

på – til – av – av – til – i (forhold) til – for – for – med

6

skal være sikre på

Uansett hvor mye man

er avhengig av innbetalinger

i forhold til

dermed

7

Eksempel:

arbeidssøker/arbeidsledig/arbeidsløs – syk – fyller 67 år – man ikke har hatt inntekt, eller hvis man har hatt lav inntekt – har mulighet til å arbeide – Omskolering

8

for å få sykepenger – For å få alderspensjon – for å få full minstepensjon – For å få uføretrygd

10

barn – barnet – barn – barna

fedre – faren – fedre – fedre

mødre – mødre – mor – mødrene

uker – uker – ukene – ukene – uker

13

enige om – enig i – enig med – enige om – enig med (ham) i – enige med

15

uenighet (mellom) politikerne.

det er (bra med) private skoler.

synes at de fleste (elevene bør gå i) den offentlige (skolen).

demokratisk (samfunn skal befolkningen ha) mye makt.

valg (hvert) fjerde år.

16

ansvar for at alle skal få

uten å betale for det

er nødt til å

når det gjelder

21 Lytteøvelse

Hør på intervjuet med bibliotekar Marit Hallen som arbeider på en av filialene til Deichmanske bibliotek i Oslo.

– Marit Hallen, du er bibliotekar ved Deichmanske bibliotek, og den filialen du jobber i, ligger i området Sagene/Torshov i Oslo. Er det et stort område?

– Ja, det bor drøyt 26 000 innbyggere i dette området.

– Hvem bruker dette biblioteket?

– Det er mennesker i alle aldre. Hit kommer det mange unger, enten sammen med foreldrene sine eller sammen med barnehagen. Det er mange skolebarn som gjør leksene sine her også, eller de er her etter skoletid. Så har vi studenter som leiter etter stoff til studiene sine og mange voksne da, som låner bøker.

– Hva slags bøker er det de låner?

– All slags typer litteratur, både faglitteratur og skjønnlitteratur.

– Er det noen bøker eller forfattere som er spesielt populære?

– Jeg synes lånerne er veldig flinke til å følge med i avisene. Så det er stor etterspørsel etter bøker som det har vært skrevet om, og særlig de bøkene som får god omtale.

– Har dere bøker på andre språk enn norsk?

– Ja, Deichmanske bibliotek har bøker på 40 forskjellige språk. Men i denne filialen har vi selvfølgelig ikke alle. Men vi kan bestille fra hovedkontoret når det er noen som spør om det.

– Ved siden av å være et rent folkebibliotek har dere satt i gang flere andre tiltak. Kan du fortelle litt om disse tiltakene?

– Ja. Vi har fått støtte fra den bydelen som vi ligger i, og har derfor kunnet starte opp med flere forskjellige prosjekter. Blant annet så har vi leksehjelp for barn – det vil si at ungene kan komme hit og få hjelp med lekser. Vi ønsker jo først og fremst å nå de ungene som ikke har mulighet til å få mye hjelp hjemme. Dessuten hjelper vi også til på et norskkurs for innvandrermodre. Der kommer vi med litteratur som vi tror kan passe, og så leser vi bøkene sammen og prater om dem etterpå. Et tredje prosjekt som vi har starta, er ei litteraturgruppe for jenter med innvandrerbakgrunn. De fleste jentene er fra India og Pakistan, og vi møtes hver 14. dag og snakker sammen.

– Hva slags litteratur leser dere, da?

– Vi leser først og fremst skjønnlitteratur, men vi har også sett på en del debattbøker som har vært mye omtalt i mediene. Det er bøker som forteller om situasjonen til pakistanske og indiske kvinner, både her i Norge og i hjemlandet, og jentene i mi gruppe har ønsket å diskutere og fortelle hva de synes om disse bøkene.

– Og hva synes de om dem?

– Nei, det er både – og. Noen av jentene har vært veldig kritiske til deler av det bildet som har kommet fram her.

– Takk skal du ha, og lykke til videre med prosjektene!

Kapittel 14 Om menneskerettigheter og likeverd

2

betyr at man har rett til å
gjelde
forbudt med
uten å risikere
(ha rett til å) slippe
form for

3

buddhisme/n	en buddhist	buddhistisk	et tempel
hinduisme/n	en hindu	hinduistisk	et tempel
Islam	en muslim	islamsk	en moské
kristendom/men	en kristen	kristen	ei kirke
jødedom/men	en jøde	jødisk	en synagoge

5

sosialisme	sosialist	sosialistisk
kapitalisme	kapitalist	kapitalistisk
kommunisme	kommunist	kommunistisk
marxisme	marxist	marxistisk
nasjonalisme	nasjonalist	nasjonalistisk
feminisme	feminist	feministisk
optimisme	optimist	optimistisk
pessimisme	pessimist	pessimistisk
egoisme	egoist	egoistisk
imperialisme	imperialist	imperialistisk

8

- a 1 trygghet/en, 2 kjærlig, 3 autoritær, 4 redd, 5 sunnhet/en, 6 sterk
- b a trygg/kjærlig/sunn/autoritær
b trygge/redde/sunne
c autoritær – autoritet
d redde – trygg
e trygghet/autoritet/kjærlighet/styrke – trygge/kjærlige/sterke/autoritære

9		M	I	L	D			
		V	O	K	S	E	N	
		S	V	A	K			
F	O	R	B	U	D	T		
		T	R	Y	G	G		
			Y	T	R	E		
L	E	T	T					
		Ø	K	E	R			
				R	E	T	T	

Sett kryss ved det ordet du hører.

hus   både   ute   blø   sikle   hode   lese   møte   kjønn   skinn   skjære
hos   bodde   yte   blå   sykle   hud   lesse   møtte   skjønn   kinn   kjære

Odin er gudenes konge. Han er klok, og kjenner til det meste av det som skjer i verden. Han rir på en hest med åtte bein, og han har to ravner som flyr ut i verden og kommer tilbake og forteller ham hva de har sett. Krigere som dør i kamp, kan komme til Odins bolig. Der kan de slåss med hverandre hele dagen og være lykkelige! Odin har gitt navnet til *onsdagen*. Det er samme dag som er oppkalt etter guden Merkur i romanske språk.

Tor var den mest populære guden. Han har en hammer som våpen, og mange mennesker bar et smykke med Tors hammer rundt halsen. Han er guden for været og for jordbruket. Han er stor og sterk og temperamentsfull, og det ble fortalt mange historier om de vanskelige oppgavene han klarte å løse. Tor lever i mange stedsnavn, og fremdeles er Tor et populært guttenavn, både alene og i sammensetninger som Torbjørn, Torstein, Toralv, Torfinn osv. Han har gitt navnet til *tors*dagen. Det er den samme dagen som er oppkalt etter Jupiter i romanske språk, og mange av de samme tingene som fortelles om Jupiter, fortelles også om Tor.

Etter at Olav Tryggvason var blitt konge, kom han en gang til et sted i Agder i Sør-Norge for å kristne alle der. Men bøndene der ønsket ikke noen ny tro. De ville holde fast ved de gamle gudene. Derfor samlet de en stor gruppe mennesker. De hadde våpen med seg og hadde bestemt seg for å protestere mot kongen. De tre dyktigste talerne skulle snakke, og

de skulle forklare Olav hvorfor de ville holde på den gamle troen. Olav sto opp og ba alle gå over til kristendommen. Han snakket vennlig, men han sa også at de som ikke gjorde det, ville få store problemer.

Bøndene gjorde seg klar. Nå skulle de forklare kongen hvorfor de ikke ville gjøre som han sa. Den første taleren sto opp. Men han begynte å hoste slik at han ikke kunne snakke. Ikke et eneste ord fikk han fram, og han ble nødt til å sette seg ned igjen.

Så sto den andre taleren opp. Men han begynte å stamme slik at ingen kunne forstå hva han sa.

Til slutt sto den tredje taleren opp. Men han ble plutselig så hes at det var umulig å høre hva han prøvde å si.

Da var det slutt på motstanden på *det* stedet.

Stein på stein er et læreverk for voksne som lærer norsk.

Læreverket består nå av:

- Tekstbok
- Arbeidsbok med lytte-cd
- Ordlister
- Stein på stein-nettsted med varierte og selvinstruerende interaktive oppgaver
- Lærerens bok med ekstra oppgaver, ekstra tekster, undervisningsopplegg, fasit til arbeidsboka og tekster til lytteøvelsene.
- Lærerens cd-er med uttale-, struktur- og lytteøvelser.

Denne nye utgaven er tilrettelagt for undervisning på Spor 2 og Spor 3 etter den nye *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, nivå B1.

Målet med læreverket er å utvide kursdeltakernes kjennskap til norsk språk og norske samfunnsforhold. Ved hjelp av varierte tekster og mange ulike oppgaver skal kursdeltakerne arbeide med temaer som gir dem bedre kunnskaper om det norske samfunnet og større språklig sikkerhet.

Forfatterne har også utgitt læreverkene *På vei* og *Her på berget*. *På vei* er et begynnerverk. *Her på berget* passer for kursdeltakere som har lært en del norsk, for eksempel ved å ha gjennomgått *Stein på stein*. Forfatterne har lang undervisningserfaring fra Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo.

ISBN-10: 82-02-24264-9

ISBN-13: 978-82-02-24264-0

9 788202 242640

www.cappelen.no

CAPPELEN

q 439.82824 Ell
Ellingsen, Elisabeth
Stein på stein 2005
fgam LÆR NORSK 3
03010793229003

